הצֹפה

...ה, יום שישי, ערב יום כיפור תשל"ד (5.10.73)
שנה ל"ה — גליון 11518 — המחיר 110 אגורה

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפוהמ"ז
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

איר ניתקה יחסיה עם ישראל

...וטו: בין ישראל "הידידותית" לבין מצרים "האחות" בחרנו במצרים

...האו"ם, 4 (יופ"ע, ...) — נשיא זאיר ה... בימת ... הודיע ... ארצו מנתקת את ... הדיפלומטיים עם ישר...

...נכללה באמצע נאומו ...ברת הכללית של האו"ם. ...נצטרפת זאיר ליותר מחצי ...ארצות אפריקאניות שניתקו ...הן עם ישראל. ...אמר, כי ממשלתו נאלצה ...ין מדינה ידידותית, ישראל ...ינה־אחות במצרים. לנוכח ...ן, לא היה ספק לגבי החל־ ...סתה של זאיר, אמר הגנראל.

מקינשאסה בירת זאיר נמסר, כי נאומו של מבוטו מועבר בשידור ישיר ברדיו ובטלוויזיה של המדי־נה.

בין היתר שיבח מבוטו את סין העממית, כדוגמה לשיתוף פעולה בין הארצות.

אכן, אמר, סין מעניקה לנו מלווה לטווח ארוך וללא ריבית. זוהי דוג־מה שיש ללכת בעקבותיה. דבריו נתקבלו בתשואות נלהבות מצד ה־אפרו אסיאתים הערבים.

הודעת מבוטו הפתיעה את ירושלים

סופרנו המדיני בירושלים מוסר: הודעת מבוטו על ניתוק היחסים עם ישראל, מעל בימת האו"ם, באה כהפתעה, שכן רק לפני שבועיים קיבל השר אבן את שגריר זאיר בישראל ובפיו של השגריר היתה הכחשה לידיעות, שפורסמו כבר אז.

הגנרל מבוטו ביקר בישראל ואף קיבל בה כנפי צנחן, וצבא זאיר ביחוד הצנחנים אומנו ע"י מדרי־כים מישראל. מומחים ישראלים פעלו בזאיר ולא כזמן נדונה תכנית להשקעות ישראליות בתיירות.

הגנרל מבוטו ביקר לאחרונה ב־סין תיהל שיחות עם צ'ו אן לאי שבהן דובר גם על ישראל. מאז פנה מבוטו לכיוון שמאלני ורוצה להשתלב במערכת המדינות האפרי־קניות הראדיקליות.

יש להניח כי המצב שנוצר בזאיר יתן כיוון חדש למדיניות ישראל באפריקה לאחר הנסיון הכד עם מדינות יבשת זו שניתקו את היח־סים, אם כי כמה מן המדינות האלה כבר הביעו אכזבה מאי־קיום הבט־חות של לוב. היו מכונות לקבל סיוע ישראלי "פתחות לשוליהן". בכל אופן יש בהודעת זאיר עירעור נוסף על מעמד ישראל באפריקה, אשר חל לפני שנה בניתוק היחסים עם אוגנדה והדרדר למצב ש־8 מדינות נוספות הלכו בעקבות מדינה זו וניתקו את יחסיהן עם ישראל.

"חבלי וינה" מאיימים בתקיפת אובייקטים סובייטיים אם תימשך העליה לישראל

...ות 4 (ע"ר ע"ך וזר־ — סוכנות הידיעות של ...יב "ואפא" מתחזה הד־...קירת הריפה על ההד־...שפורסמה בידי "נשרי ...נה הפלשתינית", שבה ...יב "השריבג" על ברי־...הקשר העליה היהודית ...ל.

...ת הידיעות ... המתבלים ...י "ההודעה שפורסמה היום לבנוני ... אנו ...אה ביכתה המאיימת ומאש־...דים כי לא המהפכה ולא לד־ירשו שידידיהם (בריה"מ) מצעדים בעין אלה".

...שלנו גא ביחסים הקושרים ...ם בריה"מ המשתבחים ...מדי יום ביומו. אלה המ־פגוע בהם אינם יכולים ל־פלשתינאים", נאמר להלן ...הסוכנות הפלשתינית.

...ת "נשרי המהפכה הפלשתי־...פורסמה היום בעיתון הבי־...ל־נהאר" — מזהירה האר־...ל על עצמו את האחריות ...פת רכבת העולים באוסט־...ת בריה"מ, כי שגרירויות ...ת ואינטרסים סובייטיים יה־...ת של התקפה, אם בריה"מ ...יק את העליה היהודית מ־...

...וינה של "נשרי המהפכה ה־...שפורסמה היום בעתון "אל נהאר", נאמר, כי ...היה ואינטרסים של ברי־...העולם יהיו מטרה של פגי־...נשי הגרילה, אם לא תפ־...הגירה לישראל. הידידות ...ת כלפי הערבים צריכה ל־...בכוונות כנות ולא בהקיעה ...ב. ההגירה של היהודים ה־...ם לפלשתין היא סכנה גדו־לה למאבקנו הצודק והעמסה נוס־פת על המהפכה הפלשתינאית — נאמר באזהרה של "נשרי המהפ־כה".

לא די לתמוך בהחלטה האוסט־רית האחרונה, העניין הבסיסי הוא ההימור שבותנת בריה"מ לתנועת ה־הגירה.

בראשית השבוע החזיר ארגון "נשרי המהפכה" את ממשלת אוס־טריה מפני כל שינוי של החלטתה לסגור את מחנה המעבר בשנאו.

עיתון איטלקי:

אחד מעצורי "טילי הכתף" — מראשי "ספטמבר השחור"

רומא, 4 (עי"צ) — גבריאל קורי, ההדי שנעצר יחד עם ארבעה עוד־רים ב־5 בספטמבר בדירה באוסטי־יה כה נמצאו שני טילי־כתף מתו־צרת סובייטית, שנועדו להפיל מטוס נוסעים בנמל התעופה של רומא, הוא אחד מארבעת ראשי "ספטמבר השחור" — מוסר היום העתון ה־איטלקי — "ג'ורנאלה דה־איטליה".

לדברי העתון נתקבלה בשבוע ש־עבר במשרד החוץ האיטלקי איגרת סודית מאת "ספטמבר השחור". מכ־תב זה דורש את שחרורו של קורי באיום של מעשי תגמול חמורים מאד. אולם במשרד החוץ האיטלקי מוענים, כי אין יודעים דבר על איג־רת כזאת.

כמו כן מוסר העתון, כי חקירה שנערכה על ידי שרותי הבטחון האי־טלקיים והישראליים העלתה, כי ערפאת בעצמו הסמיך את גבריאל קורי להשתתף במבצע אוסטיה. ל־הלן מוסר העתון כי "גבריאל קורי הוא בנה של אישיות סורית בבירות, ונחשב כבעל סיכויים לרשת את מקומו של ערפאת.

נודע, כי חמשת הערבים לא נכ־לאו ברומא כי אם בכלא ולטרי, מרחק 40 ק"מ מזרחית לעיר הבי־רה. הם מובלים בסתריות גמורה ל־ישיבות עם השופט החוקר ותנות פיקוח של כתות משטרה כבדים. השמירה על בית הכלא הוגברה.

עם סגירת הגליון

וינה, 4 (עי"ר) — שגריר ישראל ברומניה נועד היום עם ראש ממשלת רומניה יון גיאורגה מאורר תוך שמועות שעולים מבריה"מ עשויים להיות מועברים ארצה דרך רומניה.

בעבר כבר הועבר מספר קטן של יהודים סובייטים, מן האזורים ה־דרומיים בבריה"מ, דרך רומניה ב־דרכם לישראל.

ברצלונה, 4 (עי"ר וע"צ) — נבח־רת הכדורסל של ישראל נחלה כאן תבוסה נוספת במסגרת אליפות אי־רופה, כשנוצחה על ידי נבחרת החזקה של איטליה בשיעור 73:94. בתום המחצית הוליכו האיטלקים 33:51.

ברצלונה, 4 (עי"צ) — בניגוד לציפיות עלתה הלילה נבחרת הכדור־סל של ספרד לשלב הגמר באליפות אירופה, והיא תתמודד על הכתר עם נבחרת יוגוסלביה.

נבחרת ספרד ניצחה אחר חצות הלילה את נבחרת בריה"מ בתוצאה 80—76, לאחר שבמחצית הובילו ה־רוסים ב־49—40.

ממשלת אוסטריה מנסה לארגן רכבת אווירית מרוסיה לישראל

מחנה המעבר לעולים בשנאו ייסגר למרות גל המחאות מרחבי העולם

וינה, 4 (יופ"ע וע"ר) — ממשלת אוסטריה מנסה עתה לארגן רכבת אווירית ממוס־קבה בשביל יהודים סובייטים העולים ארצה — אמר היום מקור אוסטרי רשמי.

המקור אמר, כי תוכנית זו להט־יס את העולים היהודיים במקום להסיעם ברכבות, טעונה אישור סובייטי. אולם אם האושר, תבטל הרכבת האווירית את הצורך להפ־סיק את נסיעתם של העולים לאוס־טריה לזמן ממושך, ויהיה רק צורך להחליף מטוסים בוינה.

שר הפנים האוסטרי אוטו רוש אישר בראיון בעתון, כי "הממש־לה מעבדת עתה תוכנית אשר תבטל את הצורך בהחזקת מחנה מעבר באוסטריה".

קרייסקי לא שינה עמדתו

הקאנצלר קרייסקי לא שינה את עמדתו למרות גל של מחאות בינ־לאומיות בעקבות החלטתו לסגור את מחנה המעבר שנאו.

פקידי רשות אמרו כי מחנה שנ־או ייסגר "תוך זמן קצר כאד" על אף קריאה כהנשיא ניקסון לשקול מחדש החלטה זו ועל אף דרישת ממשלת ישראל להמשיך ולהתיר את מעברם של העולים "בצורה חופשית ובלתי מוגבלת".

"הבהרנו את עמדתנו", אמר דובר הממשלה. "הקנצלר לא ישנה את עמדתו". אמש אמר ד"ר קרייסקי למשלחת יהודית, כי יעדיף להת־פטר מאשר לחזור בו מהוראתו לס־גור את מרכז המעבר.

כאשר נשאל כי יטפל בסידורי העולים לאחר סגירת שנאו, השיב דובר הממשלה כי תנועת היהודים מתחנת הרכבת של וינה אל נמל התעופה תוכל להיות מוסדרת על ידי השלטונות הישראליים, הסוכ־נות היהודית, הקהילה היהודית ב־וינה או ארגונים יהודיים אחרים. הוסיף כי מוטב שמבקרים ורים יחולו מהתקפותיהם על אוסטריה ובמקום זה יעלו "פתרונות יצד־ניים. יתכן בוחלם להסיס את ה־פליטים בנישריק כבריה"מ לישר־אל".

הדובר, עוזר אישי של הקנצלר קרייסקי, השיב על שאלות שהוצגו לו על ידי כתב רויטר. אמר: "אם הם רוצים לבוא לאוסטריה, יהיה עליהם לעזוב תוך פרק זמן הקצר ביותר".

אם יבחרו לנסוע דרך וינה, יור־שו לשהות בה "שהות קצרה", וה־ממשלה תהיה ליברלית בהארכת תקופת המעבר, במקרים של מחלה או אי־יכולת לנסוע.

"איש אינו יכול לשלול מאוסט־ריה את זכותה הבסיסית להעניק מקלט במדינה או להתיר לאנשים פרטיים אינדיווידואליים לנסוע דר־כה.

"בשבילנו זו היא שאלה של מס־פר היהודים הסובייטיים הנוסעים דרך אוסטריה, וכאן חייבים להיות גבולות".

הדובר האוסטרי אמר, "אין זה עניינו איך יטפלו בשאלת המהג־רים הסובייטים.

"לא יערמו מכשולים נגד נסיעתם דרך אוסטריה, דבר זה יימשך המיד. אלא ששירותי המעבר לא יועמדו לרשותם", אמר הדובר.

"על השלטונות הנוגעים בדבר לפתור שאלות אלה בעצמם. יש אלף ואחת אפשרויות לעשות זאת".

תגובת מנהל משרד הסוכנות היהודית

בהגיבו על דברי הדובר אמר מנ־חם וילמאר, מנהל משרד הסוכנות היהודית בוינה: "לא עלינו לתת פקודות איך להעביר את האנשים. לא עלי לעשות זאת באוסטריה.

"אני יכול רק לשתף פעולה עם אחרים כדי למצוא את השיטה ה־מהירה ביותר להעביר אנשים אלה. אני מסכים כי עליהם לעזוב בהיר־רות האפשרית, אך יש לתת לנו את האפשרויות".

דובר הממשלה אמר כי המחנה הוא "סיכון בטחוני ודבר זה הוא בלתי נסבל בשבילנו".

"משך חדשים היינו מודיעים ל־תוכניות בדבר התקפות על שנאו. מספר טרוריסטים נלכדו על ידי שרותי הבטחון, ואחד מהם אף נשא בכליו מפה מפורטת של מחנה שנ־או" — הוסיף.

מחנה המעבר בשנאו ממשיך היום לשמש ביהודים סובייטיים בדרכם לישראל.

מר וילמאר אמר: "לא חל שינוי בפעולותינו או ירידה בזרם העו־לים". היום הגיעו כ־88 יהודים.

מר וילמאר אמר, כי החל מהיום יהיה המחנה סגור בפני עתונאים. הסביר כי ההחלטה נתקבלה "מסי־בות בטחוניות".

ידיעה שנתפרסמה פה בעתון, ציטטה דובר של הסוכנות היהודית, שאמר כי ההחלטה לאסור ביקורי עתונאים נתקבלה בחוגים הבכירים ביותר בירושלים.

ישראל עשוייה ליזום ועידה בינלאומית לדיון בטירור

מאת סופרנו המדיני בירושלים

ממשלת ישראל עשויה להזמין מדינות שונות בעולם לוועידה בינ־לאומית לדיון בנושא הטירור.

מר אבן רמז על כך בנאומו בעצרת כאשר אמר כי האו"ם אינו מסוגל לטפל בטירור, אף לא לקבל החלטה חיובית. לכן הציע כי 42 מדינות ש־הצביעו באו"ם למען עצם קיום הדיון בנושא הטירור יתכנסו לוועידה מיו־חדת כדי להדון על דרכים מעשיות לביעור הטירור.

וואשינגטון: אין ביכולתנו להציע פתרונות באוסטריה

וואשינגטון, 4 (ע"ר יופ"ע וע"צ) — ארה"ב איננה מ־סוגלת עתה להמליץ על אל־טרנטיבות או פתרונות, כל־שהם לבעיות שנוצרו עם סגי־רת מחנה המעבר שנאו ע־ידי הקנצלר קרייסקי — מסר היום דובר משרד החוץ האמ־ריקאני.

הדובר, ג'ון קינג, מסר לעתונ־אים כי אינו יודע מה הסיבה ל־כך, אך הוסיף כי ארה"ב מוסיפה ותוסיף לגלות ענין לכלא תפקיד פיננסי ביישובם מחדש של יהודים סובייטיים העולים ארצה.

קינג גם ציין כי ארה"ב מעולם לא הבטיחה לנקוט יוזמה בשאלה זו, אם כי איננה אדישה למצוקת המהגרים.

קרייסקי ישיב בכתב לאיגרת סאדאת

וינה, 4 (ע"צ, יופ"ע) — קנצלר אוסטריה ברונו קרייסקי אמר בי־שיחה עם שליחו האישי של נשיא מצרים אנואר סאדאת, השר איס־מעיל פאהמי, כי ישיב בכתב ל־איגרתו של סאדאת, שבה בירך אותו על ההחלטה לסגור את מחנה שנאו.

באיגרת התשובה יטעים קרייס־קי, כי הוא תומך בכינון שלום ב־מזה"ת כבוסס על החלטה מועצת הבטחון, שכן רק השלום יאפשר לשים קץ לפעולות טירוריסטיות.

העתון המצרי "אל אהרם" המ־סר על כך מציין, כי השיחה בין קרייסקי ופאהמי היתה ידידותית ו־פורה ונגעה גם לשאלות הכלליות של המזה"ת.

הרב הראשי גורן על שער כתב־עת בריטי

לונדון, 4 (עסט"א) — הרב הראשי שלמה גורן הופיע היום על שער דו־השבועון הבריטי הנודע "פרייווט איי" ("העין הפרטית").

הצלומו מופיע יחד עם הצ־לומיהם של הארכיבישוף כ־קנטרברי, הארכיבישוף מווסט־מינסטר, והרב הראשי של חבר הקהילות הבריטי ד"ר עמנואל יעקובוביץ.

אבן ייפגש היום עם עמיתו האוסטרי בניו־יורק

מרכז האו"ם, 4 (ע"ר) — שר החוץ האוסטרי רודולף קירכשלגר ייפגש מחר (היום) עם שר החוץ הישראלי אבא אבן כדי לדון על מעברם של עולים סובייטיים לישראל על סגירת מחנה שנאו.

נודע, כי הפגישה תיערך על פי הצעת שר החוץ האוסטרי.

היום נפגש מר אבן עם שר החוץ האמריקאני ד"ר הנרי קיסינג'ר וכן עם שרי החוץ של ליבריה וגאנה.

בירושלים מחכים להצעות מעשיות

סופרנו המדיני בירושלים מוסר: בירושלים מחכים להצעות מעשיות מאת ממשלת אוסטריה כיצד לשמור על תופש המעבר, אחרי סגירת מחנה שנאו. על טענותיו של קרייסקי, כי נציגי ישראל לא שמרו על הסכם, לפיו צריך היה לשמור על חשאיות מסביב לקיומו של מחנה שנאו, כדי לא לעורר תשומת לב העולם הערבי, משיבים חוגים מדיניים בירושלים, כי המצב שנוצר בזמן האחרון מ־סביב למחנה זה לא איפשר שמירת החשאיות, ובפרט שהאוסטרים עצמם לא נמנעו מלהזכיר את קיומו של מחנה שנאו בפרסומים רשמיים, ביניהם פרסומי תיירות.

שביעות רצון מדברי ניקסון

חוגים מדיניים הביעו שביעות רצון מדברי הנשיא ניקסון בענין החלטת קרייסקי.

ראשי המפד"ל בתל־אביב שוללים הופעת רשימה פורשת בבחירות העירוניות

מאת סופרנו בתל־אביב

נציגי כל הסיעות של ה־תנועה בתל־אביב, מאוחדים לקראת המערכה בבחירות למועצת העיריה, מסרו את־מול ראשי הסניף, במסיבת עתונאים, שנערכה ב"בית סוקולוב" בתל־אביב.

במהלך המסיבה עמדו הדוברים על עקרונות המצע של הרשימה בתל־אביב, הדוגלת בשמירת הסט־טוס־קוו בעניינים דתיים, הקמת שי־כונים לזוגות צעירים דתיים, בנית מועדונים, ועוד.

משתתפי המסיבה, פ. שינמן, עו"ד ת.מ. בסוק, עו"ד א. נביאי, הגב׳ לאה צדיני, יצחק פיקלר, שמואל גפן ואברהם פישלר, ציינו כי ועדת המינויים החליטה ברוב של 29 חב־רים ו־4 נמנעים על הרכבה של הרשימה, שבראשה עומדים עו"ד ת.מ. בסוק, ד"ר ד. רוזן־צבי, עו"ד א. נביאי וה. בן־דוד.

הדוברים אמרו כי מר א. ביאור, מ״מ ראש העיריה, אינו מייצג מ־עתה את המפד"ל בתל־אביב, שכן הוא מופיע ברשימה עצמאית ב־בחירות.

במהלך מסיבת העתונאים, הוק־רא מכתבו של חה"כ ד"ר י. רפאל, יו"ר הועדה המוניציפלית במטה ה־בחירות של המפד"ל אל מר א. ביאור, שנשלח אתמול, שבו נדרש לבטל את רשימתו האישית. "בד־קנו ומצאנו כי רשימת המועמדים מטעם סניף המפד"ל בתל־אביב נק־בעה על ידי המוסדות המוסמכים לכך לפי כל הנהלים הדמוקרטיים המקובלים ולא נמצא אפילו חבר אחד שיערער עליה. אי הצבתך בראש הרשימה אינה מצדיקה בשום פנים ואופן הגשת רשימה פורשת, שהביא נזק להופעתנו לעיריה ול־כנסת גם יחד" — נאמר בפניה למר ביאור.

בתשובה לשאלה, אישרו הדוברים כי הנהלת המפד"ל בתל־אביב פנ־תה לראש העיריה מר י. רבינוביץ והודיעה לו כי א. ביאור, אינו מייצג עוד את המפד"ל, כיוון שהוא מופיע ברשימה עצמאית בבחירות. ההודעה כוללת תביעה לאפשר ל־נציגי המפד"ל במועצת העיריה, ל־החליף את מר ביאור בוועדות בהן עדיין השתתפות הדתיים.

א. ביאור מסביר הופעתו ברשימה עצמאית

קודם לכן קיים מר ביאור מסיבת עתונאים, אחרת, שבה הוא מסר על הסיבות והנימוקים שגרמו ל־החלטתו להופיע ברשימה עצמאית. לדבריו, גבר לחצם של חברים רבים כי ילך ברשימה עצמאית, ולא יכול היה לסרב להם. ציין כי אם יסיקו נגדו מסקנות משמעתיות, הרי שה־דבר יפגע גם בחברים ותיקים ה־מופיעים עימו ברשימה.

משתתפי מסיבה זו — יצחק אל־פסי, ניסים דדון וח. בר־אבא, הס־בירו את הרקע להצטרפותם לרשי־מת ביאור.

בהתייחסו לטענותיו של מר א. ביאור, אמר עו"ד ת.מ. בסוק, ב־מסיבת העתונאים, כי אין הצדקה כל שהיא להופעה ברשימה עצמ־אית. לדבריו פנה מר ביאור בהצ־מולתו לציבור הבוחרים בכללו ללא דגש מיוחד על בעיות דתיות, בעוד המפד"ל בתל־אביב, פונה לציבור הדתי ולכבדיו השיבי הסיעה ה־אתגרים המוצבים בפניה בקדנציה הבאה. עו"ד בסוק, התחייב מכרוז אנונימי משמיץ נגד א. ביאור, ש־חולק לפני מסיבת העתונאים עם ביאור, בחתימת "סטודנטים וצעי־רים במפד"ל".

בתשובה לשאלה אחרת, לגבי סי־כויי שיתוף פעולה אחר הבחירות, אמר עו"ד בסוק כי קיימת דעה במפלגה ה, שוללת שיתוף פעולה עם פורש מהמפלגה. הוסיף עוד כי המפד"ל בתל־אביב תקבע את עמ־דתה לגבי הקואליציה לאחר ש־יתברר הרכב הכוחות במועצה ה־חדשה.

מברק ברכה מרבה של קהילת מוסקבה לרב הראשי גורן

בלשכת הרב הראשי לישראל, שלמה גורן בירושלים, נתקבל אמ־כול מברק ברכה לקראת השנה ה־חדשה מאת הרב יעקב פישמן ר־בם של יהודי מוסקבה.

במברק נאמר: "לקראת השנה החדשה מברכים אתכם ואת אחינו, ומאחלים שנה טובה, בריאות, א־ריכות שנים ושלום לכל העולם".

על החתום: הרב פישמן, הרב הראשי, ראש הקהילה, וראש מ־תיבתא מוסקבה.

הדלקת הנר

	ע"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.43	5.55
תל־אביב	5.01	5.57
חיפה	4.52	5.55
באר־שבע	5.00	5.57
אילת	4.59	5.57

המפלגה הדתית לאומית
מטה הבחירות

* מפגש צוות העובדים של המחלקה לעדות והמחלקה לבני תורה יתקיים ביום ראשון י"א תשרי 7.10.73, בשעה 11.00 בבוקר — באולם הישיבות הקטן בבית התנועה בת"א.
* מפגש רבנים ובני־תורה יערך ביום ראשון י"א תשרי 7.10.73, בשעה 4.30 אחה"צ — במלון "ציון" חיפה.
* כנס מרכזי אזורים, יערך ביום ראשון, י"א תשרי 7.10.73, בשעה 10, בהשתתפות של החברים רפאל בן־נתן ואליהו חן־ציון — בחדרו של הח׳ רפאל בן־נתן.

בעוד 25 יום
הצבע ב
חזית דתית לאומית

הסתדרות נשי מזרחי באמריקה
בית צעירות מזרחי ירושלים
מודיעים בצער על פטירתה של המהנהגת הדגולה
גב׳ שרה ויס ז"ל
נפטרה הובאה למנוחות בירושלים ערב ראש השנה תשל"ד
בעבודתו ותנולית נוחם.
ההנהלה, המורים, העובדים, והתלמידות

הננו מודיעים בצער רב
על פטירת האשה אצילת הנפש
מרת הדסה גבריאלי ז"ל
שנפטרה אחרי מחלה ממושכת באה"ב
המתאבלים מיה:
בעלה: הרב יוסף גבריאלי
בתה ונכדיה: משפחת ליבן
המשפחות: חוטר, רלב"ג, גבריאלי, שפאן וחלמי

לד׳ משה בורנשטיין ומשפ׳
משתתפים בצער רב באבלכם הכבד
בהזקה מבת כנסת הוקר ברמי ימיו
צבי מנחם ז"ל
הכביעים רנדי תנחומים
הרופא לשבורי לב ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
בית הכנסת "עבודת ישראל"
ע"ש הסגיד הק׳ מקוזניץ הי"א, רח׳ שרת 45
הרבנית, ועד ביהכנ"ס וצבור המתפללים
המזכיר אברהם גוטמן

הרינו משתתפים באבלם הכבד של חברינו
מר מרדכי קאופמן ורעיתו
בפטירת החותן האב
ר׳ דוד וינברגר ז"ל
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
מועצת סניף המפד"ל רחובות

אנו משתתפים בצערם ובאבלם של
ידידנו הדגול
מר מרדכי קאופמן ורעיתו
על פטירת החותן האב
ר׳ דוד וינברגר ז"ל
בנחמת ציון תנוחמו
הסיעה המרכזית   חוגי הצעירים   סיעת למפנה
רחובות

המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי
מביע ברכת מזל־טוב לבבית למכובדינו
הרבנית **שרה הרצוג**
הגב׳ **פנינה הרצוג**
מר **חיים בסין**
מראשי תנועתנו בקנדה ורעיתו
לרגל נשואי בניהם שירה עם בנימין דב

שלמי תודה וברכה
לכל אלה שברכוני לקראת השנה החדשה וביחוד לכל אלה הרבנים הגאונים ואישי צבור שהשתתפו בי"ז אלול העבר במסיבה שנערכה לכבוד בית אבא זצ"ל ז"ע הנני משיב ברכה מעומק הלב
לגמר חתימה טובה לשנת חיים ושלום
כעתירת הבר"ת בשים שלום הברכה להרמת קרן התורה.
שמעון וינוגרד
באדמו"ר הגאון ר׳ יצחק מתמיד זצ"ל

המפלגה הדתית־לאומית
סניף תל־אביב   מחלקת התרבות
ביום ראשון י"א בתשרי 7.10.73, בשעה 8.00 בערב באולם "בני ברית" — רח׳ קפלן 10, תל־אביב
תתקיים
מסיבת הוקרה
לכבוד הרה"ג
הרב **כ. פ. טכורש**
חבר הרבנות הראשית לישראל
במלאות 40 שנה לכהונתו כרב שכונת שפירא וחבר הרבנות הראשית לתל־אביב—יפו
דברי הערכה:
מרן הרה"ג ש. גורן שליט"א, הרב הראשי לישראל
מרן הרה"ג עובדיה יוסף שליט"א, הרב הראשי לישראל, הראשון לציון
מרן הרה"ג י. י. פרנקל שליט"א, הרב הראשי לת"א־יפו
מרן הרה"ג ח. ד. הלוי שליט"א, הרב הראשי לת"א־יפו
השר מ. חזני, שר הסעד
מר פ. שינמן, ראש המועצה הדתית לת"א־יפו
דברי ברכה:
עו"ד ת. מ. בסוק, סגן ראש העיר ת"א־יפו
מר ר. בן דוד, יו"ר מועצת התנועה בת"א
בברכת גמר חתימה טובה
ההנהלה

ארגון שלם — אישים מאורעות ומעשים — אנשי חזון ומעש
מרכז התנועה הישראלי

מרכז ישיבות בני עקיבא בישראל
תל־אביב, רח׳ דובנוב 7 • ת. ד. 40025
טלפון 265773, 258804
...כובדנו ד"ר **יוסף בורג** הי"ו - שר הפנים
ברכת שנה טובה וגמר חתימה טובה
יישר כוחו וחילו לאורייתא
...ל התנופה והמעש משך **כ"ה** שנות המדינה
למען מוסדות וישיבות בני עקיבא בישראל
יזכהו ה׳ להגדיל תורה
ולהרים את קרן היהדות הדתית.
...שם **כ"ה** מוסדות התורה שלנו ברחבי הארץ
...רכז ישיבות בני־עקיבא בישראל

הַחָבֵר
בטאון חבר המועצות הדתיות בישראל
הופיעה חוברת ח׳—ו׳, אלול תשל"ג (ספט׳ 1973)
מן התוכן:
... — הרב מ. צ. נריה
... תנועה דתית מרכז רוחני לכל ה... — הרב י. ברמן, ד"ר ז. ורהפטיג, מ. מורקוס, פ. שיינמן,
... — צורת הישיבה
... — שולחן עגול
שרותי דת בישוב קטן — תכנון והקמת בתי־כנסת — הרב א. מרקוס האדריכל ד. אברהמי,
... — י. ברזל
... — י. רייניץ
... — [illegible]
... הרב ח. ד. הלוי, מ. הזני, ש. פרס, מ. ... פרופ׳ מ. צ. קדרי, ...
להשיגה: במשרד החבר, שד׳ שאול המלך 41, ת"א, ...
ת"ד 502 טל. 254732, 257480.

לנשיאתנו היקרה
הרבנית **שרה הרצוג**
לגב׳ **פנינה הרצוג**
למשפחת בסין הנכבדה
ברכה נאמנה לנשואי בניכם שירה עם בנימין דב
תזכו לראותם ממשיכי שושלת בית אבותיהם הדגולים
הארגון העולמי של
נשי המזרחי

صكنا من الاصل

של המצפה

אור זרוע

יהודי הארץ והתפוצות, ביום־הכיפורים מכונסים בבתי־הכנסה לעבודת היום, בכל נדרי ועד נעילה. אור זרוע בכל אחד ביהודי ובכלל ישראל כולו ביום סליחה וכפרה, כשהכול מקיימים בפועל בכבי „לפני ה' תטהרו". יהודי של יום בין היכים, ניתן לפט לבדד־ייחכון בזכות הנסיונות שהתנסה ועמד בהם. היום אין כהדו־הותם עם יהודים ואין כליכודם הפנימי. היום הם קטיגור וקה סניגור את בקומו. ישראל עומדים נוכח קונם ואומרים בבטחון גמור: „ונסלח לכל עדת בני ישראל... כי לכל העם בשגגה".

השנה האחרונה ראשיתה מערכה בגזירת כופר־ההשכלה כדי לנעול את הדלת בפני אנשי דעה ומדע ביהודי רוסיה הרוצים לעזוב גלותם ולעלות לארץ־ישראל, לכל אורכה סילוק מיכשולים ועלייתם של שלושים אלף ומעלה יהודים מרוסיה, ובראשית השנה הבל"ד פרצת ווינה, תלייה במאבק לשחרורם של יהודי רוסיה משעבודה ללא סיגרים ותקלות בדרכם.

עם־ישראל כולו בערבות הדדית, בתחרה של זירה בהצלה שבא יאחדו את הכוחד, התייצב לימינם של פעילי העלייה ברוסיה עצבת, שבאומץ רב לוחמים לפתיחת שערי היציאה בפניהם. התמיכה ההבונית בתיקון סינאטור ג'קסון, המתנה זכות העדפה בסחר ירוסיה תבורת היתרי־יציאה ליהודים, בגמתה לחייב את הבינקסל האמריקני פעילות כירבית למען יהודי רוסיה.

הסערה שהתחוללה בעולם היהודי נגד הקאנצלר האוסטרי, קרייסקי, שנכנע לשני מחבלים ערביים והבטיח לסגור מחנה־המעבר שנאו, שבו מתאכסנים העולים מרוסיה, היא התקוממות של ביליוני יהודים נגד כל מחסום המבקש מסלולם של יהודי רוסיה במקומות־ביבותם עד לארץ־ישראל.

ראש־הממשלה האוסטרי, סוציאליסט ממוצא יהודי, מנסה להפגין את עבדותו העיקבת לקיום הבטחתו למחבלים. היהדות העולמית, שבראשה מדינת־ישראל והקהילה היהודית בארצות־הברית, התגייסותה הפליאה לביטול גזירת קרייסקי עצויה להוריע את השלטון האוסטרי.

הצלתם של המוני היהודים ברוסיה והעלאתם לארץ הן חיוניות לכלל ישראל כדין בכחון הגבולות של המדינה. מקווים, שהשנה יעלו בהכיבים אלף יהודים מרוסיה, תוך כדי מאבק כהכביד לכתן היתרי־יציאה לכל מבקש. הקהילה היהודית ברוסיה, ביתר מאורגנת אך קיימת, שבה כרבע מן העם היהודי כולו, עתידה רובה לישראל תהיה כגיסי הקיום היהודי.

פרצת ווינה האירה בחדש את התלות ההדדית בין המדינה היהודית לבין העם היהודי. הארץ היא הפתרון ליהודי רוסיה, כבב שיהודי רוסיה בהמוניהם יוסיפו עוצמה למדינה.

שנאתם של טרוריסטים ומכלולות למדינת ישראל, שגברה באחרונה, לכאורה מתבססת על „קיפוח הפליטים הפלשתינים", אך ביסודה מצה גדולה של איבה לעם ישראל. כמאון ערבי־מצרי נמצא צייכם כאשר נלהב בבטחו של היטלר על רציחתו ששה מיליון יהודים, וצער ש„לא סיים את מלאכתו החיובית". המגמה הערבית לבודד את מדינת ישראל, שאינה נעדרת היגיון, מבתלית באנטישמיות המושרשת בקרב עמים נוצריים רבים. באחורי הסיסמאות הפוליטיות בגנותה של מדינת ישראל, הרווחות בגוש הסובייטי ובחוגים שמאליים בארצות המערב, מבחינים בעצימה אנטישמית. השנאה העתיקה של גויים לעם יחודי בדתו ובלאומיותו, בחוקיו ובמשפטיו, במהלכו ההיסטורי ובאורחותיו.

המדינה לא פתרה ולא תפתור בעיית האנטישמיות. ביכולתה יהיה גורם בכבירות הקיום היהודי, הן בהליכותיה המושרשות במורשה היהודית והן בסגולתה למשוך אליה המוני יהודים במצוקה ובמערב ולקלוט אותם קליטה משקית והברתית.

הקהילות היהודיות בעולם המוצפות נחשולי טמיעה, נשואי־תעיובת וכבד, עד כדי איומה של שואה רוחנית, נושאות עיניהן אל המדינה כדוגמה של חיים יהודיים־מכלכתיים מקוריים ולא מחוקי הנכרים, לרוב לקלוקל שבהם.

בצד אחד חיוב רב. מרכז גדול לתורה ולימודה, לתורה ולקיומה. מאות ואלפים בתורתם אומנותם ורבבות קובעים עתים לתורה על כל מקצועותיה. אלפי צעירים מן התפוצות עולים להכיר תורה הוכבה בארץ־ישראל. הברית בין המדינה והכלכה, בחוקי־איכות, הוא ברית־החיים של המדינה ושל ישראל. ואילו מן הצד השני יש הכרת בהחזקה צללים מרובים בענייני דת וכושר, צדק ורווחה. הקובלנה נגד מותרות וביזבוז מזה, תת־הזונה והוסר קורת־גג מזה, נגד הפער הסוציאלי המשווע בין התושבים, בה בהנחת הקריאה הנבואית בהפטורת היום: „הלא זה צום אבחרהו פתח חרצובות רשע... הלא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית, כי תראה ערום וכסיתו ומבשרך לא תתעלם, אז יבקע כשחר אורך".

אמונה וקיום מצוות, אהבת ישראל במושגה המעשי ומידת החסד, צניעות ורחמים, שבצורת שלטון מתוקן עשויים להיות בהלה רבים, הם הנדרשים ביותר לחברה הישראלית בהווה ובעתיד, הן לתרבותה והן לתדמיתה בפני מליוני היהודים בתפוצות.

אף־על־פי שהגבולות רגועים כבר שנים מספר, בסיכוי שהתקפה בקווי־הגבול יכשכו גם להבא, הרי זה בזכות הנושאים בעול הבטחון, תושבי הארץ, הבגויסים לכל המשימות. אזרחי המדינה הם אנשי עבודה ואנשי מגן, עמוסים אחריות למשק, לחברה ולבטחון. לא די בכך. התביעה היא לשוב אל סגולות רוח־ונפש היהודיות שמצבבות דמות לחברה ולמדינה.

עם־ישראל בארץ ובחוץ־לארץ נאבק על קיומו הפיסי והרוחני. ההיאבקות כשלעצמה מעידה על כוחות חיוניים הגנוזים בו. כבעצם בודד בזירה העולמית הוא עומד מול גורים אדירים, בהם עויינים ביותר, וכגן על עמדותיו. הוא זקוק לידידים. אך ביטחונו העיקרית אמונתו הנלוויה והנסתרת בנצח ישראל. בידיעי יהודים המכונסים ביכים הנוראים בבתי־כנסת, מייצגים בפועל־ממש „כי כעבד ישראל גוי אחד בארץ".

היום הקדוש, יום הרבים בדין, „כי גדול יום ה' ונורא מאוד", שלהוראתו אין דוגמה בהזור השנה, ערכיו ומצוותיו בונים אומה לפני־ולפנים. הפילה־הפתיחה של ליל כל נדרי, „אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה", מביעה את שיעור־קומתו של בית־ישראל בעיצומו של יום־הכיפורים.

בג"ץ הורה לקבל רשימת המפד"ל לבחירות בבית־שמש

מאת סופר „הצופה" בירושלים

המפד"ל במועצה המקומית בית־שמש הוכר התג"ץ את רשימת מעירעור לבחירות, ה־אחר שבית המשפט העליון נעתר אתמול לבקשתה והוציא צו החלטי המחייב את פקיד הבחירות לקבל את הרשימה.

סיעת המפד"ל פנתה בעתירה ל־בג"צ, לאחר שרשימת מועמדיה ל־בחירות לא נתקבלה ע"י פקיד ה־בחירות, בנימוק כי הוגשה באיחור. העותרת טענה כי הופיעה 7 דקות לפני זמן הסגירה של קבלת רשימות המפלגות, אילם להפתעתה היו הדל־תות במועצה המקומית סגורות ו־רשימתה לא נתקבלה. פקיד הבחירות טען לזכות זאת, כי סגר את הדלתות בשעה 21.00 בדיוק.

„אחרי שמיעת טענות הצדדים הח־ליטו השופטים לקבל את טענות ה־עותרת. ציינו כי הבדלי הזמנים ה־זעירים בין שתי הגירסאות אינם מהותיים, וכיון שפקיד הבחירות לא השווה את הזמן בשעונו עם הזמן במקום בעת סגירת הדלתות. ייתכן שהסגירה נעשתה לפני הזמן. לפיכך, צריך ספק זה להתפרש לטובת סיעת המפד"ל, ויש לקבל את רשימת מוע־מדיה כחוק.

בו בבקום הגישו העותרים את רשימתם לפקיד הבחירות של משרד הפנים שנכח באולם.

ישבו בדין השופטים, אגרנט, לנדוי וקאהן.

בבחירות בבית שמש מתחרות 8 רשימות ובראש רשימת המפד"ל עומדים יצחק אלמישלי, אלי בן זולו, משה גורן ויעקב מוריי.

נענש על הצתה

מאסר על תנאי של שנה וקנס של 1500 לירות הוטלו אתמול על אהוד ונסורה מראשון לציון, ש־הצית את דלת הדירה של אדם ש־היה מסוכסך אתו.

יהודיה ובנה הורשו לצאת מלוב

פאריס, 4 (עכמ"א) — אם יהודיה ובנה הורשו לעזוב את לוב הודות להתערבות השל־טונות הצרפתיים, נודע כאן היום.

הגברת תאליפי ובנה יעקב, בעלי נתינות צרפתית, עזבו את לוב ב־ראשית ספטמבר על פי רשות מיו־חדת מטעם מנהיג לוב מועמר קא־דאפי. הם ניסו לשוא לצאת מלוב מאז קאדאפי עלה לשלטון לפני 4 שנים.

ביזמי השנה התקשר הציד הגר־ליסטי קלוד־גדיראר מרקוס, על פי בקשת משפחת הגבי תאליפי באיס־ליה, עם שר החוץ הצרפתי מישל ז'ובר.

על דעת רבני ישראל

נקרא ציבור המתפללים בארץ, בירושלים ובמיוחד ליד הכותל המערבי

להוסיף שעה אחת של צום במוצאי יום הכפורים

לתפילה ולתחנונים לחילוץ אסירי ציון אשר ברוסיה ממאסרם.

גמר הצום בשעה 6.33

לשכת רב הכותל — המועצה למען יהודי ברית המועצות

אסיר ציון שפילברג ישתתף בתפילה מיוחדת למען שלומה של סילוה זלמנסון

הנה"ס תובעת מאוסטריה להמשיך במתן שירותים לעולים כפי שהיו נהוגים עד כה

הנהלת הסוכנות היהודית התכנסה אתמול אחה"צ ב־ת"א לישיבה מיוחדת להמ־שך הדיון בהתפתחויות הק־שורות בהבטחות המעבר ומתן השירותים לעולים מבריה"מ המגיעים דרך אוסטריה ל־ישראל.

בסיכום הישיבה נתקבלו בין ה־יתר ההחלטות הבאות:

הנהלת הסוכנות ממשיכה לתבוע מממשלת אוסטריה כי תבטל את החלטתה ביחס למתן שירותים ל־עולים העוברים דרך אוסטריה, ו־תמשיך בהסדרים שהיו נהוגים עד כה.

הנהלת הסוכנות משוכנעת כי ה־הרצה של ממשלת אוסטריה על כוונתה לסגור את מחנה המעבר בשנאו — תפגע בעלייה מבריה"מ. החלטה כזאת, כאשר היא באה כ־תוצאה ממעשה טירוריסטי נפשע, יש לה השלכה הכורזת ביותר על מרקם חייה של הקהילה הבינלאו־מית.

הנהלת הסוכנות מקדמת בברכה את מאות העולים מבריה"מ. שה־גיעו בימים אלה לישראל, והיא רואה בזים זה עדות נאמנה. כי אין כוח בעולם אשר יכול לבלום עליה זו. אנו חוזרים ומצהירים כי העם היהודי יעשה הכל כדי שה־עליה מבריה"מ תגאה ותגדל, וש־העולים יגיעו ארצה במהירות, ב־בטחון ובסידורים נאותים.

הנהלת הסוכנות קוראת לכל ה־קהילות היהודיות בעולם כי בהת־כנסן יחד ביום הכיפורים יצלו ב־ראש תפילותיהן את התפילה לש־לום היהודים בבריה"מ ובארצות ערב ויחושו ביתר תוקף את הח־לטתם הנחרצת לא לשקוט ולא ל־נוח במערכה זו של הצלת יהודים.

ראשי מחלקת העליה והקליטה של הסוכנות, ובראשם הרב מרדכי קירשבלום, נפגשו אתמול עם ראש הממשלה גב' גולדה מאיר, כדי לשמוע דיווח על פגישתה עם קרייסקי.

חבר הנהלה מ. קרונה הציע ב־ישיבה לפנות לאנשי דת בעולם, שיתערבו לטובת העליה מרוסיה נגד החלטת הממשלה האוסטרית.

ישראל תקבל 50 מיליון דולר לשיכון

ואשינגטון, 4 (עטכ"א) — יש־ראל תקבל ערובה למלווה של 50 מיליון דולר להבניית השיכון שלה בשנת התקציב הנוכחית על פי חוק סיוע החוץ שנתקבל ברוב של 54 נגד 52 בסינאט ביום ג'.

שלוש עצרות מחאה נגד החלטת אוסטריה

שלוש עצרות מחאה, בהשד־תתפות אלפי בני־נוער, נע־רכו אתמול בירושלים, בת"א ובבאר שבע, לאות מחאה על החלטת אוסטריה להפסיק את שרותי־המעבר לעולים יהו־דים, תוך כניעה לסחטנות המחבלים הערביים.

בירושלים נערכה העצרה בחצר המוסדות הלאומיים בהשתתפות כ־5000 תלמידי בתי־הספר תיכוניים. מעם העצרת יצאה קריאה מאת ה־נוער של ירושלים אל הנוער של אוסטריה, להציל את כבודה הלאומי והאנושי של ארצם ולעשות למען שינוי ההחלטה.

המפגינים נשאו כרזות נגד הסי־רוד והכניעה לאיומה, כגון „אין כניעה לטירור", „כניעה מובילה לרצח", „קרוסיה מאוסטריה". כמו־כן נישאו כרזות שהופנו אל קרייסקי עצמו, כמו: „קרייסקי, מותר גם אתה תזדקק לשנאו".

דברים נשאו יו"ר הוועה"פ הציוני ח"כ יצחק נבון ויו"ר עמית של מחלקת העליה והקליטה הרב קיר־שבלום. הנואמים קראו לממשלת אוסטריה לבטל את החלטת הכני־עה לטירור ולהמשיך במפעל האנושי של הגשת סיוע ושירותים לעולים מבריה"מ.

ההפגנה בחיפה

בחיפה נערכה ההפגנה לפני רח־בת העיריה, בהשתתפות אלפי תל־מידים של בתי־הספר התיכוניים.

המפגינים, שהגיעו למקום ב־תהלוכות, נשאו כרזות שונות, כגון: „קרייסקי, אל תשכח שאתה יהודי", „הנכנע למחבלים פעם אחת סופו להכנע לשסדף", ועוד.

ההפגנה אורגנה על ידי המועצה הציונית ועיריית חיפה, ופתח אותה יהודה עוריאלי, מזכיר המועצה ה־ציונית בחיפה הצפון.

אחריו נאם מרדכי בראון, ראש מחלקת הנוער והחלוץ בסוכנות ה־יהודית.

בבאר שבע נערכה העצרת בהש־תתפות כאלפיים בני נוער ועולים מבריה"מ, ביזמת המועצה הציונית בישראל.

התלמידים נשאו כרזות כגון „שנ־או לא תיפול", „עזרו בשחרור אחי־נו", „קרייסקי שכח את זהותו". נאמו ראש מחלקת עליית הנוער ב־סוכנות היהודית, יוסף קלרמן, ו־ראש העיר אליהו נאווי.

ועדת המצע של המפד"ל סיכמה את הפרק על חקיקה הדתית

ועדת המצע של המפד"ל בראשותו של שר הסעד ד"ר יוסף בורג סיכמה אתמול את פרק החקיקה הדתית במצע המפד"ל לכנסת השמינית.

במסגרת הדיונים הביא ח"כ שמ־חה פרידמן הצעה לחקיקת חוק י־סוד הרבנות הראשית כדי לתת ל־רבנות הראשית מעמד מכובד ב־חוקי המדינה.

בסיכום הדיון הוחלט כי משלחת בראשותו של ד"ר בורג תיפגש עם הרבנים הראשיים ותביא לפניהם את עקרונות המצע ובמיוחד הפ־רק העוסק במעמדה של הרבנות הראשית.

בדיון השתתפו מנכ"ל המפד"ל צ. ברנשטיין, ת. אחיטן, א. הופ־מן, ח. ויינברגר, ד. גלס, ב. דבד־רבני, מ. אישון, והרב ש. מירון.

ועדת חוץ ובטחון שמעה מפי ראש הממשלה על פגישתה עם ד"ר ברונו קרייסקי

ועדת חוץ ובטחון של הכנסת שמ־עה אתמול בישיבתה מפי ראש הממשלה הגברת גולדה מאיר, על פגישתה עם הקנצלר האוסטרי ד"ר ברונו קרייסקי. בעקבות הדוח של ראש הממשלה קיימה הוועדה דיון על עמדות ודרכי פעולתה של ישר־אל.

חזני: יעד המפד"ל לשבור את מחסום 12 המנדטים

יעדה של המפד"ל בבחירות לכנסת השמינית הוא „לש־בור" את מחסום 12 המנד־טים ולהגדיל את כוחה של התנועה בכנסת וברשויות ה־מקומיות, — אמר שר הסעד מיכאל חזני בהופיעו בפני מטה הבחירות של המפד"ל בפתח תקוה. חזני אמר כי התנועה תולה תקוות רבות בגידול כוחה בסניפים הגדולים שעליהם נמנה סניף פתח תקוה.

„יעדנו בפתח תקוה ובסניפים אחרים הוא להגיע לכך שמספר ה־קולות שנקבל יהיה כפול ממספר חברינו", הוסיף מר חזני.

אברהם מרמורשטיין העומד בראש רשימת המפד"ל לעיריה, סקר את הפעולות שנעשו עד כה בתחומי הארגון וההסברה.

ד"ר בורג: התארגנות „הכושים העבריים" מסכנת את חוק „מיהו יהודי"

שר הפנים ד"ר יוסף בורג אמר אתמול באסיפה בירושלים, כי הוא רואה בחומרה את הבקשות ה„טי־סוניה" להכהתחר מהנהגות ה־אמריקאנית.

השר אמר, כי קיימת סכנה לחוק „מיהו יהודי" באשר הכושים ה־קוראים לעצמם עברים מתארגנים במשותף.

„יהודות הסוד הטוב אינם מרשים שאדם בא כתייר בעל נתינות מסוי־מת לביקור במדינה אחרת ובשעת ביקורו שם הוא מוותר על אזר־חותו המקורית". משמעות הדבר היא בין היתר, שהוא סכנה לבטל ביוד־מתו את תוקף הדרכון, אשר בכוחו נכנס בשערי הארץ. „יש להניח כי ממשלה ארה"ב לא תקבל את יצי־את־אמריקה הדוסה, המאורגנת על ידי יד מסתורית" אמר השר.

שר הביטחון מגנה כניעת מדינה תחת לחץ אקדחים

שר הבטחון, מר משה דיין, גינה בחריפות את כניעתו של הקאנצלר האוסטרי, ד"ר ברונו קרייסקי, למחבלים הערביים שתפסו את בני הערובה מקרב עולי בריה"מ מהרכבת שהי־ביאה אותם לוינה, מאמין ש־אי־אפשר לקבל בהבנה את כניעתו של ראש מדינה ללח־צם של גאנגסטרים ולשנות תחת איום אקדחיהם את מדי־ניות ממשלתו.

בראיון מיוחד לתכנית „השבוע" של הטלוויזיה הבריטית שעדר אמש באנגליה ובמדינות מערב אירופה אמר שר הבטחון, כי הדרך היחידה לטפל בטרוריסטים היא להתגבר עליהם ולפרוק אותם מ־נשקם כדי לשחרר את בני הערובה שבידיהם.

[illegible]

שר הבטחון הצביע על הטיפול שהעניקה משטרה שוודיה לשני שודדי בנק שהחזיקו בני ערובה ואיימו לרצחם והעיר שגם לרשות ממשלה וינה עומדים שוטרים במספר מספיק שיכלו להתגבר על המחבלים ש־מספרם לא נבדד בדיוויזיות, אלא בכך הכל בשני אקדחנים.

את החלטתו של הקנצלר קרייסקי לסגור את מחנה המעבר בשנאו הג־דיר דיין כבלהי בעשית חסרת הגיון, כאשר הסיכון הבטחוני יישאר בעינו לגבי העולים שיגיעו ברכבות וירצו להמשיך את דרכם לישראל בדרך האויר. „מה הבטחון העדיף ליהודים אלה ברחובות וינה החשופים, לעומת כעבר מוגן די", שאל שר הבטחון.

מר דיין אמר, כי ישראל מוכנה גם להציע לאוסטרים סיוע בשמירת הבטחון על העולים, אך הביע ספק אם ממשלת אוסטריה תרצה להסתייע במדינה אחרת. עם זה, הוסיף ואמר

מדברי הרב הראשי לישראל הגר"ע יוסף לקראת יוהכ"פ

חכמינו ז"ל אמרו „לא היו ימים טובים לישראל כיום הכפורים", שהוא יום מחילה וסליחה וכפרה. זכות מיוחדת נפלה איפוא בחלקנו שניתנו לנו הימים הנוראים, ובמ־יוחד יום הכיפורים, הבא עלינו ל־טובה, לעשות חשבון הנפש ולשוב בתשובה שלימה. יום אשר בו מת־כנסים המוני בית ישראל בכל ה־עולם כולו בבתי הכנסת, ומתיחדים עם בוראם, ושופכים לפניו צקון לחשם. כה באה לידי ביטוי אחדות עם ישראל כאיש אחד בלב אחד.

לפי קבלת חז"ל בפרקי דר' אלי־עזר (פרק מ"ו), בעצם יום הכ־פורים ירד משה רבנו מהר סיני ושני לוחות הברית בידו, ובו ביום בישר הקב"ה שמחל לעמו ישראל על עוון העגל, ולכן נקבע יום זה לדורות ליום מחילה וסליחה וכפ־רה. כמו שנאמר בתורה: כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאיכם לפני ה' תטהרו. עלינו ל־הפיק לקח מכאן שהתשובה, שהיא מחוייבת המציאות בעיצומו של יום הכפורים, קשורה קשר בל ינתק עם מתן התורה לישראל, והתשובה והתורה משולבות אחת אל אחר־תה. ולא תיתכן תשובה ללא תורה. לפיכך על כל איש מישראל לק־בל עליו ביום הקדוש הזה, שנית־נה בו התורה לישראל, לקבוע ע־תים לתורה דבר יום ביומו, כדי להתמיד בדרכי התשובה.

חובה קדושה איפוא על ההורים לתת גם לילדיהם חינוך נכון על פי תורתנו הקדושה כמו שנצטווי־נו בתורה הקדושה ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם. למען ירבו ימיכם וימי בניכם, כי אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד. עי־נינו רואות וכלות את ההדרדרות הנוראה בתחום המוסר, וההפקרות המתגברת, הגורמים לערעור היסו־דות הדתיים והמוסריים. ושרש ה־רע בעיקר בחינוך החילוני. מי יתן שראשי החינוך, ללא הבדל מפלגה או עדה, יקדישו תשומת לב מי־יוחדת להעמיק ולהרחיב את התוד־עה היהודית ולהשתית את יסודות החינוך על יסוד אמונתנו הטהורה.

וצדיק באמונתו יחיה ומלאה הא־רץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

אחי ורעי, נתאזר נא בעוז ות־עצומות לעזור לזולת ולגמול חסד איש עם רעהו, ולאהוב כל אחד מישראל כנפשנו. ככתוב: „איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק". כי הצדקה וגמילות חסדים הם עקליטים מקשרים בין ישראל ל־אביהם שבשמים. עלינו לתמוך ב־ישיבות הקדושות אשר בזכותם וב־זכות תורתם אנו חיים, ולעזור גם למוסדות החסד במדינתנו, ובזה נז־כה לגאולה השלמה.

ואסיים בברכה לבבית, יהי רצון שתזכו להכתב ולהחתם בספר ה־חיים והשלום. ועין בעין נראה ב־שוב ה' ציון, ובבנין בית קדשנו ותפארתנו. ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

שני הישראלים בנורווגיה יישארו במעצר

אוסלו, 4 (ע"ר, ע"ע יונפ"ש) — בית המשפט העליון של נורווגיה ציווה היום להמשיך במעצרם של שני הישראלים החשודים בהשתתפות ברצח אחמד בושיקי בלילהאמר ש־בנורווגיה ב־21 ביולי השנה.

בית המשפט העליון ביטל החלטה קודמת של ערכאה נמוכה יותר, לפיה עמדו שני הישראלים, מיכאל דורף וצבי שטיינברג להשתחרר. הם נעצרו בביתו של קצין בטחון ישראלי יגאל אייל יומיים לאחר רצח בושיקי. בית המשפט העליון פסק, כי בית המשפט הנמוך שגה, כאשר פירש את אמנת ג'נבה בענין חסינות דיפלו־מטית וכי אין זו הפרת האמנה כאשר עוצרים אנשים חסרי מעמד דיפלומטי ולו גם על שטח בעל חסינות דיפלו־מטית.

מקורות יודעי דבר אמרו, כי ה־משפט של העצורים לא ייפתח לפני סוף השנה האזרחית. המספר הכללי של העצורים הוא ששה, 4 גברים. ושתי נשים, שיש להם אזרחות שונה. אולם על כולם נמסר, כי יש להם קשרים לאומיים ופוליטיים עם ישראל.

המפלגה הדתית־לאומית
סניף תל־אביב — מטה הבחירות

● יום ראשון י"א תשרי (7.10.73) ●

✶ בשעה 4.00 אחה"צ — מטה הבחירות המ[...] בסניף הפוהמ"ז, אחד העם 108.

✶ בשעה 5.30 אחה"צ — פגישת פעילים [...] בבית הה' א. קדר רח' עמק ברכה 36 בהשתתפות ד"ר ל. רוזן־צבי.

✶ בשעה 8.00 בערב — חוג בית בבית הה' [...] רח' עברי 20, שכונת התקוה, בהשת[תפות] הה' ר. בן־דוד, והה' ש. מרטון.

● יום שני י"ב תשרי (8.10.73) ●

✶ בשעה 6.30 בערב — מטה הבחירות המ[...] בסניף הפוהמ"ז רח' אחד העם 108.

✶ בשעה 6.30 — פגישת פעילים איזור [...] הה' מ. פריד, רח' ארלוזורוב 192.

מטה ההסברה בעל־פה
המפלגה הדתית לאומית בישראל לכנסת ה־8 ולרשויות המק[ומיות]

חיפה (י"א תשרי 7.10.73) — מפגש רבנים בני תורה במלון „ציון" בהשתתפות ח"כ ד"ר י. רפאל. בשעה: [...]

קרית אתא (י"א תשרי 7.10.73) — אסיפת חברים ואוהדים באולמי „תור" בהשתתפות ח"כ ד"ר י. רפאל. המנחה: ב. לוי, יו"ר המועה"ד. בשעה: [...]

חדרה (י"א תשרי 7.10.73) — אסיפת חברים ואוהדים בסניף הפוהמ"ז, בהשתתפות ח"כ אברהם מלמד. בשעה: [...]

קרית ביאליק (י"א תשרי 7.10.73) — אסיפת חברים ואוהדים בסניף הפועהמ"ז, בהשתתפות הה' א. גואלמן. בשעה: [...]

הרצליה (י"א תשרי 7.10.73) — אסיפת חברים ואוהדים תתקיים בסניף, בהשתתפות: דניאל ורמוס — משנה למזכ"ל המפד"ל. בשעה: [...]

כפר סבא (י"א תשרי 7.10.73) — חוג בית בשיכון עליה אצל הה' סביב זכריה, בהשתתפות הה' א. אנטמן — סגן ראש העיר.

אילת (י"א תשרי 7.10.73) — כנס פעילים, בסניף הפועהמ"ז החדש, בהשתתפות: הה' יהודה עמר, הה' נחמני רפאל.

כפר סבא (י"א תשרי 7.10.73) — חוג בית, בשיכון הפוהמ"ז יתקיים בבית הה' ישראל יהואל בהשתתפות הה' אנטמן יצחק. בשעה: [...]

קרית חיים (י"א תשרי 7.10.73) — מפגש חברים בבית־הכנסת „שחרי מסורת" בקרית חיים מערבית — מיד אחרי תפילת ערבית.

קרית שמואל (י"א תשרי 7.10.73) — חוג בית, בשיכון חדש, בהשתתפות הה' רב פרומר — מועמדנו לעיריית חיפה, וה' יוסף גליימן.

ב"ה שנים למדינת ישראל — מרכז ההסברה | כנס גולני — הועדה המארגנת

כנס גולני

יערך ביום ג', י"ג תשרי תשל"ד (9.10.73) בפארק הירקון מול מג[רש] התערוכה בתל־אביב.

משתתפים בכנס כל החיילים והמפקדים אשר שירתו בגולני מ־1948 עד היום. משפחותיהם ובני המשפחות השכולות.

מוזמנים אנשי ההגנה המרחבית ומגיני הישובים במרחב גולני מתש"ח.

דמי הרשמה לכיסוי הוצאות הכנס המודלין בסך —.20 ל"י לפקודת [...] ההסברה — כנס גולני יש לשלוח עם התלוש המצ"ב ללשכות המחוזיות מרכז ההסברה:

ירושלים, בנין משרד ראש הממשלה, הקריה.
תל־אביב, רח' אחד העם 15.
חיפה, רח' אחד העם 5.
באר־שבע, מרכז הנגב.

— גזור ושלח —
הנני מאשר את השתתפותי בכנס גולני.
שם ושם משפחה ______ כתובת ______
טלפון ______ מס' הנלוים ______
יחידה / גדוד ______ השנים בהן שירתתי ______
חתימה ______

פרטי הסעה:
שרות מיוחד של אוטובוסי „דן" יופעל החל משעה 14.00 לאיזור הכנס מהתחנה המרכזית בתל־א[ביב] מאזורי קו 43 ברח' [illegible].
בתום הכנס יעמדו האוטובוסים ליד מגרשי התערוכה. ✶ נא להצטייד בלבוש [...]

משרד החינוך והתרבות — אגף הנוער — הלשכה להדרכה [...] | מכון לחינוך הנוער מיסודו של פנחס רוטנברג

נמשכת ההרשמה לבית המדרש הארצי להכשרת מדריכים מרכזיים לנוער

תנאי הקבלה: השכלה תיכונית (י"ב כיתות לפחות), נסיון בעבודה עם נוע[ר] אחרי שירות צבאי.

● הלימודים בתנאי פנימיה מלאים במכון לחינוך לנוער מיסודו של פנחס רוטנברג, הר הכרמל, חיפה.
● בית המדרש מקנה תעודה של מדריך מוסמך — שוות ערך למורה מוסמ[ך]
● אפשרות להשלים בחינות הבגרות תוך הלימודים.
● מגמה למדריכי ספורט מוסמכים.
● לנזקקים — אפשרות למלגה.
● למסיימים בהצלחה — עבודה מובטחת.

המעוניינים לקבל פרטים נוספים ימלאו את התלוש הרצ"ב:

לכבוד
המכון לחינוך הנוער מיסודו של פנחס רוטנברג
ת.ד. 6015 חיפה (טל. 04—80597 או 04—80861)
השם ______
הכתובת ______
טל. ______

משרד החינוך והתרבות
מינהל החינוך
המחלקה לבחינות

הננו מביאים לידיעת הצבור כי

שלוחת מחלקת הבחינות

במחוז תל אביב והמרכז

עברה מבנין הדר־דפנה בתל־אביב **לרמת־גן**

רחוב ז'בוטינסקי 71. טלפון 5—799141—03

מכון מהרש"ל

מיסודם של האחים הגאונים ר"ג ורי"מ כהנא—שפירא זצ"ל
קרית משה • שדרות הרצל 14 • ת. ד. 5186 • ירושלים

בין פעולות המכון

א) כולל אברכים ממצייני הישיבות בירושלים, המקבלים כאן הכשרה מקיפה לרבנות, הוראה וחינוך.
ב) ישיבת־ערב.
ג) מפעל „אוצר השאלות והתשובות" — מפתח עניני כולל לספרי השו"ת מחתימת התלמוד ועד זמננו. — כרך ב' נמצא בדפוס ועומד להופיע אי"ה בקרוב.

מאחל לחבריו, ידידיו ותומכיו ולכל בית ישראל

גמר חתימה טובה

המועצה הדתית תל־אביב־יפו
חג הסוכות תעשה לך
חלוקת סכך לסוכות תשל"ד

המועצה הדתית לתל־אביב—יפו בשתוף עם המחלקה לגנים ולנוף של עיריית תל־אביב—יפו תחלק סכך לסוכות במקומות ובתאריכים דלהלן:

מס' סד'	המקום	יום א' י"א תשרי בין שעות	יום ב' י"ב תשרי בין שעות	יום ג' י"ג תשרי בין שעות	יום ד' י"ד תשרי בין שעות
1	שדרות סמטס, ע"י ביכבי"ם — צפון ת"א	—	8 — 10	—	8 — 10
2	שד' רוטשילד ליד ככר המיסדים — הרצל — נחלת־בנימין	—	8 — 10	8 — 10	8 — 10
3	שדרות נורדוי — פינת דיזנגוף	12 — 2	—	8 — 10	—
4	לוינסקי פינת לבנדה	12 — 2	8 — 10	8 — 10	11 — 12
5	בצרון, רמת־ישראל ע"י בית ברמן	—	—	3 — 5	—
6	הדר־יוסף ע"י השוק	—	—	—	11 — 12
7	שכון עממי ג' דרך השלום — מול מוסך של סולל בונה	—	—	3 — 5	—
8	רמת הטייסים ע"י הצרכניה	—	—	3 — 5	—
9	כפר־שלם (סלמה) ע"י התחנה הסופית של קו 16	3 — 5	—	3 — 5	—
10	נוה־אליעזר (שלם) ע"י הצרכניה	3 — 5	2 — 4	3 — 5	11 — 12
11	גן־התקוה	3 — 5	2 — 4	—	11 — 12
12	רמת־החייל — כניסה לגן קושני	—	2 — 4	—	—
13	גן הכובשים ע"י שוק כרמל	—	2 — 4	—	11 — 12
14	רמת־אביב ע"י בי"ס אליאנס	12 — 2	—	8 — 10	—
15	מעוז־אביב ע"י הצרכניה	—	—	8 — 10	—
16	מינהל יפו — רחוב תקומה	3 — 5	2 — 4	3 — 5	11 — 12
17	שיכון בבלי ע"י הקלנוע	3 — 5	—	3 — 5	11 — 12

בברכת מועדים לשמחה
פינחס שינמן
ראש המועצה הדתית
לתל־אביב—יפו

בין אדם לחבירו

מאת הרב חיים דוד הלוי

י לוי אמר, משל למדינה בת מס למלך והלך לגבו- בתוך עשרה מילין יצאו גדו- מדינה וקלסוהו, התיר להם ה. בתוך חמשה מילין יצאו י המדינה וקלסוהו והתיר עד שליש. כיון שנכנס ל- ה יצאו כל בני המדינה אנ- ף וקלסוהו והתיר להם .. כך לערב ראש-השנה בת- גדולי הדור ומקלסין לפני שליש עונותיהם. מר"ה עד ם היחידים מתענין והקב"ה להם שליש עונותיהם. וב- ם מתענין אנשים נשים וטף יה אומר להם ישראל, מה כבאן ולהלן החשבון משלכם א רבה ל', ח).

אלול, חודש הרחמים וה- נועד להרהורי תשובה, כ- הים הנוראים המשמשים ר- שרי הזכה וכל השנה בו- לו כחודש אלול, אבל לרוב בני אדם, כל ימות השנה הם בבעיותיהם הקטנות ר- בורם החיים הגורף את ה- נו נותן לו שהות למחשבה.

כי אלול, נעצר אדם לרגע, וזה על שנה נוספת שחלפה, לעשות חשבון נפשו לקראת חשבון: ולפחות עושה זאת חרוז של השנה החולפת בי-

ם ימי ראש-השנה, ואפילו בינה"כ, אינם מספיקים למחשבה מעמיקה, בא יום- . היום הגדול בימי שנה, האנשים, למעט יוצאי דופן עושים את חשבון נפשם, בודקים את מעשיהם, ומתק- השטנו תיקון.

*

הם סוגי המצוות — ש- למקום, ושבין אדם לחבירו. ברו רבותינו (בסוף מסכת עבירות שבין אדם למקום מכפר, עבירות שבין אדם אין יוהכ"פ מכפר עד שירצה ה. והדבר מובן בהגיון פשוט, הקב"ה לכפר לאדם ביום , חטא שחטא כלפי חבירו. תן איפוא, שאם לא פייסו "ה עצמו אינו יכול למחול

הרי"ף (פיגטו), מגדולי פר- זה התלכה, פירש כוונת שאדם שיש בידו עבירות ים לחבירו, אין יוהכ"פ מכפר ל עבירות שבין אדם למקום, יתודה ויחזור בתשובה עלי- זמן שלא יפייס את חבירו נבירות שחטא כלפיו.

לה היא: מה טעמו מדוע אין מועילה מעבירות שבין אדם אם אין אדם מרצה ומפייס ירו, מה הקשר לכאורה בין עבירות אלה? דרך משל, זילול שבת, וגם פגע בכבוד מדוע לא תועיל תשובה כלפי עוון חילול שבת, אף אם אין זה לפייס את חבירו?

יש לנו ללמוד דבר גדול ר- הות מצוות שבין אדם למקום אדם לחבירו. שתיהן אמנם בקדושת התורה, ולשתיהן מובהק, ואעפי"כ הבדל גדול ביניהן.

קיים מצוות שבין אדם ל- יל הוא בכך לעצמו, מקדש ת עצמו בקדושת התורה ר- ביטיב הוא בכך לעצמו גם זה וגם לעולם הבא, וכ- צונו ה' לעשות את כל ה- אלה ליראה את ה' אלקינו כל הימים להיותנו כהיום הייעוד הטוב לאדם השר- מצוות ה' בעולם הזה, וחיים הכתוב ממשיך: „וצדקה כי נשמור לעשות את כל ואת לפני ה' אלקינו כאשר ה הוסיפה תורה בזה על פסוק הקודם לטוב לנו כל היותנו כהיום הזה", אלא זו וה וקיום מצוותיה העומ- דם בעוה"ב, הדברים ארו- כאן מקומם (הארכנו ב- עיון זה בחלק א' מספרנו ימי" פרק ר').

כל הטוב לאדם עצמו, ר' לזולתו. ועל כגון זה אמ- נו (במסכת קידושין מ.) „אמרו צדיק כי טוב כי יהם יאכלו: וכי יש צדיק צדיק שאינו טוב, אלא טוב בריות זהו צדיק טוב, טוב לבריות זהו צדיק שאינו א בדבר אתה אומר, אוי כי גמול ידיו יעשה לו. וכי רע, ויש רשע שאינו רע, לשמים ורע לבריות זהו לשמים ואינו רע לבריות שאינו רע.

כי זוהיר במצוות שבין ם בלבד, הוא צדיק שאי- עבריין במצוות שבין אדם בד, הוא רשע שאינו רע. אין בן הדין שימחלו למי שובה מעבירות שבין אדם בד, כי עדיין אין זה צדיק פרה, כיון שאינו צדיק

הדבר יותר דרך משל זה. אדם האומר לחבירו, אותך ועושה כל מבוקשך את בנך איני אוהב, ול- דפו ומכהו — האם יוכל השיב אהבה אל חיקו, וה- נפו, ובוודאי שדוחה הוא קרבתו.

הקב"ה אוהב גם את ה- החוטאים שבישראל, כי בניו הם, וכדברי ר' מאיר „בנים אתם לה' אלקיכם", ים מנהג בנים ובין שאי- מנהג בנים, אתם קרויים אמר בנים לא אמון בם לו.) לכן אין אדם יכול וקב"ה ולהוסיף באותה לחטוא כלפי בניו.

עבירות שבין אדם לחבירו כפרת עבירות שבין אדם שירצה את חבירו.

עם זה אמר הלל לאותו להתגייר, ואהבת לרעך ך סני לחברך לא תעביד. דה כולה ואידך פירושא מור (שבת לא.), כי אין לאדם לקיים יחסים תקי- ב"ה באמצעות קיום מצו- ישפר תחילה יחסיו עם קונו.

למנהג ישראל לפייס איש ערב יוהכ"פ ואח"כ לבוא ולבקש סליחתו.

*

מכבוד המצוות הרבות ר' שבין אדם לחבירו, תופסות מקום גדול ונכבד המצוות ה' קשורה אל הממון, אלה המחייבות את האדם להוציא ממונו לעזרת ה- זולת כמצוות הצדקה הדומיה, וכל- שכן אלה האוסרות על האדם כל הנאה כממון הזולת באיסור, כגניבה, גזילה והונאה. בקיצור, תאוות הממון היא, כי היא: אבי אבות כל תורת המידות, והיא המאפשרת לאדם, או המונעת ממנו קיום כל המצוות שבין אדם לחבירו.

תוקפים להסברת ערך מצוות אלה, את הקטע הראשון מהתפילה החשובה ביותר של יום-הכפורים, ושבאה ב- שעת השיא של התרוממות נפש ה- אדם בשעת הנעילה: „אתה הבדלת אנוש מראש ותכירהו לעמוד לפניך כי מי יאמר לך מה תפעל ואם יצדק מה יתן לך". רעיונות גדולים ר- נפלאים באו לידי ביטוי פיוטי ב- משפט קצר זה. „אתה", האלקים בורא הכל ומלואה, „הבדלת אנוש מראש", מאז שעת הבריאה, „ותכירהו" לראוי ותגון, „לעמוד לפניך", למלא את התפקיד הגדול ולשרתך. ואם תאמר, חוטא הוא האדם ולמה נבחר לכך, „מי יאמר לך מה תפעל". ושמא תעלה על דעתך שיש לאלקים תועלת מעבודת האדם לפניו לשרתו ולברך בשמו, „ואם יצדק מה יתן לך", ר' כדברי איוב: אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח. וממשיכה התפלה הפיוטית: „ותתן לנו ה' אלקינו ב- אהבה את יום הכפורים הזה... ל- מחילה לסליחה ולכפרה, למחול בו את כל עונותינו: למען נחדל מעושק ידינו ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם".

השאלה גדולה, כיון שאמר „ר- נשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם", האם אין זה כולל הכל, ר- מדוע פירט לפני-כן „למען נחדל מעושק ידינו", שמא אין העושק אחת מכל מצוות ה' אשר לא תעשינה?

אלא ללמדך, שהוא בניין-אב לכל התורה כולה. מלת „עושק" כאן באה במשמעות מקיפה ורחבה לכל עבי- רה בקום-עשה או בשב-ואל-תעשה הקשורה בתאוות הממון, כי אדם ה- להוט אחרי הממון לא יוכל לקיים מצוות התורה, וביחוד לא אלה ש- בין אדם לחבירו.

זו הסיבה שזכה ה„עושק" למקום מיוחד בתפילה נשגבה זאת. בשעה גדולה של התרוממות נפש, לצד „כל חוקי רצונך", מצד שני, משום שהוא תשתית יסוד לכל המצוות שבין אדם לחבירו.

ביתן לבנו איפוא לקיום מצוות „אהבת ישראל" כפשוטה ובמלואה, במצוות תוה"ק: „ואהבת לרעך כמוך", נכיר ונבין כי כל קיומנו כעם וכ- מדינה מותנה בכך, כי כאשר השרור אהבת אמת בין כל חלקי האומה, לעדותיה, שכבותיה ומפלגותיה, תקוות- נו איתנה כי לא יוכל לנו שום צר ואויב. והקב"ה, הוא מלך מוחל ר- סולח לעוונותינו ולעוונות עמו ישר- אל, ימחול ויסלח על החטאים והעוו- נות והפשעים שהננו חוטאים לו ב- מצוות שבין אדם למקום. עד אשר נזכה ויערה עלינו רוח ממרום ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצו- נך בלבב שלם.

אוסטריה כארץ מעבר באירופה

מאת יעקב אדלשטיין

במרכז וינה עומדת אנדרטה ענקית המוקדשת ל„איוואן האדום", ועליה חרותים מאות שמות של קצינים וחיילים של הצבא האדום, שנפלו על שיחרורה של וינה. אנדרטה זו שהוקמה על ידי הרוסים, נשמרת על ידי אוסטריה. בתוקף חוזה המדינה האוסטרי, שנחתם עם ברית המועצות ואשר לפיו התחייבה אוסטריה להישאר מדינה ניטרלית באירופה ולא להצטרף לשום בריתות צבאיות. אנדרטה זו מסמלת את הצל הרובץ על מעמדה העצמאי של אוסטריה, הצל של „איוואן האדום", המקיף את אוסטריה בגבולותיה המזרחיים.

בשל היותה מדינה נייטרלית ה- מבדילה בין המזרח והמערב, משמ- שת אוסטריה ארץ מעבר טבעית, בין המזרח המערב. בה נקבעו גם הרבה סוכנויות בינלאומיות של האו"ם, היא מלאה גם בסוכנים מערביים ר- מזרחיים, שתפקידם לעסוק באיסוף ידיעות מדיניות וצבאיות.

בצל האנדרטה

מדיניותה של ממשלת אוסטריה נשקלת תמיד לאור האיום מצד ה- מזרח. „איוון האדום" מרמז תמיד, לא רק באמצעות האנדרטה בוינה, אלא גם באמצעים אחרים, כי הוא עומד מאחורי החלונות וצופה בהת- נהגותה של ממשלת אוסטריה, לחסד או לשבט.

יחסי ישראל — אוסטריה עומדים אף הם בצל האנדרטה הרוסית, המ- סמלת כי וינה היתה מרכז נאצי עד לסיום מלחמת העולם השניה.

ביניתו של ד"ר ברונו קרייסקי, ראש ממשלת אוסטריה, לאומי המ- חבלים, מסמלת את השאיפה האוס- טרית ל„גמיטליכקייט", היינו, לרוגע מתמיד, לא להסתבך בשום סכסוך בינלאומי. אוסטריה רוצה להיות שווייץ שניה באירופה. אבל תוך שי- מת דגש חזק יותר על האיזון בין המערב למזרח. משום כך, הצבא ה- אוסטרי, בניגוד לצבא השווייצרי, הוא „צבא של אופרטות", ואין לו כל משקל מבחינת יחסי הכוחות באירופה.

וינה רוצה לשוב לתקופת הוואלסים והאופרות, לחיות חיים קלים, לא ל- חשוב על שום בעיה אחרת שאינה נוגעת לאוסטריה. משום כך מעודדת ממשלת אוסטריה את חיי התיאטרון והאופרה, וחידשה את עונות הרי- קודים העליזים בווינה, כאשר אר- מוני העיר יוצאים במחול בגנים ר- בכברות, כבתקופה הקיסרות וההבס- בורגית. משום כך, מוכנה ממשלת אוסטריה לסייע במעבר יהודים מ- רוסיה, הזורמים דרך וינה לישראל, כל עוד שהמעבר אינו מכביד עליהם. אבל ברגע שהמעבר גורם לסיבוכים פוליטיים או צבאיים, הרי הם נוטים לבטל אותו, כדי לא להסתבך. ב- מצב זה, כאשר עם שלם שואף לר- קוד ולשמוח, לבלות יפה, הרי אין מעניינו, שמעבר לגבול יש אנשים הסובלים, הסגורים בבית כלא ענקי, שאוסטריה משמשת בשבילם מעבר לחיים חדשים.

על רקע זה רוצה אוסטריה לש- כוח את התקופה הנאצית. אין היא רוצה להודות בכך כי בתקופת ה„אנשלוס" קיבלו המוני וינה בתשו- אות את היטלר, כאשר עבר את וינה בתהלוכת נצחון והמונים הריעו לו בתרועות שמחה. המגמה היא לראות בתקופה הנאצית אפיזודה בחיי אוס- טריה.

לכן אין ממשלת אוסטריה משלמת פיצויים לקרבנות הנאצים, ליהודים שסבלו בתקופת המלחמה, בטענה ש- גם אוסטריה עצמה היתה קרבן להיט- לר. הממשלה האוסטרית מסתמכת בכך על „חוזה המדינה" האוסטרי, שלפיו הכירו מעצמות הכיבוש באוס- טריה, כמדינה שנכבשה על ידי היט- לר, כמו יתר מדינות אירופה. אלא שיש כאן, כמובן, הבדל מכריע. לא רק שהמוני אוסטריה קיבלו בשמחה את היטלר, אלא שהאוסטרים שירתו בצבא הגרמני, ומילאו בו תפקידים בכיריים, בכל הנוגע להשמדת היהו- דים. ניתן לומר, כי החל באדולף אייכמן האוסטרי, ועד האנס מהרר, מפקד גיטו וילנה, שעדיין מתהלך חפשי באוסטריה, מילאו האוסטרים את התפקידים המרכזיים ביותר, ב- תהליך השמדת היהודים באירופה.

„אוסטרי אמיתי"

צחוק הגורל הוא כמובן שראש ממשלת אוסטריה דהיום, ד"ר ברונו קרייסקי, הוא ממוצא יהודי. היטלר, שאף הוא היה אוסטרי וסגנ את ה- אנטישמיות שלו מילדות, היה מת- הפך בקברו, אילו ידע זאת. אלא ש- אילו ידע את עמדתו המדינית של ברונו קרייסקי, שהתבלטה השבוע עם החלטתו הפתאומית שלו, לסגור את המעבר ליהודי רוסיה, היה מוחא כף לצעדו זה. וייתכן שהיה רואה בזאת המשך למדיניות שלו.

קרייסקי רגיש ביותר ל„נקודה ה- יהודית" שלו, שכן מתנגדיו מן ה- אופוזיציה הימנית, מתקיפים אותו תמיד במלים לא עדינות ביותר, על מוצאו היהודי. הם אינם רואים בו „אוסטרי אמיתי", ולכן הוא חייב תמיד להגן על עצמו מול מתקיפיו מן הימין, מפלגת העם השמרנית. הוא עונה להם במלים כדרבונות, אבל הרגישות נשארה.

השבוע קרה מאורע שיש בו הרבה מן האירוניה. הוכיח את עצמו כ„אוסטרי אמיתי", הדואג רק לאינ- טרסים של אוסטריה, ועניין היהודים, אינו מעניין אותו. התקי- פו אותו על כך, דווקא מתנגדיו מן הימין, המאשימים אותו שאינו אוסטרי אמיתי. דווקא הם הביעו דעתם נגד הכניעה שלו למחבלים ונגד סגירת מעבר הגבול ליהודים מרוסיה. כמובן, שאנו עוסקים ב- חיים פוליטיים, בין קואליציה לאו- פוזיציה, ולכן אין להתייחס ברצינות יתירה למוטות הללו, משום שמה שעשה קרייסקי, הוא אולי הכיוון הפוליטי שמפלגת העם האופוזיציונית רוצה בו — אם כי במידה מסויימת, מקפיד קרייסקי לשמור על הנייטר- ליות האוסטרית יותר מאשר הימין מתכוון.

ויכוח מתמיד

בין ישראל לבין ממשלת אוסטריה, קיים ויכוח מתמיד לגבי שתי בעיות יסוד: הפיצויים ושיפוט פושעי ה- מלחמה הנאציים.

באשר לפיצויים, הרי אזרחי אוס- טריה, יהודים שחזרו אליה אחרי המלחמה, קיבלו מעט פיצויים. אך יהודים הגרים מחוץ לאוסטריה, לא קיבלו, בטענה שגרמניה צריכה ל- שלם להם את הפיצויים. כאשר עניין הפיצויים ליהודי אוסטריה נידון ב- שעתו, עם המשלחת הגרמנית לשי- לומים, עומד הגרמנים בכל תוקף על כך, שאשמת האוסטרים אינה פחותה משלהם. להיפך, טענו, היו אלה אוסטרים ובראשם היטלר, ש- הכניסו את גרמניה למערבולות של הנאצים, והיו אלה אוסטרים שני- הלו את מבצע ההשמדה של היהו- דים.

ועדה אוסטרית דנה לבני כמה ש- נים בשאלת הפיצויים, אך אין תק- וות רבות שהיא תחליט בחיוב. בבי- קורו האחרון של אבא אבן באוס- טריה, העלה את הבעיה הזו, והוב- טח לו שהוועדה לא תפסיק את דיו- ניה. מאז לא שמענו על ההתקדמות בעניין זה.

בנוגע לשיפוט פושעי מלחמה נא- צים, עובדה היא שרוב פושעי המל- חמה הנאצים, עדיין מתהלכים חפ- שי. בתי הדין האוסטרים מקילים ב- דינם. כדי להביאם לדין יש צורך בחוק שיפוט חדש, שאותו יש ל- הביא לפני הפרלמנט האוסטרי. קריי- סקי, הרגיש לנקודה היהודית שלו, אינו מעיז ליזום הבאת חוק כזה לפני הפרלמנט. יותר על כן, מספר שרים בממשלתו הם בעלי עבר נאצי, וביניהם שר הפנים, ד"ר אוטו ראש, שהיה אחראי על בטחון המעבר של העולים ועל מחנה שנאו, ולא היו תלונות עליו מבחינה זו.

בעיה אחרת השנייה במחלוקת בין ישראל לאוסטריה, היא, גורל ארכיון „שבע הקהילות", הנמצא באוסטריה, ואין השלטונות העירוניים באייזנ- שטאט רוצים להסכים להעבירו לישר- אל. מדינת ישראל טוענת שיש בזה משום „הרצחת וגם ירשת". ממש- לת אוסטריה טוענת שאין היא יכולה להתערב בכך, משום שהעניין נתון בידי השלטון המחוזי העירוני. עתה מתנהל מו"מ לשם צילום הארכיון הזה והעברתו לארכיון המרכזי לתו- לדות היהודים הנמצא בירושלים.

אוסטריה איפשרה מעבר לפליטים מהונגריה ומצ'כיה, ולא חששה מאי- מת „איוואן האדום", למרות שרוסיה הראתה פנים זועפות לפתיחת הש- ערים מצד אוסטריה בשנת 1956 לפ- ליטים של המהפכה ההונגרית, ואחר כך בימי „האביב הצ'כי" לפליטים מצ'כיה. מאות אלפי פליטים נשארו באוסטריה תקופה ממושכת, עד ש- היגרו לארצות אחרות. מעברם לא היה מאורגן כמו המעבר של יהודים מרוסיה, שהסוכנות דואגת לכלכלתם ואיכסונם ומעבירה אותם לישראל.

כניעה ברגע של לחץ

האם „התסביך היהודי" של קרייסקי, פעל כאן כדי לקבל החלטה נמהרת „להיפטר" מן היהודים ה- עוברים דרך וינה? יש סבורים שהוא פשוט נכשל, וברגע של לחץ, נכנע לשגרירים הערבים בווינה שתיווכחו בינו לבין המחבלים, מבלי שיוזן לעצמו דו"ח על המשמעות של ההס- כם שעליו חתם. מסתבר, שהוא לא התייעץ עם שריו לפני שחתם על ההסכם עם השגרירים הערבים. שג- ריר ישראל, יצחק פטיש, ששהה ב- מחיצתם של שרי הפנים והמשפטים האוסטרים, שפיקחו על הפעולה נגד המחבלים, סיפר ששני שרים אלה הופתעו מן ההחלטה של קרייסקי. הם לא העלו בדעתם שהוא ייכנע כה מהר. כאשר מסר קרייסקי לפטיש על החלטתו התפאר שבכך השיג שבוו- ינה לא תהיה „מינכן שניה" (הכוונה לטבח הספורטאים במינכן), השיב לו פטיש, שבהסכם זה יש משום „בגידת מינכן" של שנת 1938, כא- שר מדינות המערב ובראשם נוויל צ'מברלין נכנעו להיטלר ומכרו לו את החלק של איזור הסודטים ב- צ'כיה. היטלר ראה בכניעה זו את חולשתה של אירופה המערבית ר- כתוצאה מזה העז לכבוש את כל אירופה.

קרייסקי זעם בשמעו את הדברים האלה, אבל כתוצאה מכך הופיע ב- כלי התקשורת וריכך את הודעתו ה- ראשונה.

אולי תובן עמדתו של קרייסקי מ- תוך משפט אחד שכתב לעתונאי יש- ראלי, שהתעניין בנושא זה של „ה- תסביך היהודי" שלו, כאשר כתב על גורל אחיו החולה, המזונה שאול קרייסקי, הנמצא בירושלים, והאח ברונו ניתק כל קשר אתו ומעולם לא התכתב עמו, אם כי דאג לו שיקבל את הפנסיה מאוסטריה המגיעה לו כחוק. באותו מכתב כתב קרייסקי שעמדתו המדינית מתבססת על „הכ- רחי הפוליטית ועל עמדתי האנטי- לאומית". לשאלה מדוע לא ביקר מעולם בישראל, השיב, כי מאז הת- מנותו לראש הממשלה לא ביקר לא בברית המועצות ולא בארה"ב, אלא רק בארצות שכנות. עמדתו האנטי- לאומית של קרייסקי, מתבטאת, כמו- בן, בכל הנוגע ליהדותו, אך באשר לדבקותו בלאומיות האוסטרית, הו- כיח השבוע שהוא אוסטרי יותר מן האוסטרים עצמם, שהוא דואג להם אף יותר ממה שהם רוצים... ניתן היה לחשוב, שבתקופה המודרנית, יכול יהודי להינתק מן התסביכים ה- ללו, אך מסתבר שטרם הגיע הזמן לכך, ביחוד במדינה כמו אוסטריה, שבה חיים עדיין ניצני האנטי- שמיות השורשית. התנהגותו של קריי- סקי מלמדת אותנו, כי טוב לנו ל- עסוק עם גויים בשלטון, מאשר עם יהודים המסובכים בתסביכים.

אולם גם בעניין זה קשה לומר דב- רים בוודאות. ידוע לפתות על מקרה אחר שאירע בוינה, כאשר עתונו ה- ראשי של קרייסקי, בשמשו עדיין כ- מזכיר המדינה, מתח לפני משרד הפנים, שלא העניק אזרחות אוס- טרית ליהודי, בטענה שנודף מכאן ריח של גזענות.

אנו נאבקים בעניין זכות ההגירה של יהודי רוסיה, והנה לפתע נסוגו גם שער אחורה בשבוע אחד, ואנו נא- בקים על השלב הראשון, על זכות המעבר, עליו נאבק משה רבינו, נגד מלך אדום ונגד מלך סיחון, בבקשו מהם „אעברה בארצך, לא נטה בש- דה ובכרם, לא נשתה מי באר, בדרך המלך נלך עד אשר נעבור גבולך" (במדבר כ"א) ועבור זכות המעבר הזה פרצה מלחמה בין ישראל לבין סיחון, והסוף היה „ויכהו ישראל

(סוף בעמוד 5)

מיסמך ומשמעותו

מאת ש"ן שרגאי

„מיסמך גלילי" הוא ללא כל ספק תוצאה מכך שמיום ליום מתברר יותר ויותר שהשלום עם שכנינו, הוא מאתנו והלאה. ולא באשמתנו אפילו לדעתם של ה„יונים". פרט לאלה מה„יונים" שאוהבים לשנוא את עצמם ולתלות בנו את קולר החטא של אחרים.

הרי מה לעשות עוד ולא עשינו מבלי להיכנס לשאלה, אם מדיניותה של הממשלה הנכונה למסור חלק מארצנו המשוחררת לערבים — נכונה או לא, עובדה היא שהממ- שלה על ידי ראשה גולדה מאיר הודיעה על נכונות העקרונית ל- ויתורים, והיא מכריזה השכם ר- הערב: באו ונשב ליד השולחן ללא תנאים ועל יסוד החלטות מועצת ה- בטחון — ננהל מו"מ ונעשה מאמ- צים להסדר מניח דעת שני הצד- דים; שרי ה„יונים" בממשלה הרחי- קו לכת בהצהרותיהם וברמזיהם על אפשרות של ויתורים טריטוריאליים מרחיקי לכת; משרי ה„יונים" היו כ- אלה שאף על ירושלים ידו גורל של ויתורים על-ידי חלוקת השלטון משותף — כתמיכה לשלום אמת, וכל ההכרזות וההצהרות היו כקול קו- רא במדבר, ועל כולם באה תשובה אחת: לא הכרה במדינת ישראל, לא מו"מ, אלא על ישראל לסגת לגבו- לות ששים ושבע, ואז על ה„אזו- רה" אין תשובה בפי שכנינו.

אין זה מקרה שגולדה מאיר גילתה לנו בזמן האחרון שני סודות מה- חדר המדיני: שיחות רשמיות או בלתי רשמיות עם אישים ערביים, שיחות המעידות יותר מכל עד כמה רחוקים אנו מן השלום. באחת ה- שיחות לא הסתירה אישיות ערבית, זו ואמרה בגילוי לב (מה שאנו יודעים מזמן) שאילו היו הערבים מנצחים, לא היתה קיימת עוד מדי- נת ישראל. על השאלה: ומה היה קורה עם היהודים שבמדינת ישראל? — שתק, שתיקה שאומרת הרבה הרבה מאד... שיחה אחרת: הוצע (ראש הממשלה לא הודיעה מי היה המציע) בשמה של ממשלת סוריה לעזוב את הגולן. ועל השאלה: ומה אחר כך? היתה התשובה: לא כלום.

גילויים אלה של גולדה מאיר מר- אים לנו: א) מהו חלומם של הערבים לעשות עם מדינת ישראל; ב) מה היה קורה עם היהודים בארץ ישראל אילו, חס ושלום היו הערבים מנצ- חים; ג) כי רחוק מאתנו השלום הנכסף.

לא נטעה, לפיכך, אם נסיק מן האמור, שדרישתם האחת והיחידה של הערבים, לסגת לגבולות ששים ושבע וכתמורה לכך „לא כלום" ר- אפילו לומר (מפני שהם כנראה אנשי אמת...) שאחרי הנסיגה יכירו במדינת ישראל ויגיעו אתה לשלום אמת — אינם מוכנים, מכיוון ש- מטרתם בתביעתם שנסוג לגבולות ששים ושבע היא — להעביר את מדינת ישראל מן העולם ולפתור את שאלת היהודים בארץ ישראל „ב- שתיקה", נוסח היטלר ימ"ש.

המיסמך ותוכנו

במצב הזה של חוסר סיכוי לשלום קרוב והימצאנו במצב מלחמה לא- פעילה שיכולה בכל רגע להתהפך לפעולה — נוצר „מיסמך גלילי". לא רק כתוצאה מלחצו של שר הבטחון, משה דיין, ואיומיו. להיפך, דרי- שותיו של דיין גם הן תוצאה מכך של פניותינו למדינות ערב: נשב לשלחן המו"מ על שלום ונמצא דרך להבטיח בטחון ושלום לשני הצדדים — באה תשובת פתרון „השתיקה"...

ל„מיסמך גלילי" מהל מיוחד ש- אפילו אבא אבן סומך ידיו עליו ורואה אותו מרחיק לכת במתינותו מ„מיסמך אליאב": „ארץ הצבי". יה- כן שטוב הדבר שכולם רואים „מיס- מך גלילי" כי טוב הוא ליהודים... מה אומר מיסמך גלילי? מה תכנו? מה מחייב את הממשלה לעשות ר- לפעול אם היא תהיה נאמנה אליו?

התשובה היא: „מסמך גלילי" או- מר, גם אם אין הדבר כתוב באותן המלים: הואיל ואיננו זוכים שהער- בים יהיו נכונים לשאת ולתת אתנו על שלום, וכל זמן שאין שלום — גם ה„יונים" בתוכנו (מלבד יוצאי הדופן בודדים) סבורים שאסור לנו לעזוב את השטחים המשוחררים, לא כולם ולא מקצתם, והואיל ואין סיכוי סביר שבקרוב נזכה למו"מ הנכסף — עומדת בכל חריפותה ה- שאלה: מה בינתיים? מה ייעשה בי- נתיים בשטחים המשוחררים?

קיימות שתי אפשרויות:

א) שנשאיר את השטחים המשו- חררים בידי התושבים הערבים בלבד, לא להעביר לשם יהודים ולייישבם ולאחוז ביישובים: ערים, מושבות, כפרים בחלקים השוממים מאדם ר- ריקים מצמח ומחיים. כדי להביא על-ידי כך ברכה, ברכת היצירה ו- הבניין, גם לשכנינו, וליצור על-ידי כך שכנות טובה, דבר שהוכח ב- הצלחה בשטחים המשוחררים, בגבו- לות המדינה עד מלחמת ששת ה- ימים. אם לא נעשה זאת, ישמשו השטחים המשוחררים קני שנאה ל- מדינת ישראל וליהודים; מבצרים ל- מחבלים ולמרגלים ואנו נהיה נאל- צים לנהוג „ביד חזקה" שתגביר עוד יותר את ההתנגדות והאיבה אלינו.

ב) להקים בשטחים המשוחררים יישובים יהודים על צורותיהם השו- נות, שיביאו ברכה כלכלית גם ל- תושבים הערבים. יישובים אלה יקיימו מצד אחד את ייהודם היהודי בשטחים האלה ומצד שני ייוצרו עניינים משותפים, דאגה משותפת ופעולה משותפת בין יהודים ר- הערבים. על-ידי כך תבוא גם התקר- בות מסויימת, תוקטן האיבה וב- המשך הזמן תיווצר שפה משותפת; היישובים הללו ישמשו מחסום נגד פעולה חבלנית, חדירת מחבלים ר- מרגלים; ישובים אלה ישמשו חגורת בטחון לחיים שקטים גם לערבים הנתונים ללחצם ולטרור של ה- מחבלים; חגורת ביטחון למדינת ישראל עד מלחמת ששת הימים ול- שטחים המשוחררים אחרי מלחמת השחרור גם יחד.

אלה הם שתי האפשרויות. בא „מי- סמך גלילי" בחר וסמך ידו על ה- אפשרות השנייה.

וזהו כל מה ש„מסמך גלילי" עשה. בתוספת שיש לעשות עבודה חשובה זו של הקמת יישובים יהודים בשט- חים המשוחררים בקצב מורץ ולא בעצלתיים; לא לעשות נסיונות של „סחיבה" כדי לא לקיים מה שקבלנו עלינו במיסמך זה.

קץ לאי-הבהירות

שואלים: אם כך הם הדברים, מהו החידוש שבמיסמך זה? הרי כבר הקימונו „קרית ארבע" והיא חברון.

(סוף בעמוד 6)

עשרה הרוגי מלכות

מאת ראובן עפרון

ביום הכפורים, בעת תפילת המוסף כשעומ- דים להתחיל באמירת הפיוט על עשרת הרוגי- מלכות שמסרו את נפשם על קדוש השם, מתפלץ הלב על כל קדושי ישראל בכל הדורות שנפלו קרבן לעריצות הגויים, ובתוכם גם על קדושי השואה שבדורנו.

לבי בוכה במסתרים על בן-עיירתי ר' מגדל שקידש שם-שמים ונספה כקדוש בעיירת הולדתי הליטאית.

ר' מגדל זה, סוחר-תבואות, היה יהודי חסון, רחב-כתפיים, כבן חמישים ומעלה, בעל פנים עגולות, עטורות זקנקן ששערות שיבה שזורים בו. בעל עינים שחורות נוקבות המשקיפות כמתוך חיוך של לגלוג מבעד גבותיו העבות. הוא ניחן בלשון שנונה ואהב להתבדח בטוב-לב.

יהודי העיירה ואפילו הגויים שבסביבה רוחשו לו כבוד והיו משבחים אותו על יושרו, על נכונותו לעמוד לאדם בשעת צרה, ובעיקר על שכלו הישר.

זריז ומהיר היה ר' מגדל במשאו ובמתנו. מלגלג היה על היהודים המתהלכים בדרך החיים לאטם בעצלתיים.

לא אהב ר' מגדל שלוחי צבור איטיים ובעלי בכי. כליטאי מבטן ולידה היה מסתייג מבעלי- תפילה הנוהגים להסתלסל, להאנח ולהתייפח בתפילה.

— אין הקדוש-ברוך-הוא זקוק לאנחותיך — נוהג היה להתריס כלפי שליח-צבור כזה — מוטב שתקפיד על ה„עברי" שלך והשם יתברך כבר יבין את משאלותיך.

תלאות רבות נפלו גם בגורלו של החזן הישיש. כשהיה החזן הישיש נותן חופש לרגשותיו, ללבו הדואב ולנפשו הכמהה לגאולה בנגון המסורתי, היה ר' מגדל משסעו בקול רוגז. הגיעו הדברים עד כדי שהחזן הישיש נאלץ היה לעזוב את העיירה.

ר' מגדל היה שבע רצון מתמורה זו. חזנו האהוב מאז היה אברהם הזריז שנהג היה למהר בתפילתו, כאילו היה בתחרות גמר של תפירה.

סבי ור' מגדל שכנים היו ליד הכותל המזרחי בבית-הכנסת. כשהייתי חוזר לימים הנוראים מן העיר הגדולה, בה למדתי, נוהג היה ר' מגדל לקבל את פני בבית-הכנסת בחיבה יתרה ולהז- מינני להתפלל מתוך מחזורו הברסלבי, [illegible] החולב.

מתגאה הייתי ביחסו האדיב אלי ומשתדל שלא לפגר אחרי קצבו המהיר בתפילה. יותר על כן, נהג הייתי להקדים ולסיים את העמוד שבמחזור לפניו. זריזות זו היתה נושאת חן בעיניו וגורמת לשבחים.

ביום הכפורים, דומני, אין צורך למהר? הרי בין כך ובין כך נשארים כל היום בבית-הכנסת. ואף-על-פי-כן אין דעתו של ר' מגדל נוחה מתפילה איטית. אילו היה ר' מגדל הפוסק האח- רון היה מכבד את אברהם החזן לא רק ב„שח- רית", כי אם גם ב„מוסף" וב„מנחה"! (רק את ה„נעילה" היה משאיר לרב).

— כשיש זמן פנוי — נוהג היה להטיף מוסר לקהל המתפללים — מוטב שנאמר תהילים בין מוסף ומנחה מלהאריך בתפילת המוסף.

סבי נוהג היה ביום-הכפורים לעמוד בתפילה כל-היום, כשטליתו מעל לראשו ולשפוך את שיחו לפני רבון העולמים בבכיות ותחנונים.

— סבך — בעל בכי הוא — היה ר' מגדל מחייך — הוא מרבה לבכות.

דומו של ר' מגדל בתפילת יום הכפורים לא היתה שונה מדרכו בשבתות ובחגים. ואפילו בעת אמירת „ונתנה תוקף" כשיללות הנשים למעלה ב„עזרת הנשים", מרעישות את חלל בית הכנסת וגם הגברים מוחים בחטבא את דמעותיהם מתוך עיניהם, נהג היה ר' מגדל להתפלל בשקט, בלי כל „דחילו ורחימו".

אבל, כשהיו מגיעים ל„עשרה הרוגי מלכות" היה ר' מגדל משתנה כולו. כאילו נהפך לאדם אחר. נהג היה לכסות את ראשו בטליתו, להשען בכל גופו על דוכן העץ הישן, ובקול רווי-דמעות היה דובב את הפסוקים הפיוטיים וסיפורי-הקדושה המספרים על קדוש-השם של עשרת הצדיקים. המום, מלא יראת-כבוד, הייתי מסתכל בר' מגדל, בכתפיו הרחבות המרטטות מתוך בכי, ולא יכולתי בשום אופן להבין, מדוע דוקא כובש את לבו של ר' מגדל הפיוט על עשרת הרוגי- מלכות ולא למשל ה„ונתנה תוקף", או איזו-תפילה אחרת מתוך תפילות „הימים-הנוראים"?

כך היה מנהגו של ר' מגדל מדי שנה בשנה ומנהגו זה היה תמיד בעיני לחידה.

*

לאחר השואה בקרתי במעונות שארית ה- פליטה, וניסיתי להודע על גורלם של בני-משפחתי ושל בני עיירתי שבליטא.

לבסוף נתקלתי במשה'לע. משה'לע זה בן-עיירי היה, בחור צעיר שניצל בנס.

הוא סיפר לי את הסיפור האיום, כיצד לאחר פלישת הנאצים לעיירתי הקהילו תושבי-העיירה הליטאיים את כל היהודים, אנשים, נשים וטף, הושיבום בעגלות, ספרו להם שיעבירו אותם לגיטו בעיר הקרובה, ובמקום זה הובילום ליער הקרוב והשמידום.

משה'לע היה היהודי היחיד שניצל. הוא קפץ מתוך העגלה מבלי שיבחינו בו, והסתתר ביערות ולאחר מכן בבתי אכרים ליטאים שבסביבה שנכמרו רחמיהם על יתום עלוב זה.

הוספתי לשאול את משה'לע על אנשים שונים מבני-עיירתי, ואז נודע לי כי משה'לע ור' מגדל ישבו באותה העגלה וכי היה זה ר' מגדל שיעץ למשה'לע לקפוץ מתוך העגלה.

— וכיצד התנהג ר' מגדל? — שאלתי את משה'לע.

בתחילה — ספר לי משה'לע — צעק ר' מגדל על הנשים המתייפחות, אסר עליהן לבכות, נחמן כי בגיטו לא יאונה כל רע. אבל משראה שהעג- לות פונות לדרך המובילה אל היער, כבש פניו בכפות ידיו והתחיל לשיר בקול רווי-דמעות איזו תפילה, דומני, משהו מתוך המחזור של ראש- השנה או יום הכפורים.

משה'לע — עניתי אליו — האם תפילה זו? והתחלתי לקרוא בנגון המסורתי את המלים „אלה אזכרה ונפשי עלי אשפכה...".

— כן, כן — ענה משה'לע — תפילה זו אמר, וכששמענו את ר' מגדל מתיפח בתפילה, פרצנו כולנו בבכי. אז הבינונו כי אנו מובלים כצאן לטבח.

עכשיו נתחוור לי מדוע היה ר' מגדל הופך לאיש אחר כשהיה מגיע לתפלת „עשרת הרוגי מלכות".

לבו נחש לו את עתידו המר.

(עברית: ב. מ. אפשטיין)

יומן ניו-יורק

עלייתם של מנהיגים-מחנכים

מאת ד"ר הלל זיידמן, סופר „הצופה" בארה"ב

המשבר במנהיגות היהודית באמריקה הולך ומתבלט, הולך ומחמיר. השיגרה מקפיאה כל יוזמה ואוכלת כל מעוף עיקר ה„פעולות" המדומות הן „הצהרות" „סטייטמנטס" בלע"ז. שהתוכן והמטרה נבלעים בפרסומת למתבריק, שהוא, ולא העניין הנידון, העיקרי.

מנגנונים המנופחים הן תעופות מ- כספי הציבור עוסקים בפירסומים של חוברות, סקירות, מחקרים, שכשם שתוכנם משעמם ובלתי-רלוונטי, כך קוראיהם מעטים. הם הפירסומים מו- נחים כאבן שאין לה הופכין ב- משרדיהם ובמחסניהם של ארגונים שאין בהם צורך, פרט לאנשים ה- מופיעים בשמם כ„מנהיגים". הנוער מתרוקן מכל אותם הארגונים, כולל ציוניים ואדיש לפעולות ציבוריות.

עיסוק מרכזי ולפעמים יחיד, של כמה משרדים, כמו של „הקונגרס ה- יהודי", הוא נסיעות, מיסות, התכ- נסויות — וכולם מעבר לים, לשם תכנון ישיבות וכינוסים אחרים, ש- מייצרים שוב מבול של ניר שאין מחירו אף לצור על-פי צלוחית. וחבל על ההוצאות המרובות, ועוד יותר „על הניר", שקיים בו המור ותחיי- רוקיהם. ד"ר טרודה ווייס-רוזמרין, הסופרת-הרצה המפורסמת ועורכת הירחון „דזי ג'ואיש ספקטייטור", מתריעה על הבזבוז המשוחק, ומו- כיחה בעובדות ומספרים את אי- הצורך ואי-התועלת שבו — אבל ללא הועיל. מכה זו, ממנה סובלת גם „הביורוקרטיה הממשלתית" ב- וואשינגטון, מצאה „רופאה" במינ- יסטר לבריאות, חינוך וסעד (בארה"ב שלושתם מאוחדים במיניסטריון אחד...), בספר ג. וויינברג, שבגר- תות אחד חיסל 77 אחוז מפרסומים של המיניסטריון שלו וביטל 216 מפירסומים אלה. אבל ספק אם יש- מש „דוגמה ליהודים, בזה מקיימים „בחוקותיהם לא תלכו..."

נוכח מצב זה בציבוריות היהודית הכללית, יש לקבוע את השונה ב- ציבור הדתי. בו חלו באחרונה שי- נויים בולטים לטובה, הם פרי מפנה לה מאוכזבת בחינוך ישיבתי, שהולך מפנה בשטח זה, כמו המורה בנוף הציבורי היהודי באמריקה.

בעוד ש„מנהיגים" חילוניים „מט- פלים" בחינוך ע"י דיבורים בעלמא, ללא משמעות וללא מעשים — ב- יהדות הדתית המצב הפוך: החינוך מציא ומעלה מנהיגים. אמר הגאון הרב יוסף דוב סולובייצ'יק בועידתה האחרונה של „הסתדרות הרבנים": המנהיג הוא המורה, המחנך, והמורה המחנך הוא המנהיג לפי השקפת ה- יהדות.

המנהיג הוא המורה

דעה זו מתגשמת, בעיה, בחיים הדתיים, בהם תופסים מחנכים, ראשי ישיבות, מוריהן ומחנכיהן, מקום מרכזי. הם הם המנהיגים למעשה, אם לא בתארים ומשרות פוליטיות.

ועמם גם דור צעירים-מכשירים, רמ"ים, חניכי ישיבות אמריקה, ברוך כי כשרונות ומעמיקי השוב. הבולט ביניהם הוא הגאון ר' אהרן סולובייצ'יק, שנעשה גם מוקד לדיונים. על שום מה?

כי פרץ סכסוך חמור בניהול ראשו- תה של הישיבה המתיבתא הגדולה „בית מדרש גבוה לתורה" בשיקאגו, שהסעיר את הציבור הדתי לא רק בעיר זו אלא בכל הארץ, ועד ניו- יורק הגיע ה„סיבך" בו את אגודת הרבנים והסתדרות הרבנים בפעולה מאוחדת בצוותא. היות שהסערה טרם שככה, והבציות שנתעוררו טרם נפתרו, לא ניכנס לפרטים, חוץ מ- תופעה אחת, שזורעת אור על המצב הרוחני ההברתי הכללי ביהדות אמ- ריקה.

„במוקד הסערה" נמצאת אישיותו של הרב אהרן סולובייצ'יק, ר"מ של בית מדרש גבוה לתורה בשיקגו. והנה עדים אנו לתופעה מצויינת. כל זמן שרבי אהרן ישב על התורה ב- ד' אמות של הלכה, הניחו לו. כיון שהתבלט במילוא כמנהיג דתי מקורי, נועז, ופעיל בכל מקום שדרושה פעולה, וללא הה — נעשה „שנוי במחלוקת". יחד עם זה נעשה מוקד התעניינות של חוגים והסתדרויות שו- נים, שאם כי אינם מודים בזה, מספ- רים בסתר לבם, ולא כל כך בסתר, את הצפייה, שהרב סולובייצ'יק יעזוב את שיקגו. ויסכים לקבל משרה מת- אימה באיזו עיר אחרת, ובמיוחד ב- ניו יורק, והחיים הדתיים ייבנו ממ- נו. כי דרושה אישיות כזו במטרופו- לין.

ענוות במנהיגות

למותר להזכיר שתולדות ענוות ר- לפעמים עניות כנולות, במנהיגים דתיים (לא-דתיים נעדרים כליל) באמריקה. ממחסור זה נהנים קופ- צים בראש, הדיוטים, ש„ממלאים" את החלל הריק — בריקנות שבהם. אמר פעם אחת הגדול של רבי אהרן: נאמר בבצלאל „ואמלא אותו" וכו', ואחז"ל: „ולהורות נתן בלבו". משמע, שכדי להורות, להדריך, להנהיג, לא סגי במסגן רעם בעלמא. רק כי ש- מתקיים בו „ואמלא", שמלא רוח ר- ידיעות עד שעולה על גדותיה של נפש עתירת נכסים רוחניים, רק בזה זוכאי להורות, להעשה, שומעים רק את האיסתרא בלגינא, בצורות ובמשרות שונות.

כמה רבי אהרן סולובייצ'יק איכא בשוקאו? לכן הקיים, ומעטים גם כתבבנים, לאפשר לו מקום רחב, להתגדר בו, „סורי" בולט עם ה- „כולל" המפשגע, וכמה ישיבות — למען יהיה לברכה, לו ולשומעי לקחו, כבו לנשמעים לו בעניני דת ודין, ובחיים הציבוריים בכללם.

מובן, שבסיסו ועיקר ענייניו הוא לימוד התורה עם תלמידים, שמ- מילא נעשים מעורבים בהויתם מעו- מעי לקחו. הישיבה היא מקום חיותו. אבל התקופה זו, ראשי ישיבות ב- אמריקה נעשים ממילא למנהיגים. הם ממלאים גם תפקיד של רבי הום, ולא הרבנים של בתי-כנסת, הם פרי דאתרא, הם „אתרא" הוא הרבה יותר מבית התפילה. היא מקיפה לפעמים את כל הצבור.

ראשי ישיבות ורבנים

כמה סיבות לדבר. ראשית, ירי- דת קרנה של הרבנות ועליית יוקר- תם של ראשי ישיבות ומוריהן, והשפעתם של אלה. לכך ויש כמה סיבות, שלא כאן המקום לפרטן. האין ניגוד בין אלה לבין רוב הרבנים, שכן גם רבים מאלה האחרונים „תו- פסים ישיבות". שנית, חניכי הישי- בות מטפחים יחס, לפעמים אדוק, לרבותיהם, ורבים הם לא רק תלמי- דים אלא גם מעריצים, או חסידים: כן, כאן באמריקה גם זה אפשרי: חסידים של מתנגדים... הרמיים הם היהודים שבבני נוער נוהרים אח- ריהם ומשמעים לדבריהם.

אחד הסימנים לדבר הוא ש„מסדרי קידושין" בחתונות דתיות הם לא רבנים כי אם ראשי ישיבות. כי ה- חתנים קשרם הוא עם רבותיהם ש- לימדום תורה, ולא עם רבניהם ה- משמשים בקודש בבית-הכנסת, אף כאשר גם אלה למדנים הם.

דוגמאות מאלפות משמשים הגאו- נים רבי משה פיינשטיין, רבי יוסף דוב סולובייצ'יק הנזכרים — אם כי אין רבים הדומים להם. כיום הם דור חדש, צעיר יחסית, של ראשי ישיבות, שר' אהרן סולובייצ'יק הוא הבולט ביניהם. (חניכי גדולים עומדים להיות גדולים. וכמה מהם כבר השיגו [illegible]).

וזה לא רק ב... אותו הבנתנו ר- בכשרונותיו. הוא מנהג גם בבליותיו, בהתנהגותו, נוסף על כח ההסברה בו הוא מתנגן. הוא גם מתבלם בפעולו- תיו והוראות מהמסגרת, לפעמים צרה של הישיבה. בהבדל לרקיים שנזכרו, הוא אינו רק מציב על מה שמתרחש, ואינו רק נענה כשפונים אליו, כי אם הוא, שיצירו מקשת לכל המתרחש ואפקיד רחבים. הנו גם בעל יוזמה משלו. הוא לא „בדי- תך" לפעולה זו או אחרת, אלא דוחף, הוא מעורר, מגיע בכל מקום שיראה בחיצות לפעול. בזה השוני שבו. המרענן והמפעיל.

היות שאינו עובר על „לא תגורו", וכיוון שאנשים, אף כאלה שאינם מדקדקים כל כך במסורת, נאמנים וקשורים ל„מסורתי שלהם" לנהוגים מקובלים, למנהגי שטות, לשגרה המקפיאה — טבעי שאישיות כזו נתקלה בקשיים, בביקורת רבה ולפע- מים גם בהתנגדות מצד שליטים, שליטתם הופרעה ע"י גורם עצמאי, עקבי, תוסס כהרב סולובייצ'יק ה- צעיר.

תקופה חדשה דורשת

מנהיגות חדשה

טבעי גם שאישיות תורנית, שיש בה כן הסמכבים של בריסק, יחד עם השכלה אקדמאית רצינית ר- מעמיקה, ועם ערנות לכל המתרחש, ולא רק בעולם התורה אלא גם ב- עולם סתם, ביחוד בעולם היהודי — היא תודעה חדשה בציבור. ויש ש- אינם משלימים בקלות עם מצבים חדשים שנוצרים ע"י „אנשים מ- חוץ באר". האידך עובדים לימינו אגודת הרבנים והסתדרות הרב- נים, במיוחד ראשיהם הרב לואי מרגשטיין הרב שרגא שיינפלד. אי- ההבנה לגבי אישיותו של ר' אהרן נובעת גם מאי-הבנה לתקופה חדשה ביהדות אמריקה. שונה לחלוטין מ- קודמתה. אנשים רבים אינם מבחי- נים בתמורה ובמהפיכה, שחל ב- ארץ זו בשנים האחרונות. קם דור חדש של חניכי ישיבות, שהוכבו ב- רוח אחרת כזו ששררה בציבור לפני דור, והם חוללו שינוי יסודי ב„גוף האמריקאני היהודי" כפי שכבנים זאת.

על קרקע זו צומחת השפעתם של ראשי ישיבות ומוריהן. ההולכת, ר- גוברת, ומצביחה כנהיגות של איש כרבי אהרן סולובייצ'יק. לא מן ה- הפקר זכה. היא נגלה בחלקו ב- תוקף אישיותו, ובזכות עמלו בתורה, ועמלו בעסקים בתורה.

כי טעות היא לחשוב, שאפשר לגי- דול ולהתרומם באמצעות אמצעי ה- תקשורת. הנוער ורוב הציבור בכללו, אינו נתפס ל„דימוי" מטופח ע"י מומחי פרסומת, כי אם לדמות אמיתית של איש בעל שיעור קומה, בעל תוכן ומעוף רוחני. כיכן לדבר. רבי אהרן סולובייצ'יק, שמעטים כמותו מצויים לכה. אבל הישגיו בשטח החינוך התורני הוציאו אותו מאלמוניותו—בעל כורחו, והעמידוהו במרכז החיים הציבוריים בארץ זו.

הוא עקבי גם בעמדתו הדתית, בנאמנותו למדינת ישראל, ובתמיכ- תו את משמעותה העניינית, בעוד שאינו מתעלם כלל מן המגרעות ר- מתופעות שליליות, ומגיב עליהן. כך גם יחסו אל תנועת המזרחי-הפועל המזרחי, שמתחייך אליה אבל אינו „מסתעבד" לה.

שכל להנהגתו, הוא שבעוד ש- נתעוררו חילוקי דעות בשיקגו, מאבקו הצליח כאילו במילא, לאחד את אגודת הרבנים ואת הסתדרות הרבנים, שלא היו נוחות זו לזו, לפעולות באחדות למטרה יהודית אחת. כל זה מגלה חבלי לידה של מנהיגות דתית חדשה.

هكذا من الاهل

עיטורי

סופרים וספרים

נוסחאות בסדר העבודה

מאת הרב ד"ר ר. ויינברג

רוב נוסחאות התפילה קוראים אנו בסדר העבודה ליום הכפורים: „וכך היה אומר. אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך אני וביתי. אנא בשם כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך אני וביתי"... נתיחס במאמר זה לשאלה „אנא השם, אנא בשם".

במשנה יומא פרק ג' מ"ח כתוב: „וכך היה אומר אנא השם, עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי. אנא השם כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים..." וכך גם בפרק ד' מ"ב ובפרק ו' מ"ב.

בתוספתא יומא פרק ב' הגירסא היא כמו במשנה: „כיצד היא מתודה אנא השם עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי, אנא השם, כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי". וכך הגירסא גם בספרא דבי רב (תורת כהנים) לאחרי מות פרשה ב' פרק ב' הלכה ד' ובפרק ד' הלכה ו'.

אם כן בכתבות התנאים עדים אנו לנוסח אחיד „אנא השם.... אנא השם", שלא בנוסח התפילה.

בבבלי יומא ל"ו, ע"ב כתוב: „תנו רבנן כיצד מתודה עויתי פשעתי חטאתי. וכן בשעיר המשתלח הוא אומר והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם. וכן במשה הוא אומר נושא עון ופשע וחטאה. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: עונות אלו הזדונות, וכן הוא אומר הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה. פשעים אלו המרדים, וכן הוא אומר מלך מואב פשע בי ואומר אז תפשע לבנה בעת ההיא. חטאים אלו השגגות, וכן הוא אומר נפש כי תחטא בשגגה. ומאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות? אלא כך היה מתודה חטאתי עויתי ופשעתי לפניך אני וביתי..."

אמר רבה בר שמואל אמר רב הלכה כדברי חכמים..."

לא נזכר בבבלי לא בדברי ר' מאיר ולא בדברי חכמים לא „אנא השם" ולא „אנא בשם", ומתיחסים הם רק לסדר המלים עויתי פשעתי חטאתי או חטאתי עויתי פשעתי. אבל בירושלמי יומא פ"ג, ה"ז כתוב: „א"ר חנניא בראשונה הוא אומר אנא השם ובשניה הוא אומר אנא בשם. תני כיצד מתודה עויתי פשעתי חטאתי... דברי ר"מ, וחכ"א... אלא כך היה מתודה אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך..." א"כ לפי הירושלמי ה' הכבים לפתוח מזכירים בוידוי הכהן הגדול את הפתיחה „אנא השם". ר' החשוב ביותר לעניננו הוא שיש לנו לראשונה מקור לנוסח „אנא בשם".

✶

הראבי"ה (בחלק ב' סימן תקי"ל) מבסס את הירושלמי ואת מביא את דברי רבינו חננאל בזה הלשון: „ובפירוש רבנו חננאל כתוב לא משגיחינן בדברי היא (צ"ל ר' חני — עיין בהערות אפטוביצר לראבי"ה שם) כלפי כהניהן, וגם כן ראיתי בתלמוד הירושלמי לשון הזה. ועוד יש לומר כיון שאין בתוספתא אנא השם בתחילה כלל, בא רבי חני לומר בתלמוד ירושלמי שבראשונה ובשניה בוידוי, ובשניהם אומר אנא השם. הראשונה בפה, עד כאן לשון רבנו חננאל. הדברים מגומגמים... ונראה בעיני שכוונת פירוש רבי חני בירושלמי בראשונה אנא השם ובשניה אנא בשם. דהכי עבדינן. והאמוראי באין בגירסת המשנה שפי שינן. ובסידורי דאי השם היא אומר בראשונה ובשניה אנא בשם, אלא שהמשנה נכתבה בלשון העולם". עד כאן לשון הראבי"ה. והבית יוסף (טאו"ח סי' תרכ"א) מסביר את דבריו הא־הרי"ח" כליבר שאע"פ שבמשנה כתיב בשניהם אנא השם לישנא דעל־מא נ"ט שהיה הציבור בתפילותיהם לומר אנא השם אבל כהן גדול היה אומר בשניה אנא בשם".

יוצא מזה שלפי פירושו של הר"ח אין נוסח נכונה בירושלמי. ואכן בכל המקורות גם של התנאים וגם של האמוראים הנוסח הוא אך ורק „אנא השם", והראבי"ה כשהיא מ־סבירו זו ואומר שר' חני דייק, ושגם בגירסת התנאים צ"ל אנא השם, אנא בשם".

הנה בשנת תשי"ז הוציא לאור אליעזר פינקלשטיין הגליון של תורת כהנים על פי כתב יד רומי בנוקד (אסמאני מספר 66). בהקדמה צילין, בהקדמה מסביר המו"ל: „כתב היד שלפנינו הוא העתיק ביותר בין כתבי היד של הספרות הרבנית שנת־קיימו עד זמננו. כמובן מלבד קטעי הגניזה". לפנינו כתב יד עתיק של ספרות התנאים. עיינתי בצילומים ו־מצאתי שם (בעמודים ש"מ, שמ"א) לשון בעניין זה: „כיצד היה מת־ודה אנא השם עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי. אנא השם כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעוי־תי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ככתוב בתורת משה עבדך לאמר כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'. ואומר והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם, דברי ר' מאיר. והחכמים או־מרים עונות אלו הזדונות, פשעים אלו המרדים, חטאים אילו השגגות, מאחר שהוא מתודה על הזדונות ועל המרדים, הוא חוזר ומתודה על הש־גגות? אלא כך היה מתודה אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך אני וביתי. אנא בשם כפר נא לחטאים לעוונות ולפשעים..."

בכתב יד זה יש גם גירסה של אנא בשם ואם כן אולי הראבי"ה צדק בטענתו נגד הר"ח סרי הגי' בירו־שלמי דייק, שהרי יש מקור תנאי ל־נוסח אנא בשם: אבל ישנה כאן עוד נקודה מעניינת: בכתב יד זה בדברי ר' מאיר הגירסא היא אנא השם אנא השם ורק בדברי החכמים מו־צאים אנו גירסת אנא השם, אנא בשם. היתכן שיש בזה משמעות? האם גירסת אנא בשם הולכת רק לשיטת חכמים? אולי כן. בבבלי יו־מא ל"ו ע"א אחרי המחלוקת של ר' מאיר והחכמים כתוב: „ובגין שבשגגה? נאמר כאן כפרה ונאמר ל־הלן בחורב כפרה, מה להלן בשגגה אף כאן בשגגה. ובגין שבשם? נאמר כאן כפרה ונאמרה בעגלה ערופה כפרה, מה להלן בשם אף כאן בשם". והנה ר' מאיר לומד את סדר הוידוי כד־ברי של משה רבינו בפרשת העגל. לכן ר' מאיר סידר את הענינים עוי־תי פשעתי חטאתי דוגמת „נושא עון ופשע וחטאה". וא"כ צריך להיות ברור שלפי ר' מאיר המקור ל„אנא" הוא „אנא חטא העם הזה" במעשה העגל. והמקור ל„השם" צריך להיות „ה' ה' א"ל רחום וחנון", אותו פסוק שממנו הוא לומד את סדר עון פשע חטאה. למה לו לר' מאיר ללמוד „השם" מעגלה ערופה? הוא לומד את ה־„אנא" ממעשה העגל, הוא לומד „עון פשע וחטאה" ממעשה העגל, ולכאורה הוא יכול ללמוד אנא השם אנא השם, מעניים, כדברי משה רבינו בוחל, כשפנה לקב"ה בפתיחתו: השם, השם. וא"כ אולי שאלת הגמרא כאן „ובגין שבשגגה ובגין שבשם" נשאלה רק לשיטת חכמים שלא לומדים סדר הוידוי ממעשה העגל ושמפתחים „חטאתי ועויתי ופשעתי". ושאלת הגמרא לשיטת החכמים כנגד שבר־אנא? והגמרא מתרצה שפרט זה לומדים החכמים ממעשה העגל, ובגין שבשם? ואת זה לומדים החכמים מפרשת עגלה ערופה. והנה בפרשת עגלה ערופה הכהנים עדים: „כי בם בחר ה' אלקיך לשרתו ולברך בשם ה'", הם מתפללים „כפר לעמך ישראל אשר פדית ה', ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל". הכהנים ש־תפקידם לברך בשם ה', הם מבקשים את מידת הרחמים המסומלת בשמו של הקב"ה. הם מתפללים „כפר ל־עמך ישראל אשר פדית ה'". ואולי הפשט הוא: ה', כפר לעמך ישראל אשר פדית בשמך ה'. ולכן דווקא בשיטת החכמים שלומדים את ה' מעגלה ערופה מוצאים אנו בכ"י של תורת כהנים את הגירסא אנא בשם. וכמו שמסביר בעל התוספות יום טוב (יומא פ"ו, מ"ב) וז"ל: דבר־ראשונה כשמתחיל צריך שיאמר בה"א הקריאה שקורא להשי"ת בשמו כדי שיתחלה לפניו. ובשניה שמ־בקש הכפרה אומר בשם. ר"ל שבשם הזה יכפר כי הוא המקור לכל הכ־פרות".

ומעניין לעניין באותו ענין: „א"ר שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים. בשלמא יום הכפורים משום דאית ביה סליחה ו־מחילה יום שניתנו בו לוחות האחרו־נות" — תענית דף ל', ע"ב. ומסביר רש"י שם: „שבי"ז בתמוז ירד משה מן ההר ושיבר את הלוחות, ובי"ח טחן את העגל ודן את הפוש־עים ועלה לכרום. נשתהה שם שמו־נים יום. ארבעים יום עמד בתפילה דכתיב ואתנפל לפני ה' ארבעים יום וארבעים לילה, וארבעים יום עמד כבראשונה... ובוקר יום כפור ירד, שהוא עשרה בתשרי. ואותו היום נק־בע ליום כפור להודיע שמחל וניחם על הרעה אשר דבר לעשות לעמו. ועל כן נקבע צום כפור בעשרה ב־תשרי, כך שמעתי".

מעשה עגל הזהב הוא אחד הספו־רים החמורים ביותר בתולדות עמנו. מכל החטאים אשר נתחייבו בהם בני ישראל נחשב החטא הזה כחטא הכי חמור — „אין לך כל פורענות שבאה לעולם שאין בה אחד מעשרים וארבעה בהכרע ליטרא של עגל הראשון". אמרו חז"ל.

והנה מספר פעמים בשנה, בפרשת כי תשא, בתעניות, ביום הכפורים מופנית תשומת ליבנו למעשה הבזיון. למה לנו לקיים אנו מצוות „זכור" בעניין זה? אומות אחרות משתדלות להסתיר מחדליהם, לשכוח אותם, ואנו מדגישים בדווקא את הכשלון?

חושבני שיש בספור העגל לא רק צד הפסימי, החטא, אלא גם תקווה ואופטימיות מסתתרת במעשה, ואולי זה העיקר. כשהעם עמד בפני סרב־נה כלכאורה אין מנוס ממנה, כי שהקב"ה בכבודו ובעצמו אמר „ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם" אפילו אז לא אבדה התקוה! כאילו ה־תורה קובעת שנצח ישראל לא ישק־ר אפילו כשהקב"ה בכבודו ובעצמו נוטה להשמידה. ועל ידי מי בא הישועה? ע"י מנהיג כמשה רבינו שהיה מוכן להקריב את עצמו לטובת העם — „ועתה אם תשא חטאתם, ו־אם אין מחני נא מספרך אשר כתבת". וזאת ועוד אחרת: אמר ה' למשה „פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים". לא המדרש העיקר, אלא המעשה. עליך משה במו ידיך לפסול לוחות, לבקש סליחה, לחזור בתשובה בפה, אינו מספיק. פסל לך — תע־שה מעשה. אבל זכור תזכור שהלו־חות חייבים להיות כראשונים — אין ההליך.

ושני ענינים אלה, הבטחון ביכולת לצאת מהחושך לאור וסוד דרך ה־פעולה הממשית להגשמה הצלה זו, הם שעומדים ברום מחשבותינו בת־קופת קדושה זו.

הנעילה הארוכה

מאת מאיר בוסאק

אדמומית של שקיעה בחלון.
קליתה והבהוב של נרות.
ולפני העמוד – האדמור
כלו אש לבנה.
כה: ית מרחבים „...בראותי.
כי כל עיר על תלה בנויה
ועיר אלהים..." הוא הפסיק.
כגלים התנפצו אלי חוף.
שוב קולו בהמיה: „...ואני.
לוי יצחק בן שרה מברדיטשב.
גם שלשה ימים ולילות
אעמד לא אפסיק המענית
וצום צאן קדשים עד תשלח.
עד תשלח הגואל. אדון-כל.
צמרמורת ודמי בקהל.
רשפים. אמרורית בין קירות.
ופתאם מפמה הגרונות:
עד תשלח הגואל. הגואל———
כוכבים ראשונים בחלון
הלבנה מתמלאת. מזהיבה
ממריאה אלי שחור האין-סוף.
והרב בין צללים לדממה.
כבר חצות. אחרוני הנרות
דועכים. ופתאם המולה –

הרבי ישראל. בן הרב.
הרבי מקפיד התפלה.
אך נחפז השמש לאדמור
ובפליתו הוא נגע.
לה חורות פני רב לוי יצחק.
שתי עיניו כצוצות מעמקי
דמעת ערפילים ואין-סוף.
אפלולית ים גועש – בית מדרש,
שוב פרץ השמש: זה ב.ד.
הרבי ישראל. בנסיסה...
והרב: „רק עירך... רצוני.
עד שאול. עד שאול תתחיה..."
ומלא בית מדרש זעקות
והנה השמש בשלישית:
נתנו לו כוס מים – שתה.
את עיניו הוא פקח ונושם..."
בדמעות פני הרב – התעורר
וכאלו רק עתה הוא הבין.
הוא הבים במדבר ושפתיו
רעודות. רוחשות: השופר.
ובתקעו ושמע הקהל
בקול בכי. היוצא מדי יום
מסתר. הר חורב: אוי לאב.
שהגלה את בניו – ואבוי
לבנים – משלחן אב גלו.

אור זרוע לצדיק

מאת אברהם ביק

„והכתב־יד אור זרוע מכה כים תלוי עליו עכבו. זה' הנין בעד הספר והנה לו שביל בכים עזים והביאו עד גבול ארץ פריזלאנד הבטיבית. והמן לו דייג מן הים משמי" (הקדמה לספר „אור זרוע")

תשרי תקכ"ג

הספינה ההולאנדית „די לארדער ואן יאקוב" (סולם יעקב), שהפליגה על תלמת הים הצפוני מאמסטרדאם ללונדון, חגה ונעה כשיכורה. גלי הים התפצלו, פלגים־פלגים התנפצו למעלה מכבודרי שלב, האניה, טרופה ונבוכה, נעה מתהום אל תהום.

הרב שאול ברלין, בן חמישים וחמש, בעל קומה ממוצעת, פנים חיוורים ועינים עמוקות שהוורה כפתם, עמד על הסיפון מכורך ומגומד בין חבלים ומפרשים. העננים התלוים לשמוק הרקיעו סער עבור והגבירו את ארשת־הצער שנחה על פניו.

— מה ראה לרדת הימה ולנסוע ללונדון, העיר הזרה והנכריה, כנגה בשעתה?

הוא נסע ללונדון משום שנאלץ לעזוב את כסא הרבנות בפראנקפורט על נהר אודר והגיה אחריו קופה של הדים. בפראנקפורט ובבית אביו בברלין הסדהנו שהתחבר עם המשכילים, תלמידי בכה בדעסוי, מחבר ה„ביאור". אמרו עליו שהפיק כתב־פלסתר על גאוני הדור שהחרימו את ה„ביאור", ולכן נאלץ להתפטר מרבנותו, להיפרד כאשתו ובנו יחידו ולנדוד למרחקים. בנדודיו על פני ערי וכפרי „ארץ השפלה" היה מנת חלקו רעב וסבל. רק כתב־יד עתיק שהספיק לקחת עמו, היה תנחומיו.

ר' שאול לקח בידו מקלו ותרמילו, בו היה מונח הכתב־יד וירד לבטן האניה, לירכתי הספינה. הוא ישב על מיטה קשורה בחבלים לקיר שעליה היתה תלויה יריעה דקומה: יעקב אבינו ישן על אם הדרך, אבן למראשותיו, סולם ניצב לידו וראשו מגיעה השמימה. הוא הביט על היריעה ועלה בדעתו שהציור הוא מעשה ידי רימבראנדט באמסטרדאם. הוא הוציא את הכתב־יד מתרמילו ודפוף־צרפלים בספינה הנצה, נעה גם הוא בכבדות על הספר. חייו הקודמים נתקפלו לעיניו.

הוא ליטף את הספר המקרטש באותיות אשוריות: „אור זרוע", את אותיותיו המסולסלות ומעוטרות כל מיני עיטורים, תגים וכתרים, מין עיטורי סופרים מהמאה הי"ב. נזכר שבאמסטרדאם ביקשו לקנות ממנו את הספר ולשקול זהב כנגדו. אבל הוא סירב, בהעקש: בכל הון העולם לא רצה להיפרד ממנו. „לולא תורתך שעשועי — אז אבדתי בעניי".

לאור הזיוו של המנורה, שנסכה על פניו החיוורים ועל שיבת־זקנו כעין חיוורון של צער, דומים היו פניו לזקן בשעת נעילה; פנים מוארים באור־נהורה של יום הכיפורים מספספים.

רק שכך את ההלום כעין סדין לבן ופתע הבהבה המנורה הבהובה ודעכה. הוא שם את הספר בתוך התרמיל, ורצה לעלות על הסיפון. לא הספיק לפשוט את בגדיו וראה לפניו כלת בת־קומה, לעיניו ירוקות כנתיב הקצף שבים. הכלה התבונה אליו קומתו ואמר:

— הסערה מתגברת. פקודה רב החובל לזרוק את כל החפצים העוסקים לים, להקל על משא הספינה.

— אנא, לא! — צנח לפניו ר' שאול סרוף־חרדה, והוא שהספינה מתהפכת על צידה. לא יצאו רגעים והופיע בפתח רב החובל, הסון בעל עינים זועמות. אם עלה מגוהוריו והוא נתן עליו בקול גס:

— בר נש! תן את התרמיל! אם לא תתן אטביל גם אותך במים מלוחים ויקיץ הקץ גם עליך וגם על חפציך!

— „שאוני והטילוני אל הים, כי בשלי הרעה הגדולה הזאת" — ניצנצו במוחו של ר' שאול, פסוקי הפטרת יום הכיפורים. דברי יונה הנביא.

ואחרי כן? הוא שמע קול שריקה נוקבת שהפקיעה את המלחים, ואחרי זה עמדה אפילה בין שמים וארץ. הוא זכר רק פנים שסועים מרוח, מלחים ספוגי מים שטילטלוהו הנה והנה, עד שעלה בידם להשמיט מידיו הנצומות את התרמיל הזרוק אתו למצולות.

היה ליל תרדות. מרוב עייפות נרדמו כל הנוסעים. כל אחד עם יגונו על חפציו. הוא לא ישן. יגונו על הכתב־יד. היקר לו מחייו, שנבלע בין הגלים, חזקה היתה מכמיהתו אל השינה, מתשוקתו למנוחה.

מלעלה עמוד השחר רגע הים ונחו גליו. ר' שאול עלה על הסיפון, ראה והנה הים מוליך מימיו קטטים־קטנים. מאחורי הספינה ראה נתיב הריכה בקצף ירקרק־בהור. האדימו שולי הרקיע. התולך הסהכבן מרחוק רמזו של רצועת ארץ שנעשה יותר ויותר כמש. נראה אדמת „ארץ האי", שמראה להתחוצה לה. על שפת התעלה חיכו אנשים ונשים. בהילוך כבד ירד אל הנמל. ראשו מורד ואבריו נוכרי־לואת, כמי שנאבד לו הכל. אדם גלמוד היה נשכר לדרכו ושפתיו מלמלו פסוקי יונה:

— „בהתעטף עלי נפשי... כל משבריך וגליך עלי עברו".

✶

ערב יום הכיפורים

עם דמדומי ערבית באה ביעף רוח סתיו...

— ביש־ביש, רב מדי מגו אויר כזה.

הוא דאג לדייגים, בני הכפר, שעליהם פרש סתו. הם יצאו אל הים. בר־נשים ממולחים הם, מנוסים בנתיבותיהם, אבל במגו אויר זה! ביש־ביש — שם שינוי בספרו וקרא: — „כי מי איש אשר בנו ישאל ממנו לחם ויתן לו אבן, או אם ביקש דג יתן לו נחש. אף כי אביכם שבשמים". — —

סוערת שפרעה את הים ואת הרקיע. רעמים הת־גלגלו רצותות, כאילו נתפקעו סלעי הים וניתך מבול מים. הסער העבור שבא מצפונית־מערבית אפף את הכפר הקטן, בהלך כמה פרסאות מהחוף הפריזלאנדית לעמעור, על גדות נתיב הים העובר בין הולאנד ובין אנגלטריה (אנגליה).

בחדרו הקט אשר בבית הירואה ישב המומר הלותראני ואן גולדן הדפוף בספר־יראתו שהיה כרוך בלוח עץ שחור. „ויתהלך על יד ים הים וירא שני אחים פורשי מכמרת על פני הים כי דייגים היו". הכומר הרים את עיניו הירוקות מעל הספר השחור והוציא בתה:

וכשוקף עיניו, ביקש לראות את הדייגים שבים בשלום מן הים, ביקש לראות שלל הים העף לסלים, נפתחה ברעש דלת החדר. תחילה נבנו אי לבן כענגה לבנה, אחרי האד הלבן — צינת גשם ונתקפלו דמויות שלושת זאטוטים:

— אבא, אבא! צעקו: — הדייגים שבו מן הים.

ראשונה רץ האב ואחריו הילדים. רצו אל הזגוגיות העוגנות על שפת הים.

— כלום אין עיניו מטעות אותו? — הזקרב הכומר אל אנשיו — לא? מהדי במרומים: הנה הם!

— השלום לכם? היש עמכם דגה? — פנה אל הדייגים שעמדו בגעליהם הכבדות ספוגי מלח וגשמים. הוא ראה והנה הסירה אחת, הצבועה רק מבחוץ, מושך דייג אחד מבין הרישתות הד־מישפחים, כעין צרור גוולים. מיד ניגש הדייג והושיט לו את הצרור.

— את זה משתי מתוך משברי הים במבוא המפרץ!

הוא נטל לידיו את הספר. התבונן בו והעביר עיניו המחייכות על פני הדייגים הזועפים.

— אנשים! — אמר — כתבי הקודש הם. ה„ברית הישנה", שיהודים קוראים בה בבית הכנסת. מסמון הגיע לידכם. שווה כמה מאות גולדן!

— איך זה? למי יש צורך בו? — גירדו שני דייגים ערפם.

— מה משמע למי? ליהודי לעמבר. מהלך שעתיים מכאן.

— אם כן נלך אליהם.

— קדימה אל היהודים!

✶

בבית הכנסת הקטן אשר בעיירה הפרי־זלאנדית. לפני כל נדרי. על ספסלי עץ ישבו כשני מניני יהודים והקשיבו לדרשת רבם הישיש. הוא עמד בפנים ב„קיטל" הלבן ועטוף טלית צהובה ישנה, טלית שבלעה הרבה דמעות. הם לא יכלו לראותו בבירור מפני הנרות שעל העמוד שעל הבימה, שהיו עשנים כלפי מעלה. החלונות היו סגורים והאויר לא נע כלל. הרב ניצב בין המתפללים ובין הנרות ודיבר על קדושת היום.

מפעם לפעם העיפו המתפללים עיניהם אל החלונות. שקיעה אדומה נגהה אל הים והדליקה את להבות הגלים. הם היו עכשיו שקטים ושלוים בנחים מספר... ריח שעווה מלהם עלה ממקום שאחוד הנרות השתחוו על העמוד. בשמע קולו הצלול של הרב הישיש:

— מורי ורבותי! אמנם לא זכינו לדגים בשפע בערב יום כפורים זה. אבל זכינו לדג גדול. לפי הזוהר הקודש, במשפטים דרב כבא, נקראים הצדיקים דגים. החיבור שהביא לי הגבאי בבוקר הוא מקדמוני אשכנז, רבם של רש"י ובעלי התוספות, או של רבי יהודה הרגנסבורג. האיר ה' עיני ומצאתי בספר זה את שמו של רבי עקיבא, שאת תפילתו אנו אומרים ביום לכפורים. אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה. סופי התי־בות: עקיבה. כמו שאמרו בגמרא שהקדוש ברוך הוא כותר כתרים לתורה ור' עקיבה (לא באל"ף אלא בה"א) דורש עליהם תלי־תלים של הלכות.

הורדת קודש אפפה את המתפללים. הם חשו שהמלים אוצרות בתוכן כל תוקף קדושת היום: תשובה, אהבה וגעגועים. אך גמר הרב קם הקהל על רגליו ופתחו בלהם: „אור זרוע לצדיק ול־ישרי לב שמחה" — —

✶

הכתב יד אור זרוע נתגלגל לאחר רבות בשנים לספריית המכללה באמסטרדאם ועדיין ה־ספר מוטל שם נתון בין שתי טבלות־עץ ברזל וכתמי הים נראים עליו ועל שולי הכתב אותיות וציורות. הגהות בעליהן: רבי שאול א ברלין, הוא רבי שאול שגורל הספר היה גורל חייו כמותו והיו יורד ועולה מגל אל גל בין משברי ים. לא רק מבתוך מדרות הגלים. הוא שנה הלכות ושינה את טעמו, ונאמר עליו כמו שאמר רבי עקיבא: על כל גל וגל נענעתי לו בראשו. — —

מנהג כפרות ומקורותיו

מאת הרב אהרן קלר

בטור או"ח תר"ה, דנים במנהג של כפרות ומזכירים אותו לא בבחינת דין אלא יש מקומות שנוהגין לשחוט תרנגול לכפרה וכן יש בתשובות הגאונים.

הבית יוסף מביא שגם המרדכי ופסקי הרא"ש והתשב"ץ כולם מתיחסים למנהג הזה, הרשב"א כתב על המנהג וגם המהרי"ל, ומה־ראשונים לא מזכירים אלא את הרמב"ן המתנגד למנהג הזה שהוא משום דרכי האמורי, והמגן אברהם מסתמך במנהג זה על מקורות הקבלה, האר"י הקדוש והשל"ה.

המרדכי בתחלת מסכת יומא מ־שיב לכל אלה שצוחקים „שאנו נו־חשי נחיכות, שאנו רגילים ליקח ראשי כבשים בראש השנה ואוכלים דבש וכל מיני מתיקה וכו' ושאנו שוחטין תרנגולין בערב יוהכ"פ ל־מספר בני בית וכו' המרדכי משיב שאין בזה משום בחוקים, וכן נמי מנהג בכל חכמי ישראל ובעלי בתים לוקחין תרנגולין ערב יוהכ"פ זכרים ונקבות ומחזירין אותן בחייהן סביב ראש כל אחד ואחד שבבית וכן או־מר זה תחת פלוני וזה חלוף פלוני וכו' ויש חכמים ובעלי בתים שגם בר"ה עושין כן".

זה חליפתי וזה תמורתי

המנהג המוזכר כאן ע"י המרדכי לקחת כפרות גם בר"ה מקורו הוא עתיק ומובא ע"י רש"י למסכת שבת דף פ"א ע"ב, למלים האי פרפיסא שרי לטלטולי, מעיר רש"י: עציץ נקוב שזורע בו, ובתשובת הגאונים מצאתי שעושין חותלות מכפות תמ־רים וממלאין אותם עפר וזבל בהמה וכ"ב או ט"ו יום לפני ר"ה עושין כל אחד ואחד לשם כל קטן וקטנה שבבית וזורעים לתוכן פול המצרי או קיטנית וקורין לו פרפיסא וב־ער"ה כל אחד ואחד נוטל את שלו ומחזירו סביבות ראשו שבעה פעמים ואומר זה תחת זה, וזה חליפתי וזה תמורתי ומשליכו לנהר.

השור משתדל להסביר את טעם ה־מנהג, אף־על־פי שהוא פותח את ה־סברו במשפט: ואין אנו יודעין מנ־הג זה למה, אי משום תמורה היה, שנא תרנגול מבהמה חזה, הא קש־יא הוא, אלא שיש בה שני טעמים וכו' הרעיון העיקרי של המנהג הוא במחשבה: זה תחת זה, זה מוחל על זה, ולכן הוא אומר לפני סמיכת ידו על העוף פרק תהלים ק"ז יושבי חשך וצלמות, ושוחטו מיד אחרי ס־מיכת ידו. אם כי הט"ז בעיקר ב־סק"ג מתנגד מאד לסמיכת ידו על העוף „דזה נראה כמקדיש קדשים ושוחטו בחוץ, ואע"פ שתרנגול לא ראוי לקרבן, מ"מ מצינו איסור בסי־תכים לענין בשר זה לפסח דאסר מהרי"ל אפילו בתרנגול וכ"ש כאן, שבפירוש עשה עניני קרבן, ודיש חשש וכו' לא נמנעו למעשה לקיים את המנהג לפי מתכונת הטור והרא־שונים.

למנהג כשלעצמו לא מצאו ת־אריך יותר מוקדם מתקופת הגאונים וימי הבינים, אך אין ספק שאת שר־שי המנהג יש לחפש בזמנים יותר קדומים, גם בתורתנו הקדושה וגם בספורי אבותינו. הנה הספור על ע־קדת יצחק, המוח שבספור המוצא את פורקנו בנו המלאך: אל תשלח ידך אל הנער. בהמשך באמור: וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו, וילך אב־רהם ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו. רש"י מפרש תחת בנו: מאחר שכתוב ויעלהו לעולה לא חסר המקרא כלום, מהו תחת בנו? על כל העבודה שעשה ממנו היה מת־פלל ואומר יהי רצון שתהא זו כאלו היא עשויה בבני, כאלו בני שחוט, כאלו דמו זרוק, כאלו בני מופשט, כאלו הוא נקטר ונעשה דשן. הרי פה ב־פעם הראשונה הרעיון של זה תחת זה, ולכן גם חשיבותו של אילו של אברהם בתולדותנו בכלל ובתפלת ה־ימים הנוראים בפרט, כי הקרבת ה־איל באה במקום עקדת יצחק, האיל־הכפרה הראשונה בתולדות עמנו.

כפרה לשם מה

בעל הפני יהושע מתעמק בסוגית הכפרות ומנסה להשיב על השאלה, מה תפקידה של הכפרה ולשם מה יש צורך בזה תחת זה, הנה מספרת הגמרא בבא קמא דף נ' ע"א: ת"ר מעשה בבתו של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור גדול, באו והודיעו את רבי חנינא בן דוסא, שעה ראשונה אמר להם: שלום, שניה, אמר להם שלום, שלישית, אמר להם עלתה. אמרו לה: מי העלך? אמרה להם: זכר של רחלים נזדמן לי וזקן אחד מנהיגו. אמרו לו: נביא אתה? אמר להם: לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, אלא כך אמרתי: דבר שאותו צדיק מצטער בו יכשל בו זרעו? (רש"י: מצטער להפוך בורות ומע־רות לעולי רגלים) שתי שאלות מ־עסיקות את בעל פני יהושע בחדושיו סביב הספור הזה: א) מאחר שפירש רש"י שפה מדובר באילו של יצחק, הזקן הוא אברהם, אם כן רצתה בתו של נחוניא חופר שיחין לספר, ש־אברהם אבינו הצילה, לשם מה הו־פיע אברהם אבינו בלווי האיל? ה־אם אין אברהם נהג ללכת ללא איל, האם זהו סימן להצתו? ב) משום מה לא שאלו מיד את רחב"ד: וכי נביא אתה, ולא הגיעו לשאלה זו אלא רק לאחר שאמרה: זכר של ר־חלים וכו'. תשובת הבעל פ"י הוא, שכל הספור הזה הוא מבוסס על אמונתנו שכל גזרה שנגזרה בשמים אין להעבירה סתם. במקרה שיוצאת גזרת מות, אין להעביר את הגזרה אלא ע"י תפלת צדיק, כמו שאומרים ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה. אך גם תפלת רבי חנינא בן דוסא אינה מועילה לבטל לגמרי את הגזרה, כי החולטה שיצא משמים אין לבטלה אלא רק אם מביאים ת־מורתה אדם אחר או קרבן, ולכן לא מקרי הוא הספור על האיל שנבצא ע"י מזבחו של יצחק, אלא מסקנה חשובה שאין לוותר עליה בשום אופן כביטול: האלקי להקרבת יצחק, כי אין תקף לביטול הזה כל זמן שלא הציעו זה תחת זה, והאיל „בא במקום יצחק" ולכן נהגין העולם ליקח תר־נגול בעיוה"כ לכפרה. ולכן גם רבי חנינא בן דוסא וגם תלמידיו ב־פוחים היו שנתנה תמורה לבת נחו־ניא חופר שיחין, כי מאחרי שנפלה לבור גדול יצאה כנראה מהשמים גז־רה גזרה למיתה ומבנה זה לא תוכל להשתחרר גם בזכות תפלה ללא כ־פרה. כאשר הבת סרה שהעלה או־תה הזקן, אברהם אבינו שהביא איל, הבינו, שהנה שוב נפל בגורלו של איל לכפר על בת צדיק, ולא נשארה בפיהם של התלמידים אלא הת־מיהה, מאין ידע רבי חנינא בן דוסא ש־תפלתו נתקבלה והבת נצלה, ועל־כן ה־שיב לא נביא אנכי וכו'.

תורת הקרבנות

היסוד של התמורה והחליף הבא לידי כפור במנהג כפרות נמצא גם בתורת הקרבנות לפי דעת אחדים מ־פרשני המקרא הוגי דעות המפרשים את טעמי המצות לפי שיטת האליגו־ריה. כנראה זאת היא גם דעת מדרש אחד המזכיר בין השאר את הקרבן כדרך לבטל את העונש המתאים, ר' כך הם דברי הילקוט בתהלים: ש־אלו לחכמה מה עונשו של החוטאים ותשובתה היתה: חטאים תרדף רעה וכו' שאלו לנבואה: חוטא מה עונשו? א־מרה: הנפש החוטאת היא תמות. ש־אלו לתורה: חוטא מה עונשו? אמרה: יביא אשם ויתכפר. שאלו לקב"ה וכו' אמר יעשה תשובה ויתכפר לו. הקרבן, כתשובת התורה, מופיע כאן בין עונש מות של הנביא ובין תשו־בה הנדרשת ע"י הקב"ה, אינו מהווה איפוא לגמרי עם תשובה מהותה, אם כי היא מצהרת לקרבן אך מהות דרך להצלה ממשפט מות הנגזר ע"י נביא, ותפקידו הוא כנראה לבא בי־מקום האדם החוטא. אמנם ידוע הוא פירושו של הרמב"ם במורה נבוכים פל"ב ח"ג על הקרבנות שביאר את כל ענין הקרבנות כויתור לרוח הזמן שלא ידע דרך אחרת של עבודה אלא באמצעי קרבנות בבמות, וכדי להו־ציא מלבם של ישראל את הויתור להרגלי העמים לע"ז, דרש הקב"ה מישראל שיקריבו גם הם קרבנות אך לה'. וידוע גם על הרמב"ן שכתב על המורה שאלה הם דברי הבאי, כי על הקרבנות נאמר שהם אשה ריח ניחוח לה', וגם אצל נח נאמר בצאתו מן התיבה שהוא הקריב קרבן וירח ה' את ריח הניחח וכו'. אך האברבנ־אל לפרשת ויקרא מנסה להסביר גם את דברי הרמב"ם שהם דומים לאלה של הרמב"ן, ושניהם רואים את ה־כוונה העיקרית של הקרבנות, „כדי להתקרב אדם לאלקיו ולהכנע לפניו, ויאמין במציאותו ואחדותו והשגחתו, שהיא הכוונה אשר בעבודה הקריבו אדם ונח קרבנותם".

גם הראשונים וגם האחרונים בין פרשני המקרא מסבירים את המילה קרבן מהשורש של המלה ורואים את המטרה החשובה בהתקרבות האדם אל בוראו דרך העבודה אל ה'. אך אין שום סתירה לפירוש זה של ה־מלה קרבן, אם בעל העקדה בא ל־ידי מסקנה „שהוא תצלת נפלא בו יבואו האנשים החטאים לכלל דעת והכרה בשעור חטאתם כאשר יראה שהקרבן הנקרב על חטאו ישחט, ר' יופשט וינותח, וישרף על האש על המזבח, כי ישים אז על לבו שכן משפטו על חטאו וכן ראוי שיעשה לו, לולא ה' שרחם עליו וכו' וזאת היא גם דעת אחד מגאוני האחרונים, הבעל אזנים לתורה, הכותב לפסוק ה' בפרק א' ביקרא למלה וסמך ידו על ראש העולה: בכל כחו היה סומך (ביצה י"ט) ואילו בסמיכת חכמים כתב הרמב"ם שאין המסמיך צריך לנגוע בידיו בסמוך ומה בין סמיכה לסמיכה? וי"ל שלפי שהחוטא הוא בכל כחו והרתיח רמ"ח איבריו ו' שסה גידיו לעבירה צריכה גם התשובה להיות בכל כחו, וסמיכה כזו זאת אומרת לו, שהיו סמוכים מעתה על קרבנו, הבא תמורתו לשחיטה ו־שרפה, ובזאת זה יכנס לחיים טו־בים".

יש במנהג כפרות גורמים המעו־ררים בנו את הדמיון למצות הקר־בנות כגון סמיכת הידים וקביעת ב־עלי חי לכפרות, אעפ"י שעופות ו־דגים הם פסולים כקרבנות, ומאידך מוצאים בקרבנות את יסוד „זה תחת זה", שהוא מסתכם בכוונות הכ־פרות, ובפעם הראשונה מופיע ה־יסוד הזה במוקד חיי סגולה של א־בותינו, הרי הוא עקדת יצחק. ולכן יש להם לכל אלה המקפידים לקיים את מנהג הכפרות, על מי ועל מה לסמוך, ויצעקו אל ה' בצר להם, מ־מצוקותיהם יושיעם.

בראשית מחשבת ישראל

מאת י. עמוס

הספר עוסק בנושאים הראשונים של ספר בראשית: בריאת העולם, יצירת האדם ורעיון השבת ופרשת קין והבל. כל נושא ניתן, כפי שהוא מוצג באגדה, בפילוסופיה היהודית, בקבלה ובחסידות, בפשט ובדרוש ובביקורת המקרא. המחבר מביא מקורות ונותן הסברה, ומצד המבנה מהווה הספר כעין מיזוג של אנתולוגיה והסברה.

החומר נבחר בידי המחבר ובחי־רתו היתה לטובה. עזרה לו בכך בקיאותו הרבה בחומר הראיות ש־היה לפניו וכושר ההסברה הקל, הידוע להתגבר על סוגיות קשות ומסובכות. לפני המדורים של הפי־לוסופיה היהודית וביקורת המקרא הקדים המחבר מבוא קצר וכללי כדי לתת לקורא מושג־מה על ה־פרדס, שהוא עומד לחדור לתוכו. עצם הרעיון של ריכוז נושאי־יסוד בהשקפת העולם של היהדות ותיאור השקפותם בהרבות ישראל המוק־דמת המאוחרות הוא ללא ספק מו־עיל ביותר, ומביא ברכה לרבים, אשר מטעמים שונים נבצר מהם ללמוד ישר מן המקורות.

משנתו של פילון

לאחר שמובאות אגדות רבות על מעשי הבריאה מפליג המחבר לפי־לוסופיה היהודית בתקופה ההלניס־טית ומקדיש מקום רב למשנתו של פילון (ידידיה) האלכסנדרוני. בר־תגא מסתמך בעיקר על מחקרו של צבי א. ולפסון, „פילון — יסודות הפילוסופיה הדתית היהודית", כרך א' וב', שיצא לאור במוסד הרב קוק, בתרגומו של משה מיזלש. תרגום השבעים וחיבוריו הפילוסו־פיים של פילון הם מאבני היסוד של המפגש שבין היהדות לבין ההל־ניות. לשונו של פילון, הבעתו ודי־מוייו הם יוונים. אך מצד הרעיוני עומדת השקפתו על בסיס היהדות ההיסטורית. מפגש נוסף בין חכמת ישראל לבין חכמת יוון נתקיים ב־ימי הביניים בתיווכה של התרבות הערבית. הוגים כרבי סעדיה גאון, ר' שלמה אבן גבירול, ר' יהודה ה־לוי, הרמב"ם, הרלב"ג, ר' חסדאי קרשקש ור' יוסף אלבו עסקו בשא־לות היסוד של התנ"ך ותרמו ל־העשרתה ולהעמקתה של מחשבת היהדות. בדורות מאוחרים יותר ה־סיפו הגות ברוך שפינוזה, משה מנדלסון, ר' נחמן קרוכמל, ובדורות האחרונים — אחד העם, הרמן כהן, פראנץ רוזנצוויג, מרטין א. בובר, שמואל ה. ברגמן ואהרן אהרון, הרב א. י. הכהן קוק. מכולם מביא בר־תגא מובאות רבות וחשובות, ה־משקפות את התפתחותה וגלגוליה של ההשקפה הפילוסופית.

בקבלה ובחסידות

מכרה נרחבה מובאה במדור הק־בלה והחסידות, והמחבר דאג שה־בעתה תהיה קלה ומובנת למעיין. כשהוא מביא מובאות מן הזוהר הוא נותן גם פירוש קל ומשודל — עד כמה שאפשר — לקרב את הקורא לעולם הספרות והאגדות של הקב־לה. מדור הפשט והדרוש הוא כו־לל דרש החל מרש"י, בעלי התוס־פות, אור החיים, קדושת לוי, כלי יקר, ועד לשד"ל ולר' שמשון רפ־אל הירש. במדור ביקורת המקרא מביא המחבר את הדעות הידועות על המקורות שבמקרא של החוק־רים הגרמניים הידועים, ואת הה־צעות שכנגד של חכמי ישראל, מ. ד. קאסוטו, יחזקאל קויפמן ומ. צ. סגל. לשם גיוון ואתנחתא קלה מש־בץ בר־תגא בתוך מסגרת מיד־חות אמרות קולעות מעולמה של החסידות או ממקורות אחרים.

לפי שיטה זו הולך המחבר ב־טיפולו בנושאים האחרים. האגדה צועדת בראש ולאחריה באות הפי־לוסופיה, הקבלה והחסידות, הפשט והדרש, וכמאסף — ביקורת המק־רא. בדרך זו ממצה בר־תגא את ההשקפות החשובות ביותר הנובעות לפסוקי המקרא ולאגדות שנקשרו אליהם.

על יצירת האדם במקרא — מו־באים פסוקים רבים שעניינם בוח־לתו של האדם והלשונו. ואילו את השקפותיהם של חז"ל בקוים כל־ליים ממצה המחבר כדלקמן: האדם נברא כיצור המושלם ביותר והוא תכליתה של הבריאה כולה. „לא רק „חביב אדם שנברא בצלם" (אבות ג' י"ד). אלא גם „אדם אחד ש־קול כנגד כל מעשה בראשית" (א־בות דרבי נתן ל"א) ו„כל העולם לא נברא אלא בשביל זה" (ברכות ו' ב'). פירושו של „בצלם אלוקים" הוא — כי יצירתו של האדם באה לשם קיום ציוויי הבורא. צווים אלה חלים על כל המין האנושי („שבע מצוות בני נח") ומהם מופנים לבי־חידים בלבד; „אלה הם אבות ה־אומה הישראלית לפני מתן תורה בהר סיני. האומה כולה לאחר מתן תורה".

בין אדם לקונו

כמו כן יש ציוויים התואמים את נטיותיו של האדם, כגון רגש ה־חמלה או תיקון חיי החברה (רבי סעדיה גאון קרא לכך מצוות „שכ־ליות", והרמב"ם — „מפורסמות"), ויש ציוויים, שנטיותיו הטבעיות של האדם „נייטראליות" לגביהן, ואף־על פי כן — יש לקיימן („גדול ה־מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ו־עושה" — קידושין ל"א, א'). בדרך זו קיימת זיקת הגומלין המוסרית שבין האדם לבין קונו. אלא שזיקה זו כרוכה במאבק שבין הטוב וה־רע שבלב האדם. התעלותו של הא־דם נובעת מחישול רצונו להתגבר על היצר הרע ולהכריעו לצד היצר הטוב. („ואהבת את ד' אלוקיך ב־כל לבבך — בשני יצריך, ביצר טוב וביצר רע", משנה ברכות, ט' ה'). מכאן האחריות הגדולה המו־טלת על האדם, כאשר בידו ניתנה הבחירה המוחלטת, ומכאן יסודה של האמונה בשכר ועונש. עיקר הגמול מקבל האדם בעולם הבא. „נשמ־תו, שהיא יצור לעצמה והקיימת גם לאחר המות, מקבלת שכרה או עונשה בעולם שמעבר לעולם הזה — וכפי באים בדברי חז"ל ביד־יעות שונות: גן עדן וגיהנום (מ־יד לאחר המות); לדעת אחרים — אף יחד עם הגוף); עולם הבא; לעתיד לבוא; תחיית המתים".

לאחר מכן מביא בר־תגא את דברי פילון על בריאת האדם ועל השוני שבין השקפתו לבין השק־פתם של חז"ל. דעותיו של ר' של־מה אבן גבירול בספרו „מקור חי־ים" באות בהמשך ולאחריהן הס־בר מפורט של תורתו הקוסמולוגית של אריסטו, על מעמדו של האדם בבריאה הכללית, הישארות הנפש, דרכו של האדם לקראת שלימותו ומידות כיבוש היצר. בסופה של הסברה זו באה האגדה של משה רבינו, שהופיעה בספר „נועם מי־דות" לר' נתן עמרם, וזו לשונה: „סופר על חכמי כנען, שציוו ל־צייר תבניתו של משה רבינו עליו השלום, על כל הקווים והשרטוטים שבו, והרבו לדקדק, ולא האמינו, כי ראו תבניתו מורה על רוע מזג בכל מידות המגונות. והגיעה הד־קירה למשה, והשיב, כי זהו שב־חו בו, בכביכול, באשר שהיה ב־כוחו להעביר שכלו על מבעו".

אותו הסיפור הופיע בספר „שי־טה מקובצת" לר' בצלאל אשכנזי. עיבודו היפה ביותר, הנאמן לתוכן שלמעלה, מצוי בספר „תפארת יש־ראל" לר' ישראל ליפשיץ. אגדה יפה זו מראה, כי גדולתו של אדון הנביאים היתה במאבקו עם עצמו והיו לו כל החסרונות, עד אשר התחזק וידה וכבש ובנה את הי־צור למבע שני. ועל מלחמה זו — מלחמת האדם עם עצמו — כתב רב יעקב עמדין „וזה כל האדם, ש־על מנת כן באו לעולם לבחון גבו־רתם וכוחם במלחמה זו הגדולה וה־עצומה".

עימות בין השקפות חז"ל עם ה־מדע של ימינו מוכיח, לדעת ה־מחבר, עד כמה יש משנה תוקף לעיקרי היהדות הקיימים ועומדים לעד. הקבלה קבעה את מקומו של האדם במאזן הכוחות האלוקיים ב־

(סוף בעמוד 5)

*) אשר בר־תגא, פרקי בראשית במחשבת ישראל, אוצר המורה, הוצ־את הספרים של הסתדרות המו־רים בישראל, תשל"ג.

ליום כפור

והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני ה' (ט"ז—י')

ידוע שישנם ד' יסודות מס, צומח, חי ומדבר, וכל אחד מהם מתעלה על־ידי השני מעלה ממנו; הדומם — הצומח, שהאדמה מצמיחה העשב, והצומח ע"י החי, בהמה אוכלת את העשב, מתעלה ע"י המדבר — האוכל את הבהמה. והנה אשר עלה עליו הגורל דווקא, ולא נקרב על המזבח ולא יאכלו הכהנים ממנו התעלה להיות בבחינת אלא יעמד חי — ישאר חי. וכך תרגם אונקלוס קם כד חי — כלומר במעמד חי, ולא יתעלה.

(קרן)

✶

וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל (ויקרא ט"ז—י"ז)

איזו כפרה ששייך לו, הכהנים וכל קהל ישראל אומר: זו הקטורת (יומא) הכוונה, כי שעיר הפנים על טומאת מקדש וקדשיו יש בה ידיעה בתחילה ידיעה בסוף, משום שבשגגה דש והמקדש, העון של יותר גדול, במה שהם על הקודש החוטאים במקד עליהם. אבל החטא אחרים, או בקדש, ידיעה בתחילה שזה העם.

(משך)

✶

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם... לפני ה' תטהרו (ט"ז—ל')

אם יתשוב אדם, שיש היום הזה לעבוד את ודאי לפני ה' תטהרו שכן שצריך לחשוב כפור, שהרי יום זה עד יום־כפור הבא.

באותו ענין מפרש ...פר, ועוד גדולים, „ואתם הדבקים בה' חיים כלכם היום" (דברי ד') לפי דברי בן סירא בחז"ל (סנהדרין ק"ס): תצר צרת מחר, כי לא ילד יום, שמא למחר נמצא במצטער על עולם שלו". וזהו עצה טובה איך להתגבר על יצרו הרע אם האדם מעלה על לבו, שבעים שנה ויצטרך תמיד עם היצר, יכול הוא ל ולבא לידי מסקנה, שלא לו להתנגד לו, כי ממי יוכל להכביש ולהתגבר אבל יחשוב שאין לו לחיות יום אחד בלבד — ועל יום שהוא עומד בו יוכל בקל ... את יצרו ... יאמר כל יום ויום: עלי משמר רק יום אחד. וכ חז"ל (אבות ב'—י') שוב יום אחד לפני ... ישוב שמא ימות למחר. „ואתם הדבקים בה' — יכולים אתם להיות בה' ולקיים מצוותיו, „חיים כלכם היום" שאתם חיים רק ביום זה.

✶

תשובה מהי?

אמר ר' ש"ב משפיטא בה איננה כמו ששמה („אין נישט קיין לאטע גט"...), אלא כמו אתה מגג, והיה לו ריסוק ונשברו כל עצמותיו, השיג אברים חדשים — תשובה צריך להתחיל דרך חדש, כקטן שנולד.

✶

חרטה מהי?

אומר היה ר' חיים ... חרטה אין פירושה צער חטא, כי מי זה לא חטא, ומה הרבותא, שאת לבוא מצטער? אלא חרטה מלשון „בחרט אנוש" — ... מר: להרוס ולגרוד ... התועבה („אוסקראצן די מיינקייט").

(השבח)

✶

הכזה יהיה צום אבחרהו (ישעי' נ"ח)

רבי יעקב יוסף מפולנאה המשיל התענית. שאדם עצמו למה שמשימים של העשירים מניחים משא העניים וכשהשומר בא לי העני אין לו מה ליתן ... מוכרח לשחד את השומר בע, שיש לו לפרנסה ... שירחיב לו השומר המ... נשאר חוב; ומטב שה... עשירים ישלמו המס, ... העמים על הקבצנים ... הזה: העינים, הפה ... הם העשירים, והם ... האצטומכא אין לה ... סעודה אחת, והיא ... — ולבסוף, כאשר ... דם, הוא מטיל העונש ... טומכא־הקבצן. החוטא חטא! מוטב הוה ... ים שחטא בהם, ... ועיניו ואזניו.

(ספרן ...)

✶

אחת למעלה ושבע למטה (משנה יומא ...)

יום הכיפורים לא ... עצמו יצא, העמדנו ... כל השנה, ביום ... יום כיפורים, הבא ... אבל אי־אפשר לו ... השנה כלה על אותו ... עליונה, שעמד בה ביום ... רים... אחרי העליה ... מקור נפשו ושורש ... נה: „אחת היא יונתי" ... ר') אחת המקבלת ... במשך השנה למטה, ... מדרגה של הנפש ... קצוי הבל... כמו של ... פורים הוא, שנעקדה ... תישמר תמיד. ה„אחת ... ותאיר גם ב„שבע למטה" ... היה המקיף ושל ... — לנצור את ... האחת... אותו ... ב„שבע למטה" ... למעלה".

ליקט: שלמה ...

יום ששי, ט' תשרי תשל"ד, 5.10.73

עיצומו של יום מכפר

מאת
הרב יצחק ידידיה פרנקל

"...אף שאר עבירות שבתורה הי... לות והחמורות ההדינות והשי... לות וגו' כריתות ומיתות בי"ד ...עיר המשתלח מכפר".

(שבועות ב' ע"ב)

...יש קלות עשה ולית, חמר כריתות ומיתות בי"ד, שואלים ...עשה הילי דמי, אי דלא עבד ...זבח רשעים תועבה? אי תשובה כל יומא נמי דתניא ...על עשה ועשה תשובה לא זז עד שמוחלין לו? א"ר זירא בעומדו (דתקשיא לך זבח רשעים תועבה) ורבי היא, דתניא ר... כר על כל עבירות שבתורה ...בין תשובה ובין לא עשה ת... יום הכפורים מכפר. חוץ מ... פורק עול ומגלה פנים בתורה והמפר בבשר שאם עשה תשובה יום ...מכפר ואם לאו אין יום ה... מכפר. לעומת זאת סובר ר' ...שאין יוהכ"פ מכפר על ש... שבים, ולומד זאת מ"אך" חלק".

...מביאה את דברי הספרא ד... יכול לא יהא יום כפורים מ... לא אם כן התענה בו ולא עשה מלאכה וקראו מקרא קודש, לא ...בו ולא קראו מקרא קודש ...בו מלאכה מנין, תלמוד לומר ...כפורים הוא, מכל מקום.

...שלא תהיה סתירה בין ספרא ...או יותר נכון בין הלימוד ...חלק" לבין הלימוד "יוהכ"פ ...כל מקום". אומר רבא, זו הוא ...אלא שכתרה רבי בכרת של שיגרי ומלאכה ביום כ... אע"פ שעל כל עבירות — ל... יוהכ"פ מכפר, גם על כריתות ...בי"ד, בכל זאת על שלא צם ...ועשה בו מלאכה, אין יוהכ"פ ...ראי לאו הכי כרת דיוהכ"פ ...לית ליה?

...שואלים, הלא רבי יכול ...יש כרת ביוהכ"פ, אם חטא ...שלוח השעיר המשתלח? וב... מפני שהוא בכפר כל היום

גם על חטאים שנעשו אחרי המשלוח שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם כשבע ד' כל היום מכפר.

הרמב"ם בפ"א מהל' תשובה הי"ב כותב בלשון זה: שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל מכפר על כל עבירות שבתורה קלות וחמורות והוא שעשה תשובה, ובלי תשובה מכפר רק על קלות והן עשה ולית אבל החמורות הן כרת ומיתות בי"ד לא מכפר. ומקשה הלחם משנה (וגם המ"מ בקשה אותה הקושיא ר' נשאר בצ"ע) דפסק הרמב"ם דלא כמאן דלרבי אף החמורות מכפר בלי תשובה, ולרבנן אף על הקלות צריך תשובה לפי הגמ' שהזכרנו בעומד במורדו ורבי הוא דשעיר המשתלח מכפר אף על החמורות בלי תשובה, וכן כתב לקמן דיוהכ"פ מכפר רק ל' שבים), ודוחק עצמו שהרמב"ם פי' רש את הגמ' באופן אחר אבל הוא עצמו כמשיך לשאול על הרמב"ם, כי הוקיקו לרבינו ליכנס לפירוש דחוק כזה, והוא מתרץ אפשר דהה' רמב"ם רצה למעט במחלוקת בין ר' בי ורבנן, וכיון שלרבי מכפר אף על כריתות די לנו לומר שלרבנן על כריתות לא מכפר אבל על קלות כן מכפר.

ברור שגם תירוץ זה של הלחם משנה הוא דחוק ביותר, מה הפירוש רצה לכנס במחלוקת, הלא רבי נש' אר בדעתו והרבנן נשארו בשיטתם, והרמב"ם נשאר בפסקו דלא כמאן? ועל כל חייבים אנו לקבוע כמה כ' ללים בסוגיא זו.

א. יש לנו דרש "יוהכ"פ הוא מכל מקום" דמשמע שיוהכ"פ מכפר גם בלי תשובה כאידך יש לנו דרש "אך חלק" המשמע שיוהכ"פ מכפר רק ל' שבים וכדי שלא תהיה סתירה בין הפסוקים האלה, עלינו לומר שהדרש הראשון הוא מכוון לקלות דהיינו עשה ולית ואילו השני מכוון ל' חמורות דהיינו כרת ומיתות בי"ד — והוי שיטת הרמב"ם שחילק בין ק' לות לחמורות.

ב. הספרא שהגמ' מביאו, לא ה' תענה בו ועשה בו מלאכה, ולא קר' או מקרא קודש מניין שיוהכ"פ מכפר לכאורה לא מובנת השאלה כלל, א' הרי שהבאנו כבר שיוהכ"פ מכפר על כרת ומיתות בי"ד וכי צריך אנו ד' קוקין לפסוק ביוחד על מי שלא התע' נה ועשה מלאכה, ולא קראו מקרא קודש? במה חטא זה גדול יותר מ' קלות החמורות?

על כרחך אנו נאלצים לומר דעי' צומו של יום מכפר באמת על ק' לות החמורות. אבל אדם שאינו מת' ענה ועושה מלאכה ביוהכ"פ ולא קראו מקרא קודש אין אצלו עיצומו של יום. הוא אינו מכיר כלל ביום כפו' רים, אדם כזה, אין עיצומו של יום מכפר אלא אך ורק שעיר המשתלח כלשון הרמב"ם לפי שהוא כפרה על כל ישראל. וממילא יובן פשט הגמ' בעומד במורדו. לא נאמר דלא עשה תשובה, אלא הוא אדם שעומד ב' מורדו? כוונת הדברים דהמקשה אל אי דלא עשה תשובה הרי זבח רשעים תועבה? ולכאורה מה מק' שה הרי עיצומו של יום מכפר ולא הוזה זבח רשעים דמתכפרים בשעיר המשתלח, לפי שהוא כפרה על כל ישראל כלשון הרמב"ם?

אלא דהמקשן סבר דמה שנאמר מכפר על כריתות כולל אף כריתות של יוהכ"פ עצמו שלא צם ועשה בו מלאכה דלא שייך בו עיצומו של יום דהרי מבטל יוהכ"פ, ואם על אדם כזה שעיר המשתלח מכפר הוא זה בבחינת זבח רשעים? ומתרץ בעו' מדו במורדו. נכון הדבר המדובר הוא באדם שלא רק עשה תשובה א' לא הוא מורד אינו מכיר ביוהכ"פ כ' לל לא צם ועשה בו מלאכה ולא קר' או מקרא "קודש" ובכל זאת שעיר המשתלח מכפר דרבי דורש "יום כי' פורים הוא מכל מקום" אפילו לא עשה יוהכ"פ כלל, האכנם הדרש הזה "יוהכ"פ הוא מכל מקום" מביא ה' ספרא על "איש שלא צם ועשה מלא' כה ולא קראו מקרא קודש".

כל זה לרבי, אבל לרבנן אין ה' דבר כך הפסוק "יום כפורים הוא" צריך דמכפר על כל עבירות שבתו' רה, גם אם לא שב. (וצריכים את הפסוק הזה, כדי שלא נמעט מ"אך" חלק" שלא מכפר לשאינם שבים), אבל אם עומד במורדו ולא מכיר ב' יוהכ"פ כלל, לא צם ועשה בו מלאכה ולא קראו מקרא קודש, לרבנן אינו מכפר, יוצא איפוא שהרמב"ם לא פסק דלא כמאן אלא התכוון לפסוק כרבנן, שבאמת שעיר המשתלח מ' כפר אף לשאינם שבים, אלא בתנאי שלפחות יכיר ביוהכ"פ על ידי שיצום ולא יעשה מלאכה, ויכיר בקדושתו של יום.

ומה שכלל החמורות מלבד כריתות גם מיתות בי"ד, ביארתי בספרי ב' ארוכות.

ועל כן גם כיום שאין לנו שעיר המשתלח, יהודי שצם ביוהכ"פ ואינו עושה בו מלאכה, ומכיר בו כיום ק' דוש, עיצומו של יום מכפר, ואשרי והא מכיר בעיצומו של יום.

(מירחון הלכה לשבת שובה)

החיוב לקבל פני רבו ביום הכיפורים

מאת הרב מאיר קפלן

לפי דברי המחבר בעל סדר אבן לשבלת ראש השנה ס"ז ב', יום הכפורים אינו כלול לא במהבג חודש ולא בכושר שבת ועגזר אבל השוכמות בספר כלים. לכן מפני רים ביום כיפור מן החיוב של קב' לת פני רבו. ולפי הנודע ביהודה הרב ר' ישעיה ברלין שהתווכחו ביניהם על מהותה של מצוה זו לקבלת פני רבו ברגל כמובא בספר שו"ת נובי"י (מהדורא תניגא ה' או"ח שאלה צ"ד) דעל סיבה ההשמטה בו השולחן ערוך חיוב של קבלת פני רבו ברגל. הנודע ביהודה הסביר טעם ההשמטה מפני שבזמן הזה אין אנו מקבלים פני השכינה על ידי עלייה לרגל בבית המקדש ו' אפילו לעלות לירושלים ולבקר על יד הכותל המערבי אין אנו סורחים, על אף שהשכינה לא זזה משם, לכן אין אנו חייבים לקבל פני הרב ברגל כדי שלא יהא כבוד רבו מרובה מכבוד שמים ומציין לעיין במס' קודשין ל"ג ב'.

תמוה איך נעלם מהם שהלכה זו מובאה בשו"ע או"ח (בהלכות יוהכ"פ ובהל' שבת, ובהל' ט"ב) שהותרה ההליכה במים עד צוארו לברות פ' הליכה זו במים עד צוארו קשורה באיסורים בשבת וביוהכ"פ ובט"ב. ביום כיפור לדבר רשות אסיר ללכת במים כפאת איסור רחיצה ואיסור ליבון ואיסור סחיטה. בשבת איסור ליבון וסחיטה ובט' באב באיסור רחי' צה במים. בכל זאת מותר ללכת במים עד צוארו באלה הימים כדי לקבל פני רבו שהוא מצוה גדולה. מכאן החיוב לקבל פני רבו ברגל בתוכנו גם ביום כיפור. והכוונה על הרמב"ם הרי הוא מביא את החיוב לקבל פני הרבי ברגל (בהלכות ת"ת פ"ה ה"ז), ולשיטתו היה צריך להי' ביא דין זה של היתר הליכה במים עד צוארו כדי לקבל פני רבו ברגל. בהלכות יו"ט, אם עיקר החיוב, אך בהלכות אלה לא הובא היתר זה ורק בהלכות שביתת עשור שאין חיוב לקבל פני רבו ביום כיפור, דוקא שם מביא את ההלכה.

כדי לברר סוגיה זו נעתיק שלש השיטות בעניין ההיתר ללכת ביום השבת וביום כיפור ובט' באב עד צוארו במים כדי לקבל פני רבו או פני אביו או מי שגדול ממנו חכמה או לדבר מצוה.

*

בשולחן ערוך אורח חיים בהל' כות שבת סימן ש"א סעיף ד' איתא: היה הולך לדבר מצוה כגון להקי' ביל פני רבו או פני מי שגדול ממנו בחכמה יכול לעבור באמת המים ובלבד שיעשה שינוי כגון שלא יו' ציא ידו מתחת שפת חלוקו כדי שיזכור ולא יבא לידי סחיטה וכו' סעיף ה': "ההולך לדבר מצוה מותר לעבור במים אף בחזרה כדי שלא תהא מכשילו לעתיד לבא". ובבי' אור הלכה מביא בשם המגן אברהם שמחלק בין רגל לשבת, דבשבת ישנה רק מצוה וברגל חיובא הואי, ואומר והוא דוחק גדול למעיין בש"ס (היינו אדרבה שבת וחודש נזכרו במקרא ויום טוב לא נזכר במקרא. ועוד כגון דך ההלק בין מצוה לחיוב וכי יכתב שתי לשונות ושתי מקו' רות להלכה זו). ועיין בסימן תקנ"ד, היינו גם בט' באב, אף שהוא יום חול, מותר לעבור במים כדי לקבל פני רבו. ואחר כך הוא מביא בשם ר"יה שמחלק בין אם רבו במקום קרוב לבין אם הוא במקום רחוק ובאמת הקבלה היא לפי קירובו ל' רבו: אם הוא בעירו חייב לבקרו בכל יום ולא מני בלאו הכי ואם הוא במקום קרוב לעירו בפעם אחת ב' חודש או פעם אחת בשבת יצא ידי חובתו בהלכות ט"ב בסימן תקנ"ד סעיף י"ד איתא: ההולך להקביל פני רבו או אביו או מי שגדול ממנו בחכמה או לצורכי מצוה עובר במים עד צוארו ואינו חושש וכן בחזרה מותר.

בהלכות יוהכ"פ בסימן תרי"ג סעיף ה' מובאה הלכה זו: ההולך לבית המדרש להקביל פני רבו או מי שגדול ממנו בחכמה או לצורכי מצוה יכול לעבור במים עד צוארו בין בהליכה בין בחזרה, ובסעיף ו' מתנה תנאי שידעו כי היתר זה הוא רק לעבור בגופו כשהוא לבוש ב' בגדיו הגירו אבל לעבור בספינה קטנה יש מי שאוסר. בבאר הגולה מעתיק טעם האיסור משום דחכמים עשו חיזוק לדבריהם שאין לה סמך מן התורה יותר מרחיצה שיש לה סמך מן התורה. כן השולחן־ערוך רואין את צד היתרון במצוה זו ביום כפור יותר מבשבת וט"ב על ידי שמצא לנכון להזהיר שעל ידי ספינה קטנה לעבור במים יש מי שאוסר, ובהל' שבת לא מצא לנכון להזהיר, מפני שברור שאסור לעבור בספינה קטנה בים בשבת אפילו לדבר מצוה.

*

המכור באגודת חיים הל' שבת סימן ס"א אומר: "היה הולך לדבר מצוה כגון להקביל פני רבו או פני מי שגדול ממנו בחכמה יכול לעבור בה באמת המים ובלבד שיעשה שינוי שלא יוציא ידו מתחת שפת חלוקו כדי שיזכור ולא יבא לידי סחיטה". לא הזכיר היתר חזרה כדי שלא תהא מכשילו לעתיד לבא וכמו כן לא הזכיר את הבה"ג האוסר לעבור במים בספינת דרך השטה לברות שהטור בעצמו חולק על הבה"ג ו' מתיר ביום כפור לעבור בספינה קטנה דרך השטה. כנראה שבקולא מכוונת רק ביוהכ"פ, אפשר להתיר לעבור בספינה קטנה דרך השטה לדעת הטור בסימן תרי"ג. הבית־יוסף בהל' שבת הזכיר את ההיתר לעבור בחזרה בשבת מבלי לעמוד על השמטת הטור היתר חזרה. בהל' ט"ב בסימן תקנ"ד מעתיק הטור דין זה בקיצור נמרץ: "ההולך ל' הקביל פני רבו מותר לעבור במים עד צוארו ואינו חושש" שוב לא הז' כיר היתר חזרה. ובהלכות יום כי' פור בסימן תרי"ג מביא הטור הלכה זו בהרחבה: ההולך לבית המדרש או להקביל פני אביו או רבו או מי שגדול ממנו בחכמה או לצרכי מצוה יכול לעבור עד צוארו במים וכן בחזרה נמי מותר ובלבד שיעשה שינוי שלא יוציא ידיו מתחת חלוקו כדי שיזכור ולא יבא לידי סחיטה ומשום כיבוס נמי ליכא כיון שהוא דרך לכלוך. וכתב בה"ג ודוקא עד צוארו אבל מעבר לשוט אסור ותיכא אם התירו לו רחיצה חמורה דהוא אסמיכא כל שכן שיטה דקילא". העתקת ההלכה בכל כך הרחבה וב' פירוט כל האיסורים הכרוכים לפעו' לה זו, היינו הכרת החזרה במים והתסבר מדוע אינם חוששין לשאר האיסורים שעלולים להכשל על־ידי פעולה זו איסור סחיטה ואיסור שריית הבגדים, שלכאורה הם מן התורה דנקטינן שרייתו זהו כיבוסו. אלא שכאן הוא דרך לכלוך כמו שמנג' בים הידים בהגבה בשבת כבים שהוא דרך לכלוך לכן מותר. וגם להוסיף עוד היתר השטה במים ביום כפור. הכל אומר דרשוני. כי מכל זה יש להבין שהטור מתכוון להו' דיענו שליום כיפור ישנה משמעות מיוחדת וחזיפה הלכותית והצורך גדול להתיר מעשה זו יותר בכל ההגים ושבתות. כי בשבת לא הז' כיר היתר חזרה במים ולא הזכיר היתר שיטה במים וגם לא הזכיר שההיתר הוא כשהוא עובר במים מלובש להשמיענו, שבכבש של עירום יהיה אסור לעבור. ואז תהיה רחיצה גמורה ופסיק רישא ולא ימות. אבל העברה במים בבגדיו איננה דרך רחיצה ולכן מותרת ההעברה במים כשהוא מלובש בבגדיו.

*

שיטת הרמב"ם קודם לכל נע' תיק מקור הלכה זו הלקוחה מגמ' במס' יומא ע"ז ב' וז"ל: "ההולך להקביל פני אביו או פני רבו או פני מי שגדול ממנו עובר עד צוארו במים ואינו חושש וכו'. רב יוסף שרא להו לבני בי תרבו למיעבר במים למיתו לפירקא למיזל לא שרא להו. אמר ליה, אביי אם כן אתה מכשילן לעתיד לבוא. הכסקנא היא שרא להו גם למיזל כדי שלא תהא מכשילן לעתיד לבוא". ברמב"ם (הל' שביתת עשור פ"ג הל' ו') הנהיק את הברייתא כלשונה בלא כל הוס' פה כמעט: ההולך להקביל פני רבו או פני אביו או מי שהוא גדול ממנו בחכמה או לקרות בבית המדרש עובר במים עד צוארו ואינו חושש ועו' שה מצוה שהלך לעשותה וחוזר במים למקומו שאם לא תתיר לו לחזור אינו הולך ונמצא מכשילן מן המצוה.

כמקובל היה הרמב"ם צריך להע' תיק הלכה זו בהל' שבת ובהל' יו"ט, שם שייך דיון זה הואיל והוא חייב להקביל פני רבו ברגל, ולא בהל' כות יום כפור שאין חיוב לקבל פני רבו ביום כיפור כפי שהוכרו לעיל בשם בעל סורי אבן.

כמו כן קשה על הטור שהעתיק הלכה זו בהל' שבת ובהל' ט' באב בקיצור נמרץ ובהל' יום כפור מצא לנכון להרחיב את הדיבור על כל פרטי ההיתר.

מכאן יש להסיק, שעניין היתר הליכה במים עד צוארו בשבת או ביום כפור. או לפי הרמב"ם רק ביום כפור כי דעתו שההיתר תלוי אם הוא הולך כדי לקיים מצוה עוברה דאם לא עכש"ו איבתי, וביום כפור כל אדם רוצה להשלים את מה שהחסיר כל השנה וצער לו אם לא יורשה למלאות מבוקשו להפגש עם רבו או עם אביו או לא יתפלל בבית המדרש. לכן מצאו חז"ל להי' תיר לו ביום הכפורים לעבור במים עד צוארו כדי לקיים מצוה זו. אין זה קשור בעצם במצוות קבלת פני רבו שאינו חייב בה ביום כפור. וכן נראה מדברי הטור מאריכות הדברים ובפירוט הדברים ובו ההי' תר לשוט במים ביום כפור כדי לקיים מצוה זו ביום כפור, יום של גמר סליחה ומחילה וכפרה ויום של פיוס ורצוי למי שפגע בו במשך כל ימות השנה דאין יום כפור מרצה על עבירות שבין אדם לחבירו עד שירצ' צהו. אבל בשאר השבתות והחגים למרות שהחיוב רב יותר מיום כפור, אבל איננה מצוה עוברת ויכול ל' הליכה להחרה וביצוע ברוב החגים יכול להשלימה בימי החול המועד. לכן לא התירו לו לעבור במים ב' שבת ובחגים לדעת הרמב"ם.

סליחה לערב יום כיפור

הסליחה שלפנינו ליום הכיפורים סימנה א"ב. הפייטן מתאונן על הצער הרב אשר "הסגו מאורח המישור", והוא סגרב להרבן ולהתנפלות האויבים המצירים לישראל. הפייטן מזכיר גם כן כי "יום הכיפורים אפס הודו" כיון שבית המקדש חרב והעבודה נתבטלה. הפיוט עלום־השם הוא עתיק, ואפשר שנתחבר בארץ ישראל. הוא מתפרסם על פי כ"י אדלר בס' 3448 אשר בבית מדרש לרבנים בניו־ארק.

א-להים אתה צורנו
בך בטחו אבותינו ויוצרנו
געל רוע יצרנו
דעתה כי הוא צרנו

הסגנו מאורח המישור
ובדרך לא סלולה לקשור
זך המוציא אסורים בכישור
חננו בחסדך וצעקתנו תשור

טוהר מזבחך נדרס ונגלה יסודו
ליום הכפורים אפס הודו
כליל קרבן בטל מן ועדו
לא מצא עבדך שמחת מועדו

מה נעשה ואין ידנו לאל
נארצינו הבדילו בינונו ובין ישועת אל
סברנו לישועתך קדוש ישראל
עותנו מחה וחיש לנו גואל

פנה לתחנתנו ושועות לבשור
צדקנו ומדרכיך בלי לסור
קומם שער האיתון ושער סור
ריצה כאז בתובם זבחי עשור

שמע שועת שוטחי אליך כפים
הצמאים לרחמיך בארץ עיפה למים
תרום לרחם נשואי לך עין
ואומרים וא-להינו בשמים".

הערות

2. הה' כב, ה. 3. בראי ח. כא. 4. דעתה — ידעת, השבכה ? סימן עתיקות. 5. תת, כז, יא. 6. ירמ' יח, טו. הה' סח, ז. 8. הה' נא, ג; איוב לג, כח. 9. יחז' יג, יד. 11. מן ועדו, השווה: בעבור סמוכים בבית הועדה (אז ביום כפור. יצר להכ"פ). 12. בכד' י, י. 13. נחמ' ח, ה. 14. ישע' נט, ב. 15. תה' קיט, קסה. 16. שם, נא, יא. 17. לבשור — הקל, הידידי פייטני. 19. יחז' מ, טו; מלכים ב, ו. 21. תה' פח, י. ישע' א, טו. 22. תה' קכב, ו. 23. תה' קכב, א. 24. תה' קטו, ג.

הערה: במהדורה זו הפייטן חורז מים עם עין — פיס"עין.

יוסף מרקוס

מיסמך ומשמעותו

(סוף מעמוד 3)

בונים את הגולן ופיתחת רפיח, הקי' מו עשרות התנחלויות מעבר לגבול הירוק — והתשובה: מה שעשו עד עכשיו, עשו ב"פנים המוצעים". "כ' אילו כפאם שד". קרית ארבע לא הוקמה, אלא הוקמה על אפם וחמתם של אלה שהתקדים היה להקימה ולא נשארה להם ברירה אלא להשת' מש בכוח נגד אלה שהחזירו אותנו לחברון שנגזלה מאתנו על־ידי ה' שחיטה בתרפ"ט, ועד כדי כך לא היה בידם של "היונים" לעשות. אולם הם הצליחו במידה רבה להאט את קצב בנייתה של הקריה על־ידי סחבת, ועל ידי שליחות הבונים את הקריה כשר אחד לשני וכל אחד התנער מהרצון לבנות...

אותו המצב נשאר בפיתחת רפיח, סחבת, "חוסר כסף" בגלל חוסר רצון, בגלל הרצון למנוע הקמתם של אותם היישובים. אין בונים מתוך שמחת הגאולה, וחדוות השיבה לציון.

"מיסמך גלילי", נקווה, שם קץ לאי־ההבהירות של עמדת הממשלה כהסיבה אחת ולאחריה כוהפה של כל השרים, לסחבת, לנסיונות של הכשלת הפעולה להקמת יישובים יהודים בשטחים המשוחררים. שר אחד יחדל להראות כהובה של שר שני. כך האוצר התחייב גם בפומ' בי להעביר לרשות משרד הבטחון סכומים בכוריים למטרה זו, ופעי' לת הבנייה והשיקום החלה ביתר תנופה. מובן שאם מי שהוא בתוך הממשלה הנוכחית או החדשה ירצה להכשיל ולשים אבני־נגף — ימצא לו הדרך לכך. אולם יש להטוב ש' יימנעו מלעשות זאת, אם לא ירצו להביא לידי משבר קשה וחמור גם בממשלה וגם במדינה.

תוצאות חיוביות במיסמך זה אפשר לראות גם בהודעתו של שר המסחר, והתעשייה, שבאיזה פתרון מדיני ש' נגיע אליו — הנה מדינת ישראל בשטחים המשוחררים יהודה אחת מבחינה כלכלית. נקווה לכן, שה' ממשלה תעשה הכל כהסיבה לבצע מה שכתוב במיסמך זה על כל הנובע ממנו.

"דיה לשמחה בשעתה"

שואלים: אבל סוף סוף נגיע פעם למו"מ על שלום, מה יהיה אז גורלם של היישובים הללו ומה נאמר אז לאלה שישאלו על גורלם בבהוע ר' כבפנים. על כך התשובה המסורתית: "דיה לשמחה בשעתה", ועל שאלה מעין זה ענו חז"ל: לכשנהיה נחכם. כשנוכה למו"מ על שלום, נשמע קודם כל מה יהיה בפי הערבים על גורלם של היהודים בשטחים המשוחררים, ואז יתקיים הוויכוח בתוכנו בין אלה הכונים עצמם "יונים" ובין אלה שמכנים אותם "נצים". אז יהיה הוויכוח הזה מבטי.

ובכיוון שכל הצהרותינו על ה"וכ' ניהו" שלנו בשטחים המשוחררים לא הביאו את הערבים לשולחן הבר'... — נשאיר את הויכוח כשנעבור בפניו. בינתיים אנו עומדים בפני התפקיד הדוחף והתכוף להחי"ש על כיה שאפשר אכלוסם של השטחים המשוחררים ביהודים ולהודיע ב' הקמת יישובים יהודיים על כל צד רותיהם. למענו ולמען יצירת הידב' רות בינינו לבין הערבים בשטחים — הידברות שיכולה להביא בסד ושלום.

אוסטריה כארץ מעבר באירופה

(סוף מעמוד 5)

לפי חרב וירדש את ארצו מארנון ועד יבוק וכו'". "על כן יאמרו המושלים באו חשבון".

חשבון הדמים

אם נעשה את השבון הדמים, התוצ' משמע, עם סיחון המודרני, הלא הוא קרייסקי האוסטרי—יהודי, הרי שאכ' גם פתח את המעבר ליהודים, הזור' מים בדרך למולדתם, ואף הגיש להם שירותים, ובזה אולי יכולה אוסטריה לכפר על פשעיה בתקופה הנאצים — אבל ברגע שהחל צל של איום עליה מצד המחבלים הערבים, סגרה את המעבר, והשיב כפי שהשיב מלך אדום למשה רבינו: "לא תעבור בי, פן בחרב אצא לקראתך", "וימאן אדום נתן את ישראל עבור בגבלו, ויט ישראל מעליו". אלא שבמקרה זה אין אנו יכולים לנהוג כך, משום שאוסטריה היא המדינה הגובלת עם מזרח אירופה והמעבר דרכה הוא הטוב והקל ביותר מכל הבחינות. ולאור זה שההרהם אין הניח ש' מדינה אחרת תסכים עכשיו לשמש ארץ מעבר.

אוסטריה המתפארת שהיא ארץ מעבר בין אירופה המזרחית לאי' רופה המערבית, שמאות אלפי פלי' טים עברו בה, מאז תום מלחמת הע' עולם השניה — נפלה על ברכיה לפני שני פרשים ערבים, והחליטה להי' כנע להם, ולשנות את מדיניותה ה' יהודית, לשמש ארץ מעבר בין המז' רח והמערב. ללמדך, כי במדיניות, אין אתה יודע אף פעם היכן אתה עומד כאשר אתה עוסק עם שלטון זר. האינטרסים משתנים ובעקבותיהם גם המדיניות, ולכן "אל תבטחו בנ' דיבים", ובוודאי לא בנדיבים משוגע של קרייסקי חבריו הסוציאליסטים. היה זה אולי, משגה, שנציגי ישראל בוינה לא טיפחו קשרים עם המפלגה השניה הגדולה באוסטריה, מפלגת העם, משום שבכבל חילופי שלטון, יש צורך לשמור על קשרים עם האו' פוזיציה. יש להתפלא גם על יהדי אוסטריה שהתעטפו בשתיקה, ולא מחו נגד אחיהם היהודי ברונו קריי' סקי (שסירב להירשם כחבר בקהלה בטענה שהוא "אתאיסט"). על סגור את המעבר לאחיהם. אירוני הוא, שבתקופה שבה התגשם החלום הגדול של יציאת יהודים מרוסיה, דווקא הודות למאבקם של סנטורים וצירי' פים לא־יהודים, כמו הנשיא ניקסון והסנטור ג'קסון, דווקא בתקופה כזו יבוא יהודי מתבולל ויסכן את הג' שמת חלום הדורות של יציאת יהודים מרוסיה, על ידי ההלכה אזוליה.

בראשית

(סוף מעמוד 4)

עולמות, והחסידות הרחיבה את ה' גבולות ולימדה, כי האדם מוסף מן העולמות העליונים את אורות הה' סד והשפע ומקדש בהם את כל עשייתו, ובלבד שיתכוון למצווה ולמעשים טובים. מדור הפשט וה' דרש ומדור ביקורת הקרא מש' לימים ומצפים את הנושא אדם. ב' סקירה השקפות של ביקורת המק' רא אין בר־תנא מתעלם מן מת' נגדי הביקורת קאסוטו, סגל וא' חרים ומביא את דעתם במפורש וב' מפורש.

באותה שיטה דן המחבר בנושא שבת ובפרשת קין והבל. בדרך זו הוא מרחיב את הידיעה של הפי' רושים והביאורים לנושאי המקרא, לעומקם ולרוחבם. מעלה הסבריה של ראשונים ושל אחרונים, ומכוון את הדברים לבעיות העידונית על השלכותיהן ומשמעותן המיוחדות ו' המאלפות.

גמר חתימה טובה!
מאחלת
לכל בית ישראל
בארץ ובתפוצות
הנהלת מלונות
פאן אמריקן
בת־ים
טלפון: 03-876111
ים־המלח
טלפון: 057-97821

"למען נחדל מעושק ידינו"

מאת אלכסנדר כהנא

...ר' מגדולי ישראל בדורות ...נים היה רגיל לאמר בשם ...ו: עיקר תפילות ימי חול ...שבתות. עיקר תפילות ה' ...ות — ימים טובים. עיקר ...ות ימים טובים — ימים ...ים. עיקר תפילות ימים נ' ... — יום הכפורים. עיקר ...ה יום הכפורים — תפילת ... עיקר תפילת נעילה — ...נחדל מעושק ידינו".

...הבהמה, העוף והרמש דואג לעצמם או לכל היותר למש' ...הקטנה. גם באדם הרגיל יצר האנוכיות. מובלט הדבר ...מוחשי אצל הילד, הרואה ...מו כמרכז לסובב אותו וזועק כשאין מספקים את הרצוי ...כשמסיחים את הדעת ממנו. ...של הורים ומורים צריך לע' ...ילד את האנוכיות הזאת. בית ...עממי והתיכון, צריכים לחנך ...לכיוד התלמידה למידות טו' ...מען הזולת. המדינה המתוקנת ...ול אזרחיה בחוקים שתים את ...דאגה למען הבטוח הלאומי, ...פת חולים וחוקי הסעד השו' ...מקטינים את הפער החברתי ...ורחים העשירים ובין העניים, ...ים הנדכאים הנמצאים בשולי ... בין שני הקצוות ישנן דר' ...גות ושכבות שונות של עצ' ...לנים, של מקופחי־גורל או ...עצמם ע"י בטלנות ורשלנות. ...שוה בכל החוקים הממשל' ...הציבוריים שהם מגנים לעזור ...ים ומונעים עושק החלשים.

...מזומות

...ר' יוחנן, אלמלא לא ניתנה ...היינו למדים צניעות מחתול ...נמלה וכו' ודרך ארץ מתר' ...עירובין ק, ב) הרב עמיאל ...רבה של תל־אביב, מבהיר ...את דברי חז"ל אלו. הוא ...את דברי ר' יוחנן המנסה ...לשומעיו עד כמה התורה ...את המידות הטובות לאדם ...בבלם לצוצת החיות והעופות ...ת־עין כאלו צנועות, מתרח' ...גזול ושותפות על דרך־ארץ, ...רק בצורה שטחית ביותר. ...וא התחיל בדבר אחד מסוים, ...הוא אכזרי כלפי בעלי חיים ...אותם.

...איננה גוזלת מחברתה, אלא ...ה מסירות האחרים שאינם ... הדרך־ארץ של התרנגול ...ת־הלקלקות המבכיתה בלשון ...נוגה עד שהוא ממלא את ...מסיים הרב עמיאל את ה' ...זו היא דרך־ארץ מודרנית ...ה ואינה עושה, מדברת ואי' ...ימת. מצא אני לעצה להר' ...ז את דברי מטרניך: אצל ...נאסים הלשון משמשת לכסות ...ת מידה בצורתה זו ודאי ...ללמד מהדרך־ארץ של ה'

הפועל

...קודמים, כשעושה עבודות ...צות תבל, כשחוקים סוציא' ...לל לא היו קיימים או היו ...תורתנו חוקה חוקיה ה' ...דאגה לשכבות החלשות: ...לעני ולאביון. ידוע צווי ה' ...לא תעשוק שכר עני ואביון ...או מגרך אשר בארצך בשע' ...ומו תתן שכרו ולא תבוא ...שמש, כי עני הוא ואליו הוא ...נפשו ולא יקרא עליך אל ...בך חטא" (דברים כד, יד־ ...ערכת חוקים מסועפת הוד' ...וודה ופרשה נביאנו הגד' ...רקי תהלים להטיב לשכיר ...אצלינו, לעזור לעני ולכל ...גורל המר להם. בין החומ' ...כר לא רק עושק הפועל. ..."עשק את עמיתו" (ויקרא ...הנביא הרשע בציון גם את ...ורמאי המתכבן לעשוק את ...ההופך את זה לסדר חייו ...ידו מאזני מרמה, לעשוק ...הושע י"ב, ח) היהדות הר' ...העושק בכל צורותיו ואנו ...את ה' "אל יעשקוני זדי' ...קים, קכב) והקב"ה סמך הצדק המשפט "עושה משפט לע' שוקים" (תהלים קמ"ו, ז). בספר החכמה קהלת נאמר "כי העושק יהולל חכם" (קהלת ז, ז). על כן מתאימה מאד הפיסקה הזאת בתפי' לת נעילה ביום הכפורים שבעיקר הוזהרנו בו במיוחד על "עבירות שבין אדם לחברו עד שירצנו".

לפנים משורת הדין

בתפילת נעילה, בסיום צום יום הכפורים, עת הנפש מזדככת מגש' מיותה ועושה חשבון־נפש עקבי וטהור, הבה נסתכל עמוקה עד כמה דבקה בנו מידת האנוכיות המאפיינת את החיה, הבהמה העוף או את הילד בשחרית ימיו. לא די בקיום מצוות בצורה שטחית, לעקוף חוקי החברה והמדינה בצורה מתוכמת, אלא להחדר לעמקם של דברים.

יש אנשים הדוגלים ב"יקוב הדין את ההר", מתוך אנוכיות מופרזת הם רואים הם דורשים את מצוי הדין בכל חומרתו מבלי להסתכל שהם דורכים על ראשי אחיהם ועל כך אמרו חז"ל: "לא חרבה ירושלים, אלא שדנו בה דין תורה, ולא עשו לפנים משורת ה' דין" (לפי בבא מציעא ל') נקודות אלו ועוד אחרות צריכות לשמש להקירות מדוקדקות מסכת חיינו ה' נרקמת בדור קיבוץ גלויות. יש להשתדל ולהשריש בחברה הישר' אלית המתחדשת דפוא־מנע, ש' היידקי העושק לא יתפשטו ויסתעפו ביחסים בין אדם לחברו. אנו מחוי' בים לשאוף לצדק חברתי, כי "ה' משפט" המוק הם הדרגה הראשונה לצדק.

דמוקרטיה ולא אנרכיה

אחרי עשרות שנות קיום "המדי' נה בדרך", אחרי הבנין בהסדי ה' מדינת ישראל — ראשית צמיחת גאולתנו, אחרי מלחמת "ששת ה' ימים" ושחרור ירושלים השלמה ו' שאר אדמות המולדת, אנו הולכים ומתמכסים במידות המאפיינות את אומתנו, בימינו "עושק" הוא לא רק, שהחרשהן או בעל הבית עושק את שכר הפועל ועל זה הוא נתבע לדין ומשלם בעד הלנת שכר. כופין אותו לתנאים סוציאליים כגון שכר מינימום, מס מקביל לקופת חולים, בטוח לאומי, ימי מחלה והבראה וכו' וכו'.

"עושק" הוא שביתת רופאים המונ' עים עזרה מחולים, שביתת צוות הדיי־נתוח המעכבות נתוחים, "עו' שק" הוא שביתת־פראיות בבתי הרו' סת התרוסות מפעלים והכורתות לעתים את פרנסת בעליהם וחבריהם לעבודה כאחת. "עושק" הוא שחלק מורים עושים מלאכתם רמיה ו' מקפחים את תלמידים לכל ימי חייהם. או חלק רבנים המקבלים שכר מלא ואינם מתפנים להדריך את הצבור כפי שהתחיבו. "עושק" הוא שביתת ימאים, מהנדסים, פועלי־נמל הנמצאים בראש מקבלי השכר, אך בתוך רצון לקבל עוד יותר, אינם מוכנים להדזק לבררות. לצערנו, הנגע של "עושק" הולך ומתפשט מבית החולים (למרות שבועת הרו' פאים) עד היכל המשפט.

רשימת העושקים היא ארוכה ו' מגוונת. אנחנו עושקים איש את רעהו מבלי להרגיש והתוצאות הן המורות לעצמנו ולמדינת ישראל ה' מתחדשת. לצערנו הגענו למידה לא מעטה של אנרכיה במקום שאיפתנו לדמוקרטיה. כיון, שאנו עושקים אחד את חברו, אין ערך להשיגים המדי' מים של העלאות־שכר על צורותיהן השונות המתורכמות, כי הן נבלעות בעתיד הקרוב בהעלאת המצרכים והשרותים. קיים בנו דברי הנביא ישעיהו "כספך היה לסיגים — סבאך מהול במים". אמר המפרש: שניהם מרמים אחד את השני. ה' אחד נותן כסף המכיל פסולת ו' מקבל לא יין רגיל, אלא מהול ב' מים...

נהדהר עמוקות "למען נחדל מעושק ידינו". נתגבר על יצרים בהמיים או ילדותיים, נושיט יד־אחים אחד לחברו ונבנה חברה יוצרת בארץ אבות לפי המסורת המפוארה שלנו. [illegible]

* יצא לאור *

— סגירה, תלדותיה ואישיה, ע"ה שנים ליסודה, מאת בן־ציון מיכאלי, עם עובד, תרבות וחינוך.

— הדיירים, ספור, מאת ברנארד מלמוד, ספריית ספרא עובד, 193 עמ'.

— על עצים ואבנים, ספור, מאת אהרן מגד, עם עובד, תשל"ג 158 עמ'.

— דיני הבחירות לכנסת, מאת עו"ד צבי יפה, עם הקדמה מאת השופט חיים כהן, הוצאה עם עובד, תשל"ג, 234.

— חזון הרב קוק ומגשימיו, אלבום, מובאות מכתבי הראי"ה קוק, דברים על שיטתו צילומים מהווי ומדור הצעיר הדתי־לאומי מלווים הסברים. עריכה בני הדז'יחיא, יו"ל על־ידי הדור הצעיר במפד"ל.

— היודנראט בעיני היהודים ה' גרמנים, מאת אריאל פינק, הוצ' בית־הספר התיכוני־דתי יבנה, חו' לון, תשל"ג.

פיתוח מזרח ירושלים בע"מ
מודיעה בזה שפרסמה
מיכרז לקבלת זכות שכירות של
4 בתי־מלאכה/חנויות
ב"חוצות היוצר" בירושלים
רח' חטיבת ירושלים (לשעבר דרך חברון)
למרגלות מגדל־דוד.
● פרטים וטופסי השתתפות אפשר לקבל במשרדי החברה: רח' ממילא 18, ירושלים, טל. 224403, 224404 בין השעות 10.00—13.00 מדי יום.
המועד האחרון להגשת המכרזים — 9.11.73 שעה 12.00.

מרכז ההסברה
שירות הפרסומים
* המיעוטים בישראל
מאת: אורי שטנדל
בתוכן: מגמות כלליות, התפתחות הדמוגרפית, המבנה העדתי, קוי הריכוזים הגיאוגרפיים, תהליכים כלכליים, המבנה החברתי, מערכת החינוך, המערך הפוליטי, ההסתדרות כגורם במיגזר הערבי חיי התרבות, רשימה ביבליוגרפית.
170 עמודים — המחיר 5 ל"י
* דע את ישראל
עובדות ונתונים על תחומים בחיי המדינה.
154 עמודים — המחיר 3 ל"י
* יחסי החוץ של ישראל
מאת: פנחס אליאב
בתוכן: בכלול יחסי ישראל־ערב, ישראל ואומות העולם, ישראל בזירה הבין־לאומית, חלקם של קשרי החוץ בפיתוח המדינה, הגורם היהודי.
97 עמודים — המחיר 4 ל"י
* אנחנו, הם וארץ ישראל
מאת: רפאל רופין
מן התוכן: היהודים — עם אחד. זכויות היהודים והערבים בא"י. "פלשתינה" ומדינת ישראל. הפליטים הערבים, התנועה הציונית ומדינת ישראל. איחוד ירושלים. האנטישמיות הערבית ושיתוף הפעולה הערבי־נאצי. ממשלות ערב והתנועה הלאומית הערבית. הסירוב הערבי.
82 עמודים — המחיר 3 ל"י
* חוקים להגנת הדייר
מאת: ד"ר זאב נגבי
הסברת החוקים בלשון פשוטה, עם דוגמאות להמחשה.
36 עמודים — המחיר 2 ל"י
להשיג את כל הפרסומים במקומות המכירה הבאים:
— ירושלים: המיר בינשטוק, רח' בן יהודה 2, בנין סנסור, טל. 224808.
— חיפה: מדע, רח' הרצל 49, טל. 663694.
— תל־אביב: א. ספרים לעם, רח' יבנה 7, טל. 621855; ב. שרותי הפצה של פרסומי הממשלה, רח' ב' מס' 29, הקריה, טל. 255286.

הופיע כרך י"ד
של
האנציקלופדיה התלמודית
מכיל ערכים "חזקת־חיים" עד "חיה" וביניהם 50 ערכים גדולים של כל יתר ה"חזקות", כל ערכי ה"חטאות" ו"חייבי־כריתות", "חייבי־לאווין" ועוד.
המחיר: —.30 ל"י
כן הופיעה
מהדורה חדשה של כרך א'
סידור חדש עם מאות הוספות ותיקונים בכל עמוד; כולל 70 עמודות חדשות
המחיר —.30 ל"י
המחזיר את הטופס הקודם משלם רק —.14 ל"י
הכתובת להוצאת הכרך:
אנציקלופדיה תלמודית, בית־וגן, ירושלים
[illegible] 52
חיים ניסלר, רחוב ביל"ו 4, תל־אביב

صكنا من الاصل

صكنا من الاصل

כח התורה - „אבן הראשה של גדולת ישראל"

(העמק דבר, במדבר ב"ד, כ"א)

תקציב החזקת כ־6000 תלמידים כ"י מגיע ל־30 מליון ל"י השנה
תקציב הפיתוח בכל מוסדותינו מגיע ל־20 מליון ל"י השנה
תקציב המלגות לתלמידינו מגיע ל־350.000 ל"י השנה
תקציב הדפסת גמרות וספרי עזר מגיע ל־100.000 ל"י השנה

תודתנו וברכתנו לכל המסייעים בידינו
לקיים, להחזיק, לפתח ולהרחיב המסגרת

ברכת גמר חתימה טובה
ומועדים לשמחה

שלוחה לכל ידידינו בכל אתר ואתר

המחדש בטובו בכל יום תמיד - יחדש שנת שלום ושלוה
שנת הרמת קרנה של תורה ותלמודה עלינו ועל כל ישראל

מרכז ישיבות בני עקיבא בישראל

MERKAS YESHIVOT BNEI-AKIVA B'ISRAEL

תל-אביב, רח' דובנוב 7 • ת. ד. 40025 • טלפון 258804, 265773

Tel-Aviv, Dubnov St., 7 • P.O.B. 40025 • Phone 258804, 265773

ישיבות תיכוניות

א. ישיבת בני-עקיבא כפר הרואה
*
ב. נתיב-מאיר ירושלים
*
ג. נחל-יצחק נחלים
*
ד. תקות-יעקב שדה-יעקב
*
ה. רעננה
*
ו. אור-עציון מרכז שפירא
*
ז. פרחי-אהרן קרית שמואל
*
ח. נתניה
*
ט. בית-יהודה כפר מימון
*
י. בית שמואל — חדרה
*
י"א. אהל-שלמה באר-שבע
*
י"ב. נוה-הרצוג אשדוד — ניר גלים
*
י"ג. נחם — אבן-העזר
*
י"ד. אדרת — בת-ים—חולון

ישיבות תיכוניות
עם מגמה מקצועית

ט"ו. בר-יוחאי, מירון
*
ט"ז. הישיבה החקלאית כפר הרואה
*
פרחי אהרון — קרית שמואל
*
בית שמואל — חדרה

ישיבות גבוהות

י"ז. ישיבת הכותל ירושלים
*
י"ח. ישיבת הגולן רמת הגולן

ישיבה מכינה

י"ט. המכינה המרכזית גבעת שמואל

אולפנות לבנות

כ. אולפנא — כפר פינס
*
כ"א. אמנה — כפר-סבא
*
כ"ב. צפירה — מושב צפריה
*
כ"ג. סגולה — קרי' מוצקין

אולפנות לבנות
עם מגמה מקצועית

כ"ד. אולפנא — מירון
*
כ"ה. בית בלומה — פ"ת

בשנת ה־כ"ה למדינה, הגענו בעזה"י ל־כ"ה מוסדות במסגרתנו

ביה"ד לנהגים לאיסוף אשפה
נל־אביב לחזור מיד לעבודה תקינה

...את שופטו בהל אביב ...ת-הדין האזורי לעניני ...בתל־אביב בראשותו ...שופט הראשי בר־ניב, ...הבה צין, שלפיו עד ה־ ...של המכוניות לאיסוף ...בתל־אביב, לחזור לע־ ...בודה תקינה.
...הוצא לאחר שהנהגים, ש־ ...נתהילת השביתה בסנקציות, ...המול, ללא כל הודעה מוק־ ...שביתה כללית, העשויה ל־ ...על פינוי בצבורי האשפה ...העיר.
...ם הצלו אתמול תביעה קי־ ...— להבטיח להם תשלום נו־ ...הובלת האשפה למזבלה ה־ ...
...ות השביתה הכללית, שכא־ ...כביד בביוחד על מצב ה־ ...בעיר, פנתה אתמול הע־ ...יריה בקריאה לתושבים ש־ ...יציא פסולת, גרוטאות או

ענפי גיזום אל הרחובות ואת ה־ אשפה הביתית יאספו בשקיות ניי־ לון, יקשרום ויניחו אותם בביתני האשפה של החצרות.
בעלים ובתי מלאכה נתבקשו לפנות בעצמם את הפסולת למגר־ שי האשפה בהוריה. מוסדות ברי־ אות נדרשו לרסס את האשפה ב־ חדרי הדברה.
דובר העיריה מר י. גולן מסר א־ מש, כי הסכם השכר עם הנהגים נוהם בחודש ינואר והוא בתוקף עד לחודש אפריל 1974. לדבריו לא היתה כל סתבה במו"מ ולא הוגשה כל דרישה עד להודעה על הסנ־ קציות אתמול, כאמור, הודיעו א־ לה על השביתה הכללית.
נמסר עוד כי ארגון עובדי ה־ עיריה מתנגד בתוקף לשביתה ו־ הוא דורש מהנהגים לחזור מיד ל־ עבודה תקינה.

50 כתבי אישום הוגשו נגד מפקיעי מחירים

בהמישים כתבי־אישום הוג־ שו אתמול לבית משפט ה־ שלום בחיפה נגד סוחרים ה־ מואשמים בהפקעת מחירים ובאי־הצגת להוות־מחירים.
בין הנאשמים — קמעונאי־ מכולת, בעלי איטליזים, בע־ לי מסעדות ומזנונים וסוח־ רים אחרים.
את כתבי האישום הגיש עו"ד משה פולסקי, היועץ המשפטי של משרד המסחר והתעשיה באזור חי־ פה, בעקבות ביקורות־פתע שערכו פקחי המשרד בחודשים האחרונים בחנויות מכולת, בשווקים ובבתי־ מסחר באיזור חיפה והקריות.
ברוב כתבי האישום מואשמים חנוונים באי־הצגת מחירים של מצ־ רכי מזון בחנויות־מכולת, איטליזים ומסעדות. ובהגדות למכירת מצרכי־ חשמל ובתי מרקחת.
הנוונים רבים גם מואשמים ב־ הפקעת מחירים של מצרכי מזון ב־ סיסיים, כגון לחם, חלב, גפרורים, תה, קמח, סוכר ועוד.
באחד המקרים הוגש כתב אישום נגד בעלי חנות מכולת חיפני ש־ דרש 1.50 ל"י תמורת חפיסות סי־ גריות שעליהן מוטבע מחיר של 1.25 ל"י בלבד. במקרה אחר מו־ אשם בעל מסעדה בקבלת מחיר ה־ עולה על הרשום בתפריט.
פקחי משרד המסחר והתעשיה גילו במהלך הביקורת, כי בעל חיפני לאריזת מוצרי מזון בשקיות ניילון שיווק שקיות־סוכר שבהן נת־ גלו הפרשי משקל עד 49 גרם ל־ רעת הלקוח. כמו־כן הוגש כתב אי־ שום כנגד בעלי דוכן למכירת יר־ קות בשוק תלפיות בחיפה, הבוא־ שכים בשימוש במאזנים כוזבים.

עו"ד ישראל יהודה כופר באשמה

עורך הדין החיפני ד"ר ישראל יהודה, המואשם במעילה ברבבות לירות בכספי לקוחותיו — כפר את־ מול בבית המשפט המחוזי בחיפה בכל העובדות וההאשמות המיוחסות לו על ידי התביעה.
בישיבת בית־המשפט גם דחה ה־ שופט ד. בכור את בקשתו החוזרת של הפרקליט־הנאשם להשתחרר ב־ ערבות. השופט נימק את החלטתו בכך, כי בשלב זה לא נתגלו נסי־ בות חדשות בדיון זה.
בית־המשפט נענה לבקשת הנא־ שם וישמע ביום ה', הקרוב — כחודש ימים לפני המועד שנקבע לתחילת המשפט — עדת־הגנה שבי־ קש הנאשם לזמן מרם צאתה את הארץ בדרכה לרודסיה.
הנאשם דוחה בשלב זה מינוי סני־ גור מטעם המדינה, בטענה, כי כל עוד לא הצליח לעיין בחומר התבי־ עה אין לכפות עליו מינוי סניגור.

חזית דתית־לאומית
המזרחי־הפועל־המזרחי והדתיים בלתי מפלגתיים
מטה הבחירות — מחלקת ההסברה — ירושלים

ה
שובת היחיד ותשובת הרבים
נשי חברים, כנסים והרצאות בזמנים (8.10.73—7.10.73)

אזור גבעת מרדכי — יום ראשון י"א בתשרי תשל"ד (7.10.73)
בבית משפחת אפרתי, רח' הרצוג 101, בשעה 7.30

עצרת אזורית
בהשתתפות: ח"כ ד"ר יוסף גולדשמידט מועמד המפד"ל לראשות עירית ירושלים. ● דברי פתיחה: מר נתן אפרתי

אזור הדרום — יום שני י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.73)
באולם „אמך", רח' עמק רפאים, בשעה 7.30 בערב

עצרת מרכזית
על הנושא: תשובתנו לסתימת פערים
בהשתתפות: ח"כ ד"ר יצחק רפאל; מר אהרון אבו־חצירא — ראש עירית רמלה; מר אליעזר אפטבי — נציג עולי פרס; מועמדי המפד"ל לכנסת השמינית.
● דברי פתיחה: מר עמרם הרוש — חבר הנהלת המועצה הדתית והמועמד המפד"ל לעירית ירושלים ● דברי ברכה: מר אברהם פיש — חבר הנהלת המפד"ל בירושלים.

איזור נוה יעקב
בבית החבר יהושע שיטרית, בלוק 3/15, בשעה 7.30 בערב

עצרת פעילים
בהשתתפות: מר ברוך דובדבני — ראש המרכז לחינוך דתי וחבר מועצת העיריה.
● דברי פתיחה: מר יוסף קרוק — מרכז האיזור.

אזור קרית היובל — יום שלישי י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.73)
בבית משפ' אברהם מרדכי, רח' שונן 13, בשעה 8.00 בערב
בהשתתפות: מר דוד ברגמן — חבר הנהלת העיריה.

ואתו

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965
מרחב תכנון מקומי זמורה
הודעה בדבר אישור שינוי תכנית מפורטת

...ה בזה הודעה בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, ...ה — 1965 כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז, ...יטה באישור שר הפנים, לאשר שינוי תכנית מפורטת הנקראת:
...וי תכנית מפורטת מס' זמ/571/37.
...דעה על הפקדתה ביחד עם התשריט המצורף אליה פורסמה ...וט הפרסומים מס' 1874, תשל"ב, 427.
...וי האמור בצורה שבו הועדה המחוזית אישרה אותו ביחד התשריט המצורף אליה, הופקד במשרדי הועדה המחוזית ...ורה וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה זמורה בעונין, רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים ...ורים פתוחים לקהל.

(חתום) א. חיין
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז המרכז

...ול תשל"ג — 3.9.73

מרחב תכנון מקומי „זמורה"
הודעה
על הכנת תוכנית מפורטת עפ"י סעיף 77 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965

...ת בזה הודעה, כי הועדה המקומית לתכנון ולבניה זמורה ...טה בישיבתה מס' 27 מיום 23.7.73 להכין תוכנית בנין ...מפורטת זמ/571/52 רח' אלי כהן.
...ת התכנית: הרחבת דרכים קיימות והתוויית דרכים חדשות ...ה למגרשים, הפקעה לצרכי צבור, שנוי יעוד מאזור הצי... ...י לאזור מגורים, וכל ענין אחר אשר הועדה המקומית תמצא ...להסדיר כמפורט בסעיף 69 לחוק.
...הם השטחים הנכללים בתחום התוכנית המפורשת:
...ב 3796, 3828.
...ים: 99, 98, 97, 96, 95, 94, 93, 90, 89, 88, 87, 86.

צ. כהן
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה „זמורה"

מרחב תכנון מקומי „זמורה"
הודעה
על הכנת תוכנית מפורטת עפ"י סעיף 77 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965

...ן בזה הודעה כי הועדה המקומית לתכנון ולבניה זמורה ...טה בישיבתה מס' 27 מיום 23.7.73 להכין תוכנית בנין ערים ...טת זמ/571/53 רח' יאיר שטרן.
...ת התוכנית: הרחבת דרכים קיימות והתווית דרכים חדשות ...ה למגרשים, הפקעה לצרכי צבור, ושנוי יעוד מאזור מגורים ...מלאכה, וכל ענין אחר אשר הועדה המקומית תמצא לנכון ...יר כמפורט בסעיף 69 לחוק.
הם השטחים הנכללים בתחום התוכנית המפורשת:
...: 5313 מגרשים: 646 — 647.

צ. כהן
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה „זמורה"

רתנו

אסיר ציון שפילברג שעלה לישראל:

יש להמשיך במאבק למען שיחרור הכלואים בבריה"מ

קריאה לישראל וליהדות הע־ ולם להמשיך ללא לאות בי מאבק למען שחרור אסירי ציון בברית־המועצות — השמיע אתמול אסיר־ציון לשעבר א־ קאדי שפילברג, בהגיעו ארצה לאחר שלוש שנים במחנה כפיה בסיביר. הוא היה בתוך קבוצה של 150 עולים שבאו לישראל מבריה"מ, דרך וינה.
שפילברג התריע על הרעת מצבם של אסירי ציון במחנות־הכפיה ו־ הסעיף כי כנגד נסיון השלטונות ה־ סובייטיים לשבור את המורל של ה־ נאבקים למען הגירת יהודים מברית־ המועצות יש לחזק את מאבקו של הסנטור ג'קסון ולהדגיש בכך את הצ־ טרפותם של אסירי ציון בבריה"מ אל חבריהם בישראל.
בנבל התקופה בלוד נתקבל אר־ קאדי שפילברג ע"י אשתו ובתו הנמצאים בארץ כבר חודשים אחדים ונציגי מוסדות.
שפילברג הואשם בזמנו בהפצת חיבור תעמולה נגד בריה"מ ונידון ל־3 שנות מאסר במחנה כפיה. ב־ מהלך מאסרו הכשיך להשמיע את קולו וגם הבריון הפגינו למענו ומחו על מעצרו.
בקשתו הראשונה עם בואו לכאן היתה, כי ייעשה הכל לבטן שיחרורם של אסירי ציון האחרים.
בספרו על החמרת התנאי כליאתם גילה שפילברג מקצת משיטות המחנה הרוסי: תנאי החיים הקשים בלאו־ הכי מחמירים כל אימת שאסיר, ר־ במיוחד אסיר פוליטי, קובל על ה תנאים. כל דרישה לקיים אפילו את החוק ההכזר הנהוג לגבי אסירים ושלא לחרוג ממנו. נתקלה בתגובה נוכחיה. אסיר ההוכבע את מלוא מנת האוכל או זכות לכתוב או לקרוא וכדו', בגיע תוך זמן קצר לצינוק. החמרה ביחודת הורגשה בתקופה ה־ אחרונה, סיפר שפילברג.
ח"כ ג. האוזנר בירך את שפילברג בשם המועצה למען יהודות בריה"מ.
עד יום־הכיפורים יגיע מספר ה־ עולים מבריה"מ כאן מרשה התוספה ברינה ל־1000 איש, קבוצה גדולה נוספת של עולים מברית־המועצות תגיע הבוקר ועולים בודדים אחרים יגיעו במסוס רגיל. יהודי ישלימו הילו את כמפר אלף העולים.

שר החקלאות: אם תהיה שנה שחונה — צפוי מחסור במים

אם גם השנה הבאה תהיה שנה שחונה צפוי משבר באספקת המים, אמר שר החקלאות והפיתוח, מר חיים גבתי בפגישתו עם 50 מאנשי הצוות הניהולי של „מקורות", אתמול בתל־אביב, בכנס הועלו בעיות אספקת המים בקיץ הא־ חרון בעקבות החורף השחון.
מר גבתי אמר, כי לא יהיה מנוס מצמצום מכסות המים בשנה הבאה אם תהיה זו שנה שחונה — הוא הוסיף כי צריך להכין תכנית לקיצוץ של 5—10 אחוז בכיסות המים. הוא אמר, כי יהיו קשיים גדולים בקשר לקיצוץ כזה וכי הוא בטוח שכל משק יגיש בקשה שלא לקצץ בהקצבה ו־ ימציא סיבות שונות לביסוס בקשתו. השר אמר, כי המשקים לא יוגבלו בסוג הגידולים, אלא שכל משק יחליט מה לעשות בהכיסת המים שלו.
בהביעו את תודתו לעובדי „מקורות" על שהצליחו לעמוד בתכנית הספקת המים לאוכלוסיה ולמשק, ציין מר גבתי, כי המפעל הארצי הוכיח עצמו. עם זאת אמר, שאמנם עברנו בשלום את השנה האחרונה אולם זאת בעיקר משום ששאבנו ממקורות אחרים.
מר שמואל קנטור, סגן מנכ"ל „מקורות" להנדסה, עמד על כושר ההתסגלות של „מקורות" לדרישות הצרכנים. הוא מסר, כי החברה מכי־ נה עתה בדיקה שוטפת של ההספקה הרופית בכל הארץ, באמצעות מחשב.

יפתח מו"מ לקידום מקצועי של מהנדסים

מאת סופרנו בתל־אביב
נציגי הסתדרות המהנדסים ונציגי שירות המדינה הגיעו אתמול לסיכום בדבר פתיחת כו"מ על דרכי הקידום המקצועי, בסולם השכר הרגיל, של כל דרגותיו.
הסיכום הושג בפגישה שהתקיימה ביזמתו של מ"מ מזכיר ההסתדרות מר י. משל ובהשתתפותו.
הוחלט עוד, כי אם לא תושג הסכ־ מה בעניין התחולה, ימסר הנושא להכרעה. אהבול נהתם הסכם בין המעסיקים הציבוריים לבין ההסתדרות ונציגי העתונאים בשירות המדינה ובשירות הציבורי.

שיטה לשימור טעמם של אפרסקים מאוסמים

בעונת ההבשלה של האפרסקים מאוסמות כמויות גדולות של פרי זה בבתי קירור, לשם הארכת עונת השיווק. האפרסקים המאוסמים ב־ קור מאבדים, לרוב, את טעמם, אף כי צורתם החיצונית איננה נפג־ מת. כתוצאה מכך קונה הצרכן פרי נאה אך תפל.
שתי חוקרות מהמחלקה לאחסון פירות במינהל המחקר החקלאי, ד"ר סלויה רייך וד"ר רות בן־אריה, פיתחו שיטה לטיפול באפרסקים המאוסמים, המשמרת את טעמו ה־ טוב של הפרי ומאריכה את כושר השתמרותו באיסום (4—6 שבועות

בהגרלת מפעל הפיס

בהגרלת מפעל הפיס שהתקיימה אתמול זכו בסך —.150,000 ל"י ה־ מספרים: 062910, 778801.
—.50,000 ל"י זכה המספר: 064064.
בסך —.12,500 ל"י זכו המספ־ רים: 197710, 768230.
בסך —.6,250 ל"י זכו המספרים: 053532, 533742, 602624, 723376.
בסך —.1,250 ל"י זכו הכרטיסים: 049188, 090830, 158652, 258989, 272262, 295983, 338919, 343823, 364831, 371467, 410536, 414473, 454973, 533476, 594437, 665058, 672842, 742522, 745181, 751498, 796492.
בסך —.600 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־00808, 03686, 12603, 23164, 35535, 47587, 58936, 63160, 83339, 84310.
בסך —.250 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־05606, 08646, 11969, 16092, 23352, 26890, 39032, 43015, 43304, 44086, 50359, 52574, 53293, 55620, 56700, 56756, 63060, 64323, 67073, 70159, 72703, 77568, 83756, 87433, 93320.
בסך —.100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0617, 2797, 4416, 7111, 8683, 9241, 9313.
בסך —.50 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0232, 0615, 0654, 0761, 0771, 0939, 1247, 1326, 1769, 2242, 2595, 2931, 3202, 3598, 3907, 4034, 4300, 4535, 4756, 4933, 5018, 5174, 5369, 5719, 5741, 6169, 6325, 6326, 6391, 6747, 7440, 7468, 7717, 7830, 7932, 8170, 9051, 9079, 9770.
בסך —.4 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה: 8.

הטבות לחיילי קבע הזכאים לגימלאות

שר האוצר סיכם באחרונה עם ראש המטה הכללי על הטבות לחיילי קבע הזכאים לגימלאות.
השינוי העיקרי מתבטא בחישוב הקיצבה (פנסיה) באופן שתכלול חלק מהתשלומים. הנוספים לשכר, אשר עד כה לא נכללו בחישוב הקיצבה.
כמו־כן סוכם על הגדלת שעורי הקיצבה לנכי צה"ל, שנפגעו עקב שרותם, שדרגת נכותם 60 אחוזים ומעלה ופרשו משרות קבע, ועל הג־ דלת גיל הזכאות לקיצבה של יתומי חיילי צה"ל מ־18—ל־21.
בעיות נוספות, ובכלל זה תיקונים הנוגעים לאלמנות של חיילי קבע, נמצאות בשלבי דיון.

מעבדה משוכללת לפיסיקה וכימיה בישיבה העירונית „בר־אילן" בת"א

באספה כללית שהתקיימה השבוע מסר ראש הישיבה דוח על התפת־ חות הישיבה. בין היתר נמסר, כי בימים אלו תפתח מעבדה משוכל־ לת שתשרת את למודי הפיסיקה, ביולוגיה וכימיה, וכן את למודי מדעי הטבע של חטיבת הביניים. בימים אלו גם יוכנס מזוג אויר מלא לאולם בית־הכנסת הלימודים.
בהמשך הערב נבחר ועד הורים חדש לשנת תשל"ד בהרכב הבא: משה אברון, שמואל בביאל, עו"ד, פרופסור פאול בריס, ברוך גולד־ פינגר, מנשה הס, אלתר ולנר, גבי ארזה דיסר, משה כרמיאל, ראובן סגל.

חזן - בעל תפילה
מתפש משרה לכל השנה
בבית־ים או בחולון
להתקשר בטלפון 840319

מעונינים לקנות
דירת 3 חדרים
בסביבה דתית
(או בקרבתה)
ברמת־גן
לפנות: טל. 763036
בשעות: 20.00—22.00

עירית תל־אביב־יפו
שביתת נהגי מכוניות לאסוף אשפה

הנהגים שתפקידם לנהוג במכוניות לאיסוף אשפה ולהובילה למזבלה העירונית פתחו בשביתה, ללא כל הודעה מוקדמת ובניגוד מוחלט לעמדת הארגון הכללי של עובדי העיריה. הנהגים העלו דרישה בלתי סבירה להלוטין: תשלום נוסף עבור הובלת האשפה למזבלה העירונית.

עירית תל־אביב—יפו מבקשת שיתוף פעולה של הציבור למניעת נזק תברואי עקב השביתה.

* אין להוציא גיזום, פסולת וגרוטאות לרחוב.
* את האשפה הביתית יש לאסוף בשקיות גילת, לסגרן היטב ולשים את השקיות בביתן האשפה של החצר.
* הבה נשמור על הנקיון ובריאות הציבור.

עלינו להדוף תוצאותיה של שביתה זו שנכפתה על תושבי העיר ללא כל הצדקה!

עירית תל־אביב—יפו

20% - 18% רווחים
תקבל באמצעותנו על־פי היתר עיסקה
בערבות בנקאית
ובערבות מוסדות ציבוריים
„קרן־להשקעות בע"מ"
לילינבלום 30 טלפון 58453 ת"א
סניפנו בירושלים רח' מלאכי 23 טלפון: 02-286355

הנשיא באזכרה לחללי צנחנים

משפחות שכולות, חברים לנשק ד קהל גדול התיחדו אתמול אחרי הצהריים עם חללי הצנחנים, בטקס שנערך ליד אנדרטת הצנחנים ב־ כביש בילו—גדרה.
זמן קצר לפני תחילת הטקס הגיעו למקום נשיא המדינה פרופ' אפרים קציר ורעייתו, שר הבטחון מה דיין הרמטכ"ל רב־אלוף דוד אלעזר.
הטכס נפתח בהדלקת אבוקה זכרון ואמירת „קדיש" על ידי אב שכול. הרב הראשי לצה"ל, תת אלוף מרדכי פירון, אמר מזמור תהלים. לאחר מכן עלה נשיא המדינה לרחבת האנדרטה מלווה על ידי קצינת צה"ל בדרגת סגן משנה. בפנותו למשפחות השכו־ לות אמר הנשיא: „כאן הוקמה ה־ יחידה 101 לפני עשרים שנה עוקבת האומה בהערצה וגאון אחרי אומץ ליבם ומסירות נפשם של הצנחנים, שהפכו דוגמא לצה"ל כולו ולכל נער ונערה בישראל. גבורתם לא היתה מעשה של איש יחיד והיא נבעה מ־ היותם יחד, מהיותם משפחה אחת".
בהמשך דבריו אמר נשיא המדינה, כי כעשי גבורתם צרפו עצמם הצנח־ נים לשרשרת הזהב של גיבורי ישראל בכל הדורות.
את דבריו סיים הנשיא באומרו: „בימים אלה, כאשר כמשלות רבות נרתעות מלהחום בטירור וכאשר מדינות ערב חוזרות ומרכזות כחות בגבולות, אנו השים שוב כי הערובה היחידה לבטחוננו היא בשמירת כוחנו".
הטקס נסתיים בהנחת זרים רבים על לוחות האבן של האנדרטה, עליהם חקוקים שמות החללים.

צפייה העלאת מחיר החלב

מאת סופרנו הכלכלי
דרישות החקלאים להעלאת הסובסידיה לחלב נתקבלה רק בחלקה ובדיונים בין שר האוצר ושר החקלאות שנערכו אתמול סוכם על תוס־ פת של 7.5 אג' לליטר. המחלבות יקבלו תוספת של 1.5 אג' לליטר.
החקלאים טענו, כי ההתייקרויות מחייבות תוספת של 20 אג' לליטר. ובאחרונה קיימו מספר כנסי חי־ רום שבהם איימו בשפיכת החלב אם לא ייענו תביעותיהם.
הסובסידיה לחלב היתה כיום ה־ גבוהה ביותר מכל המוצרים המ־ סובסדים ומגיעה ל־40 אחוז מכחיר היצור הריאלי שלו.
לקראת שנת התקציב הבאה צ־ פויה ריאורגניזציה במדיניות הסוב־ סידיות, ובעיקר להלב וברור כי אי אפשר יהיה לקיים לאורך ימים סוב־ סידיה כה גבוהה לחלב.

נדחתה עתירת „הליגה להגנה"

בית המשפט הגבוה לצדק דחה אתמול את עתירת רשימת הליגה להגנה יהודית בעניין אותיות ה־ רשימה לכנסת.
רשימת הליגה קבלה באמצעות עו"ד מאיר שכטר על הודעת ועדת הבחירות המחוזית, שהודיעה לה כי לא תאשר את האותיות כ"כ כשר מן הרשימה לכנסת. הועדה נימקה את עמדתה בשני נימוקים: ראשית, שקיים דמיון בין ב' לבין כ', ושנית, שיש איסור על שימוש ב־ שתי אותיות זהות. העוררות טענה כי הודעת הועדה באה על אף ש־ יו"ר הועדה, השופט חיים כהן, חיווה דעתו קודם לכן, כי אין פ־ סול באותיות כ"כ ואין מניעה שהן אכן יאושרו.
נשיא בית המשפט העליון, ד"ר ש. אגרנט, והשופטים מ. לנדוי וי. כהן, החליטו לדחות את העתירה. הם קבעו כי חוות דעתו של השופט כהן, שניתנה בשמו הוא איננה מ־ חייבת את הועדה ואינה שוללת מ־ מנה את הסמכות לדון ולהחליט ב־ עניין. לפיכך יעצו השופטים ל־ עו"ד שכטר, המייצג את „הליגה" כי יחזור עד להחלטת הועדה, ו־ אז אם ירצה יגיש ערעור על ה־ החלטה לבית־המשפט העליון.

עצרת מחאה על חילול הקברים ליד מלון „פנורמה"

עצרת מחאה על חילול־ הקברים בהר הזיתים ליד בי־ לון „פנורמה" התקיימה את־ מול מטעם הוועד להגנת קדשי הדת.
בעצרת שבה השתתפו אלפי איש, ביניהם קרובי הנפטרים הקבורים בחלקה שהפכה למגרש חנייה, נפ־ תחה בקריאת מזמורי תהלים.
הרב זלמן בריזל התריע על חי־ לול 44 קברים על ידי השלטון ה־ ירדני ועל־ידי ראש העיר מר טדי קולק, שציווה לסלול מחדש את המגרש, לאחר שהקברים נחשפו.
בין באום לנאום אמרו תהלים. נעל את העצרת הרב שכנא זון ראש ישיבת „הורה ודעת".

תיאטרון „אוהלים", תרבות דתית לאומית
מאת הרב שמואל הכהן אבידור
במוי יהורם מטמור
שירים אורי סלע
ניהול מוסיקלי רמי בר־כוכב
בהשתתפות: נחום שליט, רפי טיילור, יוסי סוזה, מרדכי פאר
המשורר פנינה ואנדריי
פרקי חיין של הראי"ה קוק
ביום א' — 7.10 — קבוץ יבנה, בשעה 9.00 בערב
ביום ב' — 8.10 — בשדה אליהו בשעה 9.00 בערב.
ביום ג' — 9.10 — כפר־סבא, בית הכרבות לצעירים בשעה 6.30 ו־8.30 בערב.
במוצ"ש — 13.10 בבנייני האומה ירושלים בשעה 8.30
בימים א', ב', ג' — 16/10/73, 15, 14 — היכל התרבות בשעה 8.30 בערב.

הועדה המקומית לתכנון ולבניה — פתח־תקוה
הודעה
על פי סעיף 149(1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965

ניתנת בזה הודעה, כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה פ"ת בקשה למתן הקלת בניה על חלקה 44 בגוש 6713 ברח' ראובן כץ 38.
לפי תכנית המתאר החלקה הנ"ל נמצאת באיזור מגורים ב' מיוחד בו מותר לבנות 4 קומות 27,5%.
בקשת בעלי החלקה היא להתיר להם לבנות 4 קומות במסגרת של 121% לאחר הריסת בנין ובנית מעלית.
כל מי שיש לו התנגדות מאיזו סיבה שהיא לבקשה הנ"ל, יואיל להגישה לועדה תוך 15 יום מפרסום הודעה זו.

י. פינברג
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה — פתח־תקוה

לוח הצפה

דירות

● **דירה מרווחת** חדשה 3 חד־ רים, ת"א בר כוכבא 26 כניסה ב' דירה 11, לראותה א', ג. 7—5 אחה"צ.

● **להשכיר** חדר או שנים מרוה־ טים לסטודנטיה חרדית בדירה מהודרת ברח' האדמו"ר מגור בבני־ ברק. נא לפנות טל. 790818.

● **למכירה** לאנשים דתיים, בית גדול בסביבת כבין עם שטח אדמה גדול (כעובד לפי חוזה), כחיר הז־ דמנות. אנגלרטכסן סביון, טלפון 757281.

● **ברמ"ש**, מושכרה 2 חדרים ישא ברכה 4, בירושלים, מסירה מיידית 286796.

דרושים

● **דרושה** אשה לעבודה בבית + בישול ולינה, טל. 785633—780293.

● **למוסד** דתי בירושלים, דרו־ שים טבחים/יות מבולים, עוזרי טב־ חים/יות, עובדי מטבח ועובדי נקיון דתיים. 261994, 263191, 263165.

● **למכירה** מכונת כביסה אוטו־ מטית במצב מצוין מהיר הזדמנותי 792683.

יצאה משלחת ניקרגואה

מומחים ישראליים למים ולפיתוח חקלאי ותכנון איזורי יישלחו כנר־ אה בעתיד הקרוב לניקרגואה, בעק־ בות ביקורה של משלחת כלכלית רמה דרג ממדינה זו בישראל.
המשלחת מניקרגואה כללה את שר האוצר, גוסטבו ברכודהס, את שר הכלכלה, התעשיה והמסחר הואן חו־ זה מרטינז לופז, את מנהל הבנק של ניקרגואה ועוזרים בכירים.

הסכם שכר בדירוג העתונאים בשרות המדינה והרשויות

מרכז השלטון המקומי ד נציבות שרות המדינה, חתמו אתמול על הסכם השכר לעובדים המדורגים בדרוג העתו־ נאים לתקופה עד סוף מרץ 1974.
שותפים להסכם, ההסתדרות הכל־ לית, ההסתדרות עובדי המדינה, אי־ גוד עובדי וסשש גוד עורכי כתב העת, ודוברי משרדי הממשלה והרשויות המקומיות.

הרוג ו־7 פצועים בתאונה בצומת ג'למי

אדם אחד נהרג ו־7 אח־ רים נפצעו בתאונה שאירעה אתמול סמוך לשעה 7.30 ב־ בוקר בצומת ג'למי, בדרך ל־ עמק יזרעאל.
התאונה ארעה בהתנגש שני טנ־ דרים שהיו בדרך. הפצועים וההר־ וג הוחשו לבית החולים רמב"ם בחיפה.

תל־אביב

מקוואות לטבילת נשים במוצאי יום כפור

המקוואות הרשומות להלן פתו־ חות לטבילת נשים במוצאי יום כפור משעה 7.30 עד שעה 9 בערב: רחוב שדי החייל 4, יד אליהו, רחוב יבנה 10, רחוב בר כוכבא 52, רחוב הכובשים 8.

בבהכאר של הכודי בוהש
מסיבה ההלולא של האדמו"ר בנ־ חם כגדל ז"ל פרידבן מבהוש הת־ קיים ביום ראשון (י"א תשרי) ב־ שעה 4.30 אחה"צ בבית המדרש בהוש שדרות רוטשילד 112 ת"א.

תורנות בתי מרקחת

בליל יום־כפור
ירושלים: במערב ירושלים נא לפנות לרוקח הקרוב, „תיתגב־יאן", רובע הבוכרים, טל' 283401.
תל אביב: „פרנקל", המלך ג'ורג' 28, טל' 223721. „יאני", יהודה הלוי 67, טל' 612474.
חיפה: „גיסנס", כורי 26, טל' 664197 (רק עד שעה 19.00).
פתח תקוה: „רסלר", רוטשילד 89, טל' 911406.
בת־ים: „עצמאות", בלפור 75.
חולון: „נאות שושנים", גאולים 44.
רמת גן והסביבה: „תלפיות", אבא הלל 30, טל' 723554.
בני ברק: כנ"ל ברמ"ג.
הרצליה והסביבה: „דרגר", סו־ קולוב 18, הרצליה.
נתניה: „ברכה", הרצל 36, טל' 22739.
רמלה—לוד: „פרדס", הרצל 106, רמלה.
באר שבע: „רמבי"ם".
ביום כפור
ירושלים: במערב ירושלים נא לפנות לרוקח הקרוב, „אל אור", רח' באב אל זהרא, טל' 282682.
תל־אביב: „גורדאר", בן יהודה 183, טל' 242673. „אל דמלי", יפת 65, יפו, טל' 823361.
חיפה: „גיסנס", כורי 26, טל' 664197, (רק עד שעה 19.00).
פתח תקוה: „בראשית", הובבי ציון 13, טל' 912357.
בת־ים: „גני־בת־ים", הנביאים 3.
חולון: „בריאות", קראוזה 46.
רמת גן והסביבה: „הבנה", ביאליק 30, טל' 723674.
בני ברק: „ירושלים", ירושלים 62, בני ברק.
הרצליה והסביבה: „קרמר", סוקולוב 18, הרצליה.
נתניה: „ברכה", הרצל 36, טל' 22739.
רמלה—לוד: „רמלה", הרצל 75, רמלה.
באר שבע: „ירושלים".
במוצאי־יום־כפור
ירושלים: „אורלוקה", יפו 110, טל' 224021.
תל אביב: „הנביאים", המלך ג'ורג' 72, טל' 286740. „הרופא", דיזנגוף 217, טל' 223488.

● **למוסד** תורני בהדרה, דרושה מוכירה כתבנית לשעות לפני הצה־ רים. טלפון 229567—063.

● **למוסד** תורני בירושלים דרושה מזכירה כתבנית לשעות לפני הצה־ רים טלפון 263191, 261994, 263165.

שונות

● **דירות** עץ מספרד מגולפות בשני הצדדים. מבחר דוגמאות ה־ כהאימות לדירה ולבית, כארכא בע"מ, רח' יהודה הלוי 17, ת"א. בשעות 8.00 — 16.00.

● **בהזדמנות** ספר תורה מהודר למכירה. ת.ד. 5237 טל. 286994 ירושלים.

● **במהין** שקט כשר להבהדרין נותרו מספר דקורות לסוכות נתניה טל. 22380—053.

בתי קולנוע

ירושלים

אודיון — הרפתקאה בפוסידון
אורנע — טל. 22473 — הגנב שבא לסעוד
אורגיל — סיזאר ורוזאלי
הבירה — המטה המעופפת

תל־אביב

אסתר — הדרקון
גורדון — הבלונדיני עם הנעל השחורה
גת — פיט וטילו
חן — שבוע 4 — הילדי שרה בלח
פאר — הדחליל — שעות ההצגה 9.30 — 7.30 — 4.30
סינרמה — שאפט באפריקה
דרייב אין — ב־7.15 — שמח בשלג

חיפה

אמפיתיאטרון — האליל
אורה — אבו אל בנת
ארמון — טל' 664548 — עיר ושמה גיהנום
מירון — מלך הקרטה
עצמון — גבר עם כבוד
פאר — זמנים מודרנים
רון — ד"ר פופול

האופרה הישראלית
מנהלת ומייסדת אדיס דהפיליפ
תל־אביב — 2.10, 14.10
חיפה — 25.10
הוזל וגרטל
מחולות רוסיים־רומניים
תל־אביב — 30.9, 6.10, 13.10, 18.10, 29.10, 31.10
„פלדרמאוס"
אופרטה מאת יוהן שטראוס
לה טראוויאטה
תל־אביב — 25.9, 7.10
ירושלים בנייני האומה — 22.10
מלכת שבא
הצגת בכורה ישראלית
אופרה מאת קארל גולדמרק
תל־אביב — 24.9, 29.9, 1.10, 3.10, 8.10, 11.10, 15.10, 20.10, 23.10, 27.10, 30.10
לילה בונציה
תל־אביב — 16.10
כרטיסים: אלנבי 1, 29, 57221

היום

יום ששי, ט' תשרי תשל"ד, 5.10.73

פרי ברכה

הפרק: דבה"י ב' יג—יד; המשנה: אבות ב, יד—טו; הדף: זבחים ה; ההלכה: אורח רצא, יד—פז.
שבת — יום כיפור
המשנה: אבות ב—ג, טז—א; הדף: זבחים ו; ההלכה: אורח רצא—ב, י"—ב.

שידורי ישראל

תפילות בעברית
6.00 (גל ב'), 7.00 (ב'); 8.00 (ב'); 9.00 (ב'); 10.00 (ב'); 11.00 (ב'); 12.00 (א' ב'); 13.00 (א' ב'); 14.00 (א' ב'); 15.00 (א' ב'); 16.00 (ב'); 17.00 (א' ב'); 18.00 (א' ב'); 19.00 (א'); 20.00 (א'); 21.00 (ב'); 22.00 (א' ב'); 23.00 (א' ב'); 24.00 (א' ב'); 01.00 (א' וב').
שידורי המבנ"ז. לעולים (ב') עברית — 19.00; יידיש — 19.10 לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית — 20.30; רוסית — 20.45.

שידורי לפנים...

רשת א'

08.05 „קולות בהבוקר"; 09.05 „בהוך קולות ההלכה הבעל־שם; יהדותי"; 11.15 בזכרת והבעיות ליום הכפורים והיתה הרב הראשי לישראל הרב שלמה גורן; 11.55 סדרה דיבור לקראת יום הכפור ...

גלי צה"ל

11.05 — חביב ומכונים; 11.15 — פסנת הכבד הלוחם; 11.30 — אורח לצהרים; 12.30 — הנהרות היהודית; 13.30 — שאלה ירבת; 13.55 — הודעות למחיים; 14.05 הודעות אישיות.

מוצאי יום כיפור

רשת א'

19.10 בלב שבת — הכנות למוצאי יום הכפורים ...

רשת ב'

21.06 „השביל שלא נבחר"; 21.40 „נער ...

גלי צה"ל

19.05 — מבט אליך; 21.05 — יהד לשבת; 21.35 — ...

טלוויזיה בללית

מוצאי יום כיפור, הבכוה ערבית: 19.00 — ...

עובדי ביהמ"ש ביים ימשיכו בסאנקציות

180 עובדי בתי המשפט בירוש־ לים החליטו אתמול להמשיך בסנ־ קציות שהם נוקטים זה שבועים, ולא לחזור לעבודה כסדירה ב־ היפה.
יו"ר ועד העובדים, מר ניסים סומבנה, אמר כי העובדים, בהבלי־ טה הבלאה של ביעצת פועלי ירוש־ לים, לא יפסיקו את הסנקציות אלא לאחר סידוריאו הבעיותיהם.
עובדי בתי המשפט בירושלים דורשים להחיל גם עליהם את הדי־ רוג החדש שנקבע לעובדי בתי ה־ משפט בתל־אביב.

תיאטרון ישראל
במוצ"ש 6.10.73
הבימה:
הבעל הנצחי:
תל־אביב האולם הקטן ב־9.00
הקאמרי:
כמוב בעיניכם:
תל־אביב ב־9.00
התיאטרון העירוני חיפה
אנשים קשים:
חיפה

הצפה
עתון יומי
HATZOFE
DAILY
המערכת: הנוסה בע"מ, מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66 טל. 354212; ת"ד: 2045. השבון בנק הדואר 41144 ★ סניף ירושלים: רח' בן יהודה 3, ת"ד 1148, טל. 234910, 528344, 35609. בערב טל. ★ סניף חיפה רח' ארלוזורוב 3, טל. 663628 ★ הפוס הנשאר בע"מ, ת"א, רח' המסגר 66, טל. 351554
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות והמכתבים

صكنا من الاحل

صكنا من الاهل

קריאה להוסיף שעה אחת על הצום כהזדהות עם אסירי־ציון ברוסיה

תכונה רבה בכל חלקי הארץ לקראת יום־הכיפורים

[illegible] קריאה להוספת שעה אחת של צום במוצאי יום הכיפורים, לשם תפילה והתכנסות למען [illegible] — פורסמה אתמול על ידי [illegible].

הקריאה מופניה אל ציבור המת־פללים בארץ ובירושלים, אך במי־וחד אל המתפללים ליד הכותל המערבי.

[illegible] שהגיע זה עתה יתפלל על יד הכותל תפילה [illegible] של אסירת ציון [illegible].

[illegible] הקריאה היום תקדיש [illegible] הארץ הורגשה אתמול תכונה רבה לקראת „יום הקדוש". [illegible] בשוק „הכפרות" היתה רבה [illegible] אחרי „עוף לבני שילמו [illegible] הבדיר הגדרה. מכחסות הער־[illegible] צבואות עמוה. אך בעיקר [illegible] הפעילות בבתי־הכנסת ה־[illegible] בכל ערי הארץ ובישובותיה [illegible] להלוא את המספר הגדול של המתפללים.

תנועת האוטובוסים הציבוריים תיפסק בשעה 3 אחה"צ בערך בכל כבישי הארץ. מזג־האוויר הנה, אף כי חכים בבקצת מהרגיל — כבשר צום של למתענים. תפילת „כל נד־רי" היום תתחיל בבתי־הכנסת אחרי שעה 5 ותקיעת־השופר המבשרת את סיום הצום היתנן מחר: בירושלים ובחיפה — בשעה 5.55 ובתל־אביב — ב־5.53.

צופרים בחיפה בערב יום הכיפורים

בשכונת נוה שאנן ובאזור הבורסה המסחרית נמסר בחיפה יופעלו ביום י' צופרים שיכריזו על כניסת יום ה' כיפורים והצבה.

הצופרים יופעלו הכש דקות לפני כניסת החג. הצופרים מופעלים על ידי הועד להגנת קדושי ישראל.

צופרי נשר שהם צופרים חדשים נתרמו על־ידי קבוצה תלמידי ישי־בות, מישיבת „אוהל יעקב" בני־ברק ומישיבת פוניבז'.

הוראות לחולים בקשר לצום

לקראת יום הכיפורים, פירסם הרב יעקב רקובסקי — רב המרכז הרפואי של הדסה והאוניברסיטה העברית בירושלים, התיר לרגל צום של הר־ליה ילודה, בעזרי הכהן הממונים לפי ההלכה הם: 37 גרם אוכל מוצק ו־30 גרם נוזלים עם הפסקות של 9 דקות בין ארוחה אחת לשנייה. החולה חייב לקבל את צו רופאו לאכול, כי התורה מסרה את ההב־רעה לרופא.

תפילה לשלום יהודי רוסיה

ד"ר משה א. יפה נשיא איחוד בתי הכנסת בישראל פנה לכל בתי הכנסת בארץ שיאמרו את התפילה המיוחדת ליהודי רוסיה ביד אחרי תפילה „כל נדרי".

התנועה לאחר תשובה ביום הכיפורים

תנועת המטוסים האוויריים לישראל וממנה ההגירה האווירית הפ־ניב־ארצית יופסקו להלוהין למשך יהוי מיבכה ילרגל יום הכיפורים. התנועה האווירית תיפסק החל בשעות אחה"צ היום והתחדש רק במוצאי יום־כפור בסביבות השעה 8 בערב. חברת „אל על" כמיקצת את עכרות בטיסי הבואינג והגם 707 השלהיה מטוסי הג'מבו. והם מוחזרים כולם בצוד מוצר לבסיס האב בנמל התעופה לוד. יחד עמ־הם מהזירים ארצה גם צוותי האו־ויר והקרקע, כדי לקבל את החג עם משפחותיהם.

בינתיים נמל התעופה פנתה אל כל חברות התעופה הבינלאומיות המקיימות קשר עם ישראל וביקשה מהן להקדים בסוף שבוע זה את הטיסות הנכנסות והיוצאות. להברות התעופה הובהר כי מטוס שיגנס לישראל היום אחה"צ לא יוכל כבר לצאת מכאן, אפילו בשעות הבוק־רית של אחה"צ.

מאמצים להדביק את הפיגור בנמל אילת

רשות הנמלים עושה מאמצים ל־הדביק את הפיגור שנוצר בנמל אילת עקב הסנקציות שנקטו עוב־דיו לפני כשבוע.

בנמל מעסקים 30 צוותי תיפעול לעומת 14 כרגיל, ובעקבות כך ירד מספר האניות הממתינות להורה.

פעולה להצלת אם ל־14 ילדים

אם ל־14 ילדים, שרה מאור מ־בית בבתי אונגרין בירושלים, [illegible] „ה[illegible] להיותה לב [illegible] השתלת כליה [illegible] במקום [illegible].

אתמול נעשה נסיון להחיש את [illegible] כדי שתגיע עוד לפני יום־הכיפורים, אולם הדבר לא יצא ל־[illegible] שהרופא הראשי של [illegible] לאשר את הטיסה [illegible] אחיה בלבד. והבע כי מצב [illegible] צריך ליווי צמוד של רופא.

[illegible] של גב' סאוסיג עשו מאמץ גדול כדי להשיג את הליווי [illegible] עוד אתמול, משום שידעו כי כל יום עיכוב עלול להיות גורלי [illegible], אולם הדבר לא עלה בידם ובשל הפסקת הטיסות ביום כיפור אפשר יהיה להטיס את החולה ל־[illegible] רק לאחר צאת החג. בניגוד המשפחה אמר לכתב עתי"ם, כי בשכונת מאה שערים יאמרו תפילות רבות בחג למען חיה החולה.

כמה מילדיה הרכים של החולה, אשר היו בנמל התעופה, לא עצרו את בכיים כאשר ראו האבם נשארת כל העת באמבולנס. האחים הבוגרים יותר הרגיעו את הקטנים והבטיחו כי ה' יעזור לאמם.

גב' סאוסיג, תושבת מאה שערים, התאלמנה מבעלה לפני שנתיים ו־נותרה עם 9 ילדים בבית, בגיל 6—16. חמשת ילדיה הנותרים הם מבוגרים ועזרים למשפחה בהיותם מחוץ לבית.

אושרו העלאות מחירים של חוטי כותנה רהיטי ילדים, דשנים, גפרורים וקוסמטיקה

ועדת המחירים הציבורית ב־ראשות מר משה קשתי אישרה אתמול העלאות מחירים של חוטי כותנה, רהיטי עץ של „קונג", דשנים וחק־לאות, גפרורים וקוסמטיקה מ־תוצרת „רבלון".

היתה זו ישיבתה הראשונה של ה־ועדה לאחר היום תקופת מאה הימים של ייצוב המחירים. הנציגים הקבו־צים של התאחדות התעשיינים ב־ועדה נעדרו והיו"ר הביע צער על כך.

יו"ר הועדה מר משה קשתי הביא לידיעת חברי הועדה מכתב ששוגר אליו ע"י שר המסחר והתעשיה מר חיים בר לב ובו פירט הקריטריונים החדשים לאשור העלאות מחירים.

הקריטריונים קובעים כי הועדה תתחשב בהתייקרות חומרי גלם מיבוא ומייצור מקומי, אולם היצרנים לא יוכלו לספוג 2 אחוזים ממחיר ה־מוצר כפי שהיה בתקופה ייצוב ה־מחירים.

בהמשך הישיבה מסר היו"ר מר משה קשתי שאמנם הודיע כי בכוונתו לפרוש מראשות הועדה לאחר ה־בחירות אולם עד מועד זה ימשיך בתפקידו.

נציגי התאחדות התעשיינים ד־בסיוות הכותנה פרשו בפני הועדה על שעור ההעלאה לחוטי כותנה (15 אחוז) שאושר ע"י הועדה באחת מי־שיבותיה האחרונות. הם מסרו כי אי קבלת הצעתם תגרום הפסדים ניכרים לכסויות. הועדה קיבלה את הצעתם ואשרה על פי המלצת משרד המסחר והתעשיה, תוספת העלאה של 7 אחוזים ממחיר חוטי הכותנה.

לרהיטי מתכת „עוגי" — אושרה העלאה של 4 אחוזים; רהיטי „עץ עוגי" — אושרה העלאה של 9 אחוזים.

דשנים להקלאה והוראה לתעשיה („כימיקלים ופוספטים") אושרה הע־לאה של 10 אחוז.

מחיר גפרורים („נורי") של 70 אגו־רות לצרכן (חפיסה בת תריסר קופס־אות) במקום מחיר של 64 אגורות עד כה. מחירה של קופסה בודדת לצרכן לא ישתנה וישאר 6 אגורות.

הוועדה אישרה את המחירים ה־סופיים של מוצרי קוסמטיקה מתוצרת „רבלון". על פי התחלה יהיו ה־מחירים החדשים גבוהים ב־4,5 אחוז בממוצע מעל למחירים שאושרו ל־מפעל בחודש יוני.

פועלת מלטשה חשודה בגניבה

בעקבות היעלמם של שלושה יה־לומים בשווי אלפי לירות ממלטשה ברחוב בר כוכבא בבני־ברק, עצרה המשטרה פועלת העובדת במקום.

בעל המקום, מר אליעזר לבב, התלונן במשטרה כי היהלומים היו בחבילה שנמסרה לה לעיבוד, ובתום הליטוש גילה, כי האבנים נעלמו. בחיפוש בביתה של החשודה נמצאו היהלומים החסרים.

תנועת בני תורה

רח' הרשע 24 • טל' 286994 • ת. ד. 5227 ירושלים

עצרות חג ושמחת בית השואבה סוכות תשל"ד

בתכנית:

שיעור בהלכות החג: הרב ברוך מרדכי אזרחי שליט"א ראש התנועה, ר"מ בישיבת „חברון"

שיחה בעניני דיומא: הרב שלום מרדכי הכהן שבדרון שליט"א — ראש ישיבת „אהלי שם" ירושלים

הנחיה ודברים: הרב יצחק פרץ שליט"א — רבה של רעננה ומראשי התנועה

✶ שמחת בית השואבה בליווי תזמורת ✶

● איזור המרכז
בבית־הכנסת הגדול של רמת־גן, כפר המכבים רח' הרא"ה, במתנאי יו"ט דסוכות אור ליום שישי א' דחוה"מ, בשעה 7 בערב.
דברים: הרב צבי מרקוביץ שליט"א, רבה של רמ"ג

● איזור הדרום
בבית־הכנסת „שובה הלכות" רח' הרצל — רחובות — במוצש"ק אור ליום ראשון, ג' דחול המועד סוכות — בשעה 8.00 בערב.
דברים: הרב שמחה הכהן קוק שליט"א — רבה של רחובות
הרב זבולון גרז שליט"א — אב"ד רחובות

● איזור הצפון
בבית המדרש המרכזי רח' הרצל חיפה — ביום ראשון י"ח תשרי ב' דחוה"מ — בשעה 7.00 בערב.

● ירושלים
כנוס חג למשתתפי מחנה „תנועת בני תורה" השל"ג ולמוזמנים — בבית המדרש „תורת חיים", רח' הגיא, העיר העתיקה, ביום שני ד' דחוה"מ, בשעה 3.00 אחה"צ.

● בני ישיבות ושוחרי תורה מוזמנים ●

13 כושים עברים חשודים בשהיה בארץ שלא כחוק

13 „כושים עבריים" ששוטטו ב־תל־אביב נעצרו על־ידי המשטרה כחשודים בשהיה בישראל שלא כ־חוק ובהתחזות כאחרים.

החשודים, 9 גברים ו־4 נשים הו־באו אתמול לבית משפט השלום בתל־אביב.

השופט נחמיה בר נאות לבקשה האריך המעצר ב־15 יום.

אישים ומוסדות

— יצחק גולדשטיין, שליח התנו־עה המשמרת הצעירה באנגליה, הגיע ארצה יחד עם משפחתו בתום שליחות של שנתיים.

ושוב אנו עולים לביריה

תאריך	מקום		שעה	מס' אוטובוסים
16.10.73	אליכין	ע"י הסניף	6.00	2
"	רמת־גן	ע"י הסניף	6.00	2
"	אור יהודה	ע"י הסניף	6.00	2
"	פתח־תקוה	ע"י הסניף	6.00	1
"	הרצליה	ע"י הסניף	6.00	1
"	קרית ים	ע"י הסניף	6.00	2
"	עכו	ע"י הסניף	6.00	1
"	נס ציונה	ע"י הסניף	6.00	1
"	תל־אביב	ע"י הסניף	6.00	2
"	תל־חנן	ע"י הסניף	6.00	2
"	לוד	ע"י הסניף	6.00	2
"	בית שמש	ע"י הסניף	6.00	2
"	חצור גלילית	ע"י הסניף	6.00	2
"	רמת פנקס	ע"י הסניף	6.00	1
"	כפר הרא"ה	ע"י הסניף	6.00	1
"	עפולה	ע"י הסניף	6.00	5
"	צפת	ע"י הסניף	6.00	2
"	גבעתיים	ע"י הסניף	6.00	2
"	רמלה	ע"י הסניף	6.44	3
"	אבן שמואל	ע"י הסניף	6.00	4
"	אחיעזר	ע"י הסניף	6.00	1
"	כפר יונה	ע"י הסניף	6.00	1
"	בני־ברק	ע"י הסניף	6.00	3

מורשת

תורת ישראל — עם ישראל — ארץ ישראל

הופיע קובץ ו'.

ימים נוראים תשל"ד

בהוצאת הדור הצעיר במפד"ל
בשיתוף עם המחלקה לחינוך ותרבות תורניים בגולה
של ההסתדרות הציונית העולמית.

תורת ישראל — מקרא קודש

מנחם בן ישיר — כי אם הסירך מקרבך (שיר)
הרב מ"ל שחור זצ"ל — אהבה
מרן הגר"ד רבי דוד כהן זצ"ל — כוונת שמיעת קול שופר לפי ההגיון השמעי הסודי
יצחק גרינפן — שברים תרועה בשתי בשימות
הרב יהודה שביב — התשובה, מצוה או עצה
הרב נתן אורטנר — עשרה הרוגי מלכות

ארץ ישראל — מקץ שבע שנים
הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג זצ"ל — הכבית הקהל
הרב יעקב משה חרל"פ זצ"ל — במקהלות ברכו אלקים
שמעון ויזור — הדרך להשלטת השמיטה בימינו
הרב בנימין אפרתי — שני בקורים אצל ה„חזון אישי" זצ"ל
הרב יצחק זאב סולובייצ'יק — מכתב אל הראי"ה קוק זצ"ל
הרב משה צבי נריה — והיה כגן המגנן
הרב עודי קלכהיים — שלש ראיות בתורת ישראל
הרב מ"צ נהוראי — על העיון השכלי ועל התורה האלקית אצל ר' יהודה הלוי והרב קוק

עם ישראל
הרב אברהם חזן — חנוכת בית הכנסת בבסיס משמר הגבול בבית לחם
הרב ישראל רוזן — פעולה הגורמת צורך לחלל שבת לשם פקוח נפש
הרב נפתלי בר אילן — מתן צדקה לעני שאינו רוצה לעבוד
הרב הגוד ברגמן — הרהורים על הישיבה התיכונית
וכן המדורים: ממדף הספרים, על דא ועל הא, מכתבים למערכת
חברי המערכת: הרב נפתלי בר אילן, הרב ישראל רוזן, הרב יהודה שביב, הרב מרדכי גרינברג, הרב אברהם הורביץ, חנן פורת.
עורך אחראי — בן ציון קרינר.

הקובץ במחיר —.3 ל"י ניתן להשיג במחלקה לדור הצעיר במפד"ל ת. ד. 22233 ת"א וב„מורשה" — אבן גבירול 166 ת"א.

„סוכה קומפלט"

טלפן למספר 798958 .780227

ותקבל מיד סוכה מושלמת המורכבת מ־סוכה לנצח • סכך לנצח • ודפנות לנצח
אפשר לקבל גם כל פריט לחוד!

✡

הזמן מיד פן תאחר
בני־ברק, רח' ר' עקיבא 24 פנת ושעיהו 2
בברכת כתו"ט עהי"ש תשל"ד

בית הכנסת הגדול „אהל מועד"
רח' שד"ל תל־אביב.

לידידנו ומכובדנו
מר שלמה בוקאי
סגן יו"ר המועצה הדתית וגזברה
ברכות מאליפות לנשואי הבת
עליזה תחי' עב"ג יהושע נ"י
יהי רצון שיזכו לבנות בית נאמן בישראל לתפארת המשפחה

הגבאים
ומתפללי בית הכ[illegible]

לידידנו מר שלמה בוקאי ורע[illegible]
סגן ראש המועצה הדתית לת"א—יפו
ברכותינו הלבביות לנשואי הבת
עליזה תחי' עב"ג יהושע נ"י
יהי רצון שתרוו מהם רוב נחת כשאיפת לבכם.

גבאי ומתפללי בית [illegible]
רבי מאיר בעל הנ[illegible]
בת־ים

ליו"ר הנהלתנו
מר שלמה בוקאי
סגן ראש המועצה הדתית
ברכות נאמנות לנשואי הבת
עליזה עב"ג יהושע
תזכו לרוות רוב נחת מיוצאי חלציכם
המועצה הציבורית למלחמה במ[illegible]
תל־אביב

ליו"ר הנהלתנו
ר' שלמה בוקאי הי"ו ורעי[illegible]
סגן ראש המועצה הדתית לת"א—יפו
ברכות מעומקא דליבא
לנשואי הבת עליזה עב"ג יהושע
יהי רצון ויהא בית זה בישראל מלא אושר וברכה ל[illegible] לתפארת המשפחה הרמה.

גבאי ומתפללי ביהכ[illegible]
„אהבה ואחוה" יפ[illegible]
רחובים הכהן

המדרשיה לחזנות ספרדית תל־אביב
שולחת את ברכותיה לחבר הנהלתה
מר שלמה בוקאי
סגן יו"ר המועצה הדתית
לנשואי הבת עליזה עב"ל יהושע
בורא עולם בקנין השלם זה הבנין

היו"ר עו"ד א. י. ש[illegible]
וחברי ההנהלה

לקראת מפגש
שליחי ופעילי העליה הד[illegible]
שייערך בקרוב
לרגל 25 שנות קיום הס[illegible]

מתבקשים כל שליחי העליה הדתיים מטעם הת[illegible] היהודית, לארץ ישראל, המוסד לעליה, עלית הנ[illegible] מחלקת הנוער החלוץ והתנועה הדתית לאומית [illegible] פעילי עליה מקומיים בכל הארצות, להודיע [illegible] 10 ימים, לפי הכתובת: הועדה היוזמת למפגש [illegible] אביב, ת.ד. 431.

הזית

„הזית", חברה לפתוח עמק בית [illegible]
מפעל לכבישי זיתים מלפפונים [illegible]

הננו להודיע בזאת כי החל מראש הש[illegible] תשל"ד, תוצרת מפעלנו אשר לא חל ע[illegible] חשש שביעית מסומנת בתוית מיוחדת „ל[illegible] חשש שביעית".

הננו לאחל לציבור לקוחותינו הנכבד
גמר חתימה טובה

אוניברסיטת בר־אילן
הופיע
„עבריינות וסטיה חברתית"
כתב עת המחלקה לקרימינולוגיה
חוברת מס' 1 כרך ב'

בתוכן:
פרים תוער — ד"ר ראובן מאיר
עבריינות רשמית וכללי רשמית — שושנה ורקר
שלבים בהתפתחותה ממעולית של שרות מבחן לנוער — ד"ר הנה [illegible]
המרכיב התנכיי של פסיכופתיה:
ההוק של בן פורר ומורה — ד"ר מרדכי [illegible]
אשנב למתרחש מעבר למסך הברזל —
סיכומי המצות המאסרה [illegible]

בהזמנות נא לפנות למחלקה לקרימינולוגיה אוניברסיטה בר־אילן, רמת־גן.

דמי מנוי לשנה 4 חוברות —.12 ל"י

שוב עולים לביריה

עצרת לציון תרומתה של ההתישבות הדתית
בהקמת המדינה תיערך אי"ה ביום שלישי
כ' בתשרי תשל"ד (16.10.73) במצודת ביריה

דברי פתיחה
דניאל ורמוס משנה למזכ"ל המפד"ל

ברכות
שר הסעד מיכאל חזני יו"ר האגודה לשיקום ביריה
סגן שר החנוך זבולון המר
הח' אריה קרול — דבר הקבוץ הדתי
הח' א. אפטבי — דבר אגוד המושבים
וחבר צ. בובניק — בשם הסניף המארח.

בתכנית האמנותית
חיזיון אור קולי באומר. זמר וצליל בהשתתפות:
האמנים יוסף ידין, זהרירה חריפאי
להקת המחול צוותא הגליל המערבי
מקהלת בנ"ע בהשתתפות 200 חניכים
בנצוח נתן שחר
דברי נעילה מפי צבי ברנשטין מזכ"ל המפד"ל

בסיום — חלוקת תעודות לחברי ביריה
ע"י השר מ. חזני.

פרטים והרשמה בכל סניפי הפוהמ"ז

חברי ביריה מתמנים
אישית להשתתף בטקס

המשתתפים מתבקשים
להצטייד בלבוש חם.

המפלגה הדתית לאומית - מטה ההסברה בעל־פה

צינקוגרפיה ב. גבאי

רח' המסגר 54. (מול סוכנות פורד) ת"א. טל. 32944. 33621

מברכת את לקוחותיה ידידיה בשנה טובה ובגמר חתימה טובה

*

תעשית גלופות באיכות מעולה * עבודות קו * רשת * רשת עדינה * וצבעים * שרות לילה